BISERICA
ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Eclesiastică.

ANUL AL XIV-lea, No. 6.

SEPTEMVRIE.

TABLA MATERIILOR.

BUCUREȘTI.

Tipografia Cărtilor Bisericescĭ

34. Str. Principatele-Unite, 34.

1890.

DECISIUNEA

Sântuluĭ Sinod al Sânteĭ nóstre Bisericĭ autocefale drept măritóre de rĕsărit.

Privitóre la icónele, architectura, pictura și ornamentațiunea bisericilor din tótă țara, cum are să sĕ urmeze pe viitor.

Sânta nóstra Biserica drept maritóre de rĕsări gelósa de învețătura Dumnedeescululuĭ seŭ fondator, cum și de tradițiunile și așezĕmintele sale, a lucrat în tot chipul la întarirea sentimentuluĭ religios printre popóre și la mântuirea sufletelor lor,

Dorind a ține pironita vederea și simțul fiilor sĕĭ asupra Dumnedeireĭ și Sânților, ea a deschis artelor frumose porțile sale, și a transmis posterităţeĭ icóna vie a tuturor persónelor Sânte, carĭ sunt în adorațiune și venerațiune la popórele creștine.

Sub-semnațiĭ,

Considerând pictura bizantină și împreună cu dênsa și pe cel-l-alte arte frumóse, ca fiind singurele întru a representa cu splendóre, magnificență și cu-

vioşie persónele cele marĭ şi Sânte ale religiuneĭ creştine, şi a întreţine în popor adevĕratul sentiment religios;

Avênd în vedere că artele frumóse bizantine aŭ fost întroduse în Biserica nóstra Română încă din cele dintăiŭ timpurĭ ale apariţiuneĭ lor şi prin acésta, deprinderea poporuluĭ nostru cu ele şi apropierea lor de cătră artiştiĭ şi artisaniĭ noştrĭ românĭ;

Vĕḑênd cu durere góna tacită ce sĕ dă acestor arte spre a le scóte de prin biserici, şi a le înlocuĭ cu altele nuoĭ şi necunoscute poporuluĭ nostru;

Vĕḑênd marea afluenţă de tot felul de icóne strĕine, carĭ aŭ inundat ţara din tóte părţile;

Vĕḑênd că prin unele bisericĭ se fac zugrăvelĭ şi sĕ întrebuinţéza architectură, iar prin casele românilor creştinĭ sa întroduc icóne, cari sunt departe de a înfaţişa dupa cum se cade imaginea Dumneḑeireĭ şi chipurile Sânţilor din vechea şi pazita de Dumneḑeŭ Biserică a Românilor;

Vĕḑênd că ornamentaţiunea bisericeĭ în genere ce se întroduce de cât-va timp. este lipsită aprópe şi de cerinţele artistice şi de cele liturgice ale ritualului nostru. şi prin urmare departe de a ajuta geniul cultural al poporuluĭ român întru desvoltarea sentimentuluĭ sĕu religios şi naţional;

Şi dara, temêndu-ne ca nu cum-va prin introducere de nouĭ arte în Biserica şi prin casele creştinilor sa se struncine dreapta credinţa în popor şi în el însuşi;

Sântul Sinod ia disposiţiunile urmatóre:

1. Prea Sânţiţiĭ Episcopi eparhioţĭ să supraveghеze cu dinadinsul în jurisdicţiunea lor, ca pictura

architectura şi ornamentaţiunea, care se va întroduce de acum înainte, fie prin bisericele cele vechĭ fie prin cele nouĭ saŭ reînoite—sa fie conform stiluluĭ bizantin deja în us Biserica nóstră Română autocefală drept maritóre de resarit.

2. Să puna îndatorire preoţilor şi epitropilor tuturor bisericilor ca înainte de a sĕ contracta zugrăvirea uneĭ bisericĭ să sĕ presinte la aprobarea prealabilá a Chiriarchieĭ tablourile ce aŭ a sĕ întroduce în biserica, cu modelurile lor de zugrăvélă.

Aceiaşĭ regulă sĕ va urma şi în ceea-ce priveşte arhitectura şi ornamentaţiune bisericelor.

3. Sa oblige pe preoţĭ a nu primi în biserică spre sânţire, de cît numaĭ icóne carĭ sunt aprobate şi recomandate de Chiriarhie saŭ eşite din atelierele pictorilor noştri românĭ cunoscuţĭ şi probaţĭ cel puţin de doĭ saŭ treĭ Chiriarchĭ aı ţereĭ.

Icónele cele nesânţite după ritualul sânteĭ nóstre Bisericĭ sĕ vor scóte cu încetul de prin casele creştinilor prin influenţa morală a preoţilor şi în locul lor sa li sĕ recomande cele autorisate de Chririarhie.

4. Sa céra autoritaţilor judeţelor ca sa îndatoreze pe primarĭ a respecta şi eĭ din partele dispositiunile de maĭ sus şi a nu îngadui vîndarea de icóne şi objecte sacre în cuprinsul administraţiuneĭ lor, rĕmăind ca aceste objecte creştine sa li sĕ procure numaĭ prin biserica parochială.

5. Prescurile se vor fabrica de femeı creştine pióse saŭ numaĭ de creştinĭ.

6. Abaterea de la dispositiunea a doua de maĭ sus, va atrage pentru Preoţĭ caterisirea şi pentru E-

pitropĭ distituirea și darea lor în judecată,spre a despăgubi parochia de suma cheltuită cu pictura, architectura și ornamentațiunea contraria dispozițiunilor Bisericeĭ nóstre Române autocefale drept mărităre de rĕsarit.

7. Biserica a careı pictură, architectură și ornamentațiune s'a făcut contra acestor disposițiunĭ este și rĕmâne închisă.

8. Abaterea de la disposițiunea a treia se va pedepsi întaĭ cu oprire pe treĭ lunĭ, al doilea cu oprirea pe un an, și al treilea cu caterisirea.

1889 Noembrie 22.

(Semnațĭ): *I. P. S. Iosif Mitropolit Primat.*

P.	*S.*	*Episcop*	*Ghenadie al Rômniculuĭ.*
„	„	„	*Inocentie Buzeu.*
„	„	„	*Silvestru al Hușilor.*
„	„	„	*Ghenadie al Argeșuluĭ.*
„	„	„	*Parthenie al Dunăreĭ de-jos.*
„	„	*Arhiereu*	*Ieremia Galățénu.*
„	„	„	*Valerian Rômnicénu.*
„	„	„	*Calistrat Bêrlădénu.*
„	„	„	*Innocentie M. Ploeșténu.*
„	„	„	*Gerasim Piteșténu.*
„	„	„	*Dositeiu Botoșanénu.*

BISERICA ORTODOXĂ
IN LUPTA CU PROTESTANTISMUL
IN SPECIAL CU CALVINISMUL
IN VEACUL XVII-lea
ŞI
CELE DOUĂ SINOADE DIN MOLDOVA CONTRA CALVINILOR

DE

EPISCOPUL MELCHISEDEC

Membru al Academieĭ Române.

Şedinţa din 17 (29) Martie 1890.

(Urmare, vedĭ anul al XIV-lea, No. 5, pag. 310).

Cum ca în desele punerĭ şi depunerı ale Patriarchilor eraŭ amestecate intrigile papiştilor, serveşte de dovadă şi acea ce ne spune Meletie al Atenelor despre unul din rivaliĭ luĭ Kiril Lucaris, anume despre Atanasie Patelarie, carele după depunerea sa din Patriarchie a scris la Roma, cerênd ajutorul Papeĭ de a fi restabilit pe scaunul patriarchal. Papa însă, carele avea şi alţı mulţĭ candidaţĭ la Patriarchia de Constantinopole, ĭ-a rĕspuns, că acel ajutor, precum şi rangul de cardinal al 73-lea i-le va da după ce maĭ întâiu va subscrie, cĭ aderă la confesiunea credinţeĭ romane. Condiţia acésta, fiind imposibila, Patelarie s'a mâniat pe Papa şi s'a dus în Moldova, unde recomandându-se ca

luptător contra Calvinilor, fu adăpostit şi protejat de Vasile Vodă, pană ce putù ïarăşï a dobândi scaunul perdut Kiril Lucaris nu stătù mult pe scaunul patriarchicesc, şi fu destituit şi înlocuit cu Atanasie Patelarie. După un an de ḑile Patelarie fu destituit şi înlocuit prin alt protegiat al Iesuiţilor, prin Kiril Contari sau Bereanul. Dar şi acesta după 16 lunï fu destituit şi exilat la Rodos; ïar în locul luï fu pus pe scaunul patriarchal Neofit al Eracliei, carele a chemat din exil pe Kiril Lucaris. Acest patriarch Neofit dupe un an de ḑile s'a retras de bună voie din scaun în viaţa privată şi a lasat locul luï Kiril Lucaris, carele la anul 1638, Martie în 8, ocupa a 5 a óra scaunul patriarchal; dar fórte scurt timp; caci la 9 Iunie el fu destituit şi închis în Lemocapia ce este de-asupra la cetatea cea nouă a Constantinopoleï; ïar Patriarchia s'a dat a treia óră luï Kiril Contari, duşmanul cel maï mare al lui Kiril Lucaris. Contari, ne spune Meletie, că dimpreună cu alţiï, defăïmând pe Lucaris la noul Sultan Ibraim I-iu şi declarându-l eretic a isbutit a scóte sentinţa de mórte asupra luï Lucaris, carele a şi fost sugrumat şi aruncat în mare. Tot acest Kiril Contari, ne spune Meletie, a adunat Sinod în Constantinopole, la carele a condamnat pe Lucaris ca pe un calvin, „însuşindu-ï luï confesiunea pseudo-lucariană de la Geneva“. Iata hotarîrea data de acest Sinod contra lui Kiril: „Anatema luï Kiril, celuï maï primejdios eretic, carele în capitolul al doilea al confesiuneï sale învaţa, ca Biserica luï Dumneḑeu póte rătăci, ca ea nu se învaţă de Duchul Sfânt, ci de un om supus rataciret şi amagirei, şi carele în capitolul al doï spre-ḑecelea afirma că Biserica pe pămînt în locul adevĕrului ar alege minciuna, şi aşa dar ar putea fi învinsă de porţile ïadului“. (Pichler, t. I, p. 469).

Uciderea lui Lucaris şi condemnarea bisericéscă a luï ca eretic a pricinuit în creştinatate mare impresiune: unora—papiştilor—o mare bucurie, pentru ca au scapat de un mare şi neînblânḑit vrăjmaş; altora—ortodoxilor şi protes-

tanților—o mare întristare, și anume ortodoxilor, pentru că eĭ vedeau o pată pentru ortodoxie în afirmarile Iesuiților ca ar fi fost când-va posibil, ca un Patriach atât de evsevios și instruit ca Lucaris, să renege adevĕrurile ortodoxieĭ și sa se alipéscă la eresurile calvinilor; protestanților, pentru că li se curma speranța de a se apropia și înfrați cu Biserica orientala. S'a început dar o activa polemica pro și contra luĭ Lucaris. Iesuițiĭ afirmaŭ că pseudo-confesiunea de la Geneva este fabricată de reformați, carĭ în luptele lor dogmatice cu catolicismul roman voiaŭ să fie favorisați de autoritatea Bisericei orientale; reformațiĭ se sileaŭ a dovedi ca acea confesiune este adeverată operă a luĭ Kiril; că numai din ura către reformațĭ a fost persecutat și perdut Lucaris. Ortodoxiĭ afirmau că cu adevĕrat confesiunea de la Geneva este calvinésca, ĭar nu a Bisericeĭ ortodoxe; ca ea a putut sa fie scrisa sub numele Patriarchuluĭ Lucaris orĭ de ĭesuițĭ, orĭ de calvinĭ, pentru scopurile ce eĭ urmăreau de a se acapara de Biserica ortodoxă; în tot casul însă ea nu póte proveni de la Patriarchul Lucaris, a caruia evsevie și înțelepcĭune toțĭ o recunoșteaŭ. In acest sens s'au facut o serie de scrierĭ repunetóre confesiuneĭ calvineștĭ de la Geneva. Vom aminti aicĭ de repunerea luĭ Meletie Sirig contra eresurilor calvine din confesiunea de la Geneva, care maĭ târḑiu, pe la finele véculuĭ XVII, s'a tipărit de Patriarchul Dositeiu al Ierusalimuluĭ în Bucureștĭ, cu cheltuiala Domnitoruluĭ C. Brâncovénul.

Rĕmâne acum o întrebare care a îngreuiat mult posițiunea luĭ Lucaris, în raport cu confesiunea calvină de la Geneva, și fiind el în viața și dupĕ mórte: Pentru ce el nu a denunțat lumeĭ falșitatea aceleĭ confesiunĭ, maĭ ales că a trăit înca 6 anĭ, și a fost și Patriarch, dupĕ ivirea eĭ? Spre a rĕspunde la acésta conștiincios trebue sa recunóștem partea cea slabă a luĭ Lucaris. El era amicul reformaților, și a fost ajutat de eĭ cu mult zel și cu putere extraordinară în luptele cele marĭ ce ĭ-au dat ĭesuițĭ și îna

inte şi după ce s'a făcut Patriarch. Ca să combată făţiş doctrinele religiöse ale protectorilor sĕĭ, el trebuia să se lase de tóte pretenţiunile lumeştĭ, să se retragă în viaţa privată, sa curme tóte relaţiunile cu foştiĭ sĕĭ prietenĭ şi protectorĭ calvinĭ, şi să restabiléscă adevĕrata sa convingere de bărbat luminat al Bisericeĭ ortodoxe. Acésta n'a făcut'o Lucaris, cì a lăsat curs liber evenimentelor, orĭ care ar fi sórta lor. Patriarchul Dositeiŭ al Ierusalimuluĭ, vorbind de acéstă împrejurare, spune ca Lucaris afirma tuturor prietenilor sĕĭ că confesiunea de la Geneva nu este opera a sa, este o născocire, dar în public n'a voit sa o combată.

In Orient s'a stabilit opiniunea că confesiunea de la Geneva este o falşificaţie dată în numele Patriarchuluĭ ecumenic, orĭ de iesuţĭ, orĭ de calvinĭ. De aceea sentenţa sinoduluĭ luĭ Kiril Cantari, prin care condamna ca eretic pe Lucaris, a facut în lumea ortodoxă o impresie fórte rea. După spusa istoriculuĭ Meletie acest Patriarch (Contaris) a devenit urîcios la toţĭ creştiniĭ şi, prin lucrarea prietenilor luĭ Lucaris, fu depus şi surgunit la Cartagena, unde a fost şi el sugrumat, ca şi Lucaris cel persecutat de dînsul. Pe scaunul Patriarchieĭ s'a pus Partenie, Mitropolitul Andrianopoleĭ, pronumit „cel bĕtrân“, spre deosebire de succesorul sĕu Partenie cel tînĕr.

Partenie cel bĕtrân a patriarchit 5 anĭ şi 2 lunĭ, şi s'a sîrguit a linişti spiritele cele turburate prin evenimentele de sub predecesoriĭ sĕĭ. Spre acest sfârşit a trebuit neapărat sa convóce un Sinod, carele, osândind doctrinele calvinice, sa cruţe persóna şi memoria Patriarchuluĭ ortodox Kiril Lucaris, pe carele opiniunea ortodoxilor nu-l putea lăsa patat în calvinism şi defaimator al ortodoxieĭ. Acésta o cerea imperios şi trista stare a afacerilor bisericeĭ ortodoxe din regatul Polonieĭ, unde iesuiţiĭ făceaŭ sforţărĭ extraordinare spre convertirea ortodoxilor la papism şi la unìa cu Roma. Intre alte mijlóce de ademenire şi amăgire a ortodoxilor ruşĭ din Polonia, din Litvania, Ucraina şi Podolia era şi calomnia asupra Patriarchieĭ ecumenice,

care ar fi cadut de la vechia sa ortodoxie şi ar fi primit dogmele calvinice, aşa că acum nu maĭ este nicĭ o deosebire între orientaliĭ ortodoxĭ şi între calvinĭ; prin urmare ortodoxilor din Polonia nu li rĕmânea alt mijloc de a-şĭ păstra ortodoxia, de cât a se uni cu Biserica Romeĭ, care le va păstra neatinse de calvinism şi dogmele ortodoxe şi aşezemînturile lor bisericeştĭ. Insa Mitropolit al Kievuluĭ, sub a caruĭa jurisdicţiune se aflaŭ Episcopiĭ şi creştiniĭ ortodoxĭ din Polonia, era atunci renumitul Petru Moghilă. El, spre a potoli spiritele ortodoxilor şi a-ĭ asigura despre nestramutata ortodoxie a Patriarchilor de rĕsarit, şi tot-o-dată spre a distruge arma cea primejdiósă a iesuiţilor, cu calvinismul ortodoxilor din Orient, a compus, în forma catichetica, o amĕnuntă expunere a dogmelor Bisericeĭ ortodoxe catolice de rĕsărit, dogme prin care Biserica ortodoxă se deosebeşte şi de Latinii romanĭ, şi de Calvinĭ, şi de toţi Protestanţiĭ. Acésta marturisire a credinţeĭ ortodoxe Petru Moghilă maĭ întâĭu o a supus la cercetarea unuĭ Sinod local, adunat în Kiev în anul 1640. La acest Sinod aŭ participat Episcopiĭ ortodoxĭ prin delegaţiĭ lor, delegaţiĭ de pe la mânastirĭ şi de pe la oraşe, împreună cu dascăliĭ colegiuluĭ teologic din Kiev. Sinodul acesta, începêndu-se la 8 Septembrie, a durat 10 ḑile şi, afară de óre-care regule de disciplina bisericésca stabilite la el, ocupaţia principala a fost, cercetarea şi amendarea carţeĭ din noŭ compuse despre marturisirea sau confesiunea Bisericeĭ ortodoxe, propusă de Petru Moghilă. [1]. Mărturisirea acésta, aprobată de Sinodul de Kiev, Petru o a trimis Patriarchuluĭ de Constantinopole Partenie cel bĕtrân spre

[1]. Acésta Marturisire ortodoxă este în genere cunoscuta ca operă a luĭ Petru Moghila. Insa uniĭ dintre scriitoriĭ ruşi moderni, făra a tagadui meritele cele mari ale luĭ Moghila la compunerea acesteĭ opere însemnate, sunt dispuşi a crede, ca ea ar fi opera unuĭ învеţat teolog rus Isaia Trofimovici Cozlovski, egumenul de la Sf. Nicolae din Kiev, pentru care Sinodul din Kiev, dupa ce a aprobat lucrarea, l'a proclamat Doctor de Teologie. Истор. рус. цер Макарія. Т. XI p. 590—91.

aprobarea sinodala, ca ea sa póta deveni normă de credința, una și aceiași, neschimbată pentru tóta Biserica ortodoxa de pretutindenea; așa că dușmanii eĭ sa nu maĭ pótă falșifica doctrinele eĭ. Cartea purta titlul de: „Marturisirea ortodoxa a Bisericeĭ catolice și apostolice rĕsari ene“. Acesta a fost un noŭ și puternic motiv pentru Patriarchul Constantinopoleı Partenie, de a regula convocarea unuĭ Sinod compus din representanțiı nu numaĭ din Patriarchatul seu, dar și din alte țĕrı ortodoxe. Se vede însa, că el n'a putut face acest Sinod în Constantinopole, orĭ din cause politice, ca sa nu gaséscă pedecĭ din partea representanților Statelor protestante și papiste, orĭ din lipsa de mijlóce bănești, pentru întreținerea representanților bisericilor din alte țĕrı; de aceea el s'a decis a ținea în Constantinopole numaĭ un Sinod local, patriarchal. Și s'a înțeles cu Domnitorul Moldoveĭ Vasile Lupul, carele a luat asupra sa sarcina de a ținea în Iașı un alt Sinod local, la carele sa fie representanțĭ și aı Bisericeĭ rusești din Polonia; de asemenea și cu Petru Moghila, carele a promis, ca cele ce se vor hotărî la Sinodul din Iașĭ le va primi si el cu Sinodul Bisericeĭ sale, și apoı tóte aceste hotarîrĭ parțiale se vor supune spre aprobarea Sinoduluĭ din Constantinopole.

1. *Sinodul din Constantinopole.*— Patriarchul Partenie în luna luı Maiu, anul 1640, convocând Sinod în Constantinopole, a supus la o noua cercetare confesiunea calvina publicată la Geneva sub numele Patriarchuluĭ Kiril Lucaris. Parinții Sinodului aŭ gasit, că tóte cele 18 capitole, afară de al 7-lea, precum și cele 4 întrebărĭ adaose la ele, sunt pline de eresul calvinic; au aratat în scurt eresul din fie care capitol, și prin decisiunea lor aŭ respins ca neortodoxe, cĭ calvineștĭ, tóte aceste capitole și întrebarile cu rĕspunsurile lor; au declarat pe compunĕtorul lor, fară a-l numi pe nume, strein de credința ortodoxă și amagitor, ĭar pe toțĭ, carĭ se vor ținea de doctrina espusă în acele capitole și o vor socoti ortodoxă, i-au escomunicat de la Biserica.

Acésta hotărîre a Sinoduluĭ din Constantinopole, împreuna cu Marturisirea ortodoxa a luı P. Moghilă, Patriarchul le-a trimes în cercetarea şi aprobarea Sinodului din Iaşı, la care a trimes şi delegaţiĭ séĭ cu o epistola patriarchală, aratatóre de cele ce a hotarît Sinodul Constantinopolitan în cestiunea capitolelor pseudo-lucariane.

2. *Sinodul din Iaşĭ.*—Cronicele Moldovei nu amintesc nimic despre Sinodul ţinut în Iaşĭ sub Vasile-Voda; de asemenea nu s'a pastrat în ţéra nici un document istoric despre acest Sinod. Singur Dimitrie Cantemir ne spune scurt în „Descrierea Moldoveĭ“, ın partea a III-a, unde tractézı despre Biserică şi literatura, ca Vasile Voevod a adunat în Iaşı un Sinod contra iconoclaştilor şi a altor ereticĭ din secolul acela, şi a regulat relaţiunile dintre Biserica Moldoveĭ cu Patriarchia de Constantinopole.

Dar noţiunĭ maĭ detaliate despre Sinodul din Iaşı găsim în scriitorii streinĭ, greci şi ruşĭ. Noĭ vom reproduce aicĭ pe cele maĭ principale, pentru ca să putem împrumuta din ele amĕnuntele trebuitóre pentru lucrarea nóstra.

A. Patriarchul Ierusalimului Dositeiu, carele a fost aprópe contimporan cu Sinodul de Iaşĭ, s'a ales Patriarch la 1670. El a visitat de multe orı Moldova şi Muntenia, cunoştea de aprópe afacerile politice şi bisericeştĭ ale acestor ţĕrı; a conversat cu bĕtrânii, carĭ au vĕḑut cu ochiĭ lor Sinodul din Iaşĭ, póte au şi asistat la lucrările luĭ. In prefaţa sa de la cartea luı Meletie Sirig contra Calvinilor, face şi istoricul Sinodului din Iaşĭ în scurt. Dupĕ ce maĭ întĕiu aminteşte turburarile ce s'aŭ produs între ortodoxii din Orient şi din Rusia cu ocasia confesiuneĭ calvine, şi amestecarea numeluĭ Patriarchuluı Lucaris în acea comedie, ḑice, ca acele triste împrejurărĭ din lumea ortodoxă aŭ mişcat fórte inima luĭ Vasile Voda Domnul Moldaviei, carele îşı tragea origine din Albanito-hor, ce este în Misia saŭ în parţile de peste Dunăre, şi avêndu-şĭ némul sĕu maı vechiu din Macedonia. „El a scris în Polonia şi în Kiev şi la marele Sinod din Constantinopole, nu ĭ-a pă-

rut rěŭ de cheltuelı, şi a împrăştiat banĭ fórte mulţĭ pentru Christos, şi a adunat Sinod local la Iaşĭ pe timpul luĭ Partenie cel bětrân, Patriarchul Constantinopoleĭ, fiind presenţĭ şi delegaţĭ de la Constantinopole şi de la Kiev şi însuşĭ Mitropolitul Rusieĭ Petru Moghilă cel ĭubitor de Christos şi în adevěr prea sfinţit. Decĭ anatematezară aceste capitole şi pre scriitorul lor". Maĭ departe Dositeiŭ naréză, că tot Vasile Voevod a îndemnat pe cucernicul dascal Meletĭe Sirig să scrie cartea sa contra Calvinilor, şi acela supuindu-se voinţeĭ Domnuluĭ a scris'o şi a conibătut cele 18 captole şi cele 4 întrebări calvineştĭ şi a analisat tótă machinaţiunea şi a presentat în formă de manual tóta religiunea şi dogma ortodoxa.

Tot Patriarchul Dositeiŭ, în cartea sa numită „Dodecavivlos" (p. 1171 cartea 11, capit. 10), vorbeşte ast-fel despre Vasile-Voda, despre Petru Moghilă şi despre Sinodul din Iaşĭ:

„Iesuiţiĭ tiranisaŭ rěŭ pre Ruşiĭ ortodoxĭ din Lituania, Ucraina şi Podolia şi pre ceĭ din Polonia, ca sa-ĭ convertésca la papism, propuindu-le quasi causa bine-cuvîntata calvinismul Patriarchuluĭ lor, aratându-le şi cunoscuta carticica calvinéscă. De aceea Mitropolitul de atuncĭ al Kievuluĭ Petru, fiind în adevěr archiereŭ, a compus Mărturisirea Bisericeĭ ortodoxe, prin carea a arătat. ca Ruşiĭ sunt bine-credincĭoşı cu desăvârşire. Decĭ şi Domnitorul de atuncĭ al Moldo-Vlahieı, bărbat vrednic de cinste, Vasilie-Voevod, carele era Albanes şi din Epir dupě origine, ĭar dupě patrie din Albanitohor de lânga Marcianopol, mult putênd atuncĭ, şi pe lângă împěrăţia Otomanilor, şi pe lângă regele Polonieĭ, a trimes ómenĭ înadins la Sinodul din Constantinopole, pe timpul Patriarchuluĭ Partenie cel betrân, şi a trimes Partenie câţĭ-va archiereĭ la Iaşĭ şi pe dascalul Meletie Sirig; a mijlocit apoĭ şi la regele Polonieĭ şi a venit Petru al Kievuluĭ şi alţiĭ óre-care ĭarăşĭ la Iaşĭ, unde întrunindu-se Sinodul în anul 1642, se judecară ĭaraşĭ ca ereticeştĭ capitolele cunoscute, şi se anatematizara împreuna şi pre scriitorul lor orı-cine ar fi".

B. Patriarchul Constantinopoleĭ Nectarie, în epistola a-

dresată în anul 1662 tuturor ortodoxilor din tótă lumea, epistolă prin care promulgă ca carte dogmatică a Bisericeĭ ortodoxe Marturisirea credinţeĭ compusa sub Petru Moghilă la Kiev, ne da următórele notiţe istorice despre Petru Moghilă şi despre Sinodul din Iaşĭ:

„Petru Moghilă (carele nu de mult s'a mutat din ceste de aicĭ şi cu sanctitate a trecut la Dumneḑeu), dupĕ ce a fost râdicat şi chirotonit Mitropolit ortodox de pururea-pomenitul Patriarch al Ierusalimuluĭ Kir Teofan, şi i s'a încredinţat cârma Mitropolieĭ din Kiev, s'a întîmplat, ca acea turma sa fie bântuita de novismul óre-caror eterodoxĭ, novism care fórte se deosebia de doctrina cea drépta şi primitiva. Drept aceea, ca un bun pastor şi vitéz aparator al credinţeĭ, a adaos maĭ vîrtos îngrijirea sa cea ĭubitóre de Dumneḑeŭ, ca sa diriga şi să reorganizeze biserica rusésca dupĕ aceiaşĭ dreptate a dogmelor, pre carea o avusese ea din început; ĭar novismele ivite acolo să le taie din rădĕcina şi ţarına sa cea duchovnicéscă sa o facă roditóre de spice bune şi roditóre. Decĭ el bine înţelegênd acestea, fórte curênd a şi paşit la lucrare. Cacĭ adunând în Mitropolie pe toţĭ barbaţiĭ cuvîntareţĭ şi iscusiţĭ ce erau în eparchia sa, şi nu numaĭ atâta, ci şi maĭ înainte de acésta—treĭ episcopĭ ce erau sub jurisdicţia sa (carĭ şi eĭ fusese atuncĭ chirotonisiţĭ şi de acelaşĭ pururea pomenit Patriarch al Ierusalimuluĭ), şi dupĕ multe desbaterĭ, cu sfatul comun şi în unanimitate toţĭ s'au unit, ca sa se scrie acésta espunere a credinţeĭ lor în articole, şi dupĕ ce se va isprăvi sa o supună cercetăreĭ Bisericeĭ din Constantinopole şi sfinţituluĭ eĭ Sinod; cacĭ eĭ din început au urmat aceşteia (Bisericeĭ Constantinopolitane) şi i s'aŭ supus ca capuluĭ Bisericeĭ ortodoxe greceştĭ, şi eĭ priviau ca de o regula ştinta, ca articolele, pre care ea le va alege, şi eĭ sa le ţina, şi ĭaraşĭ câte ea va respinge, şi eĭ au sa le respingă ca streine. Decĭ compunênd cartea şi scriind acéstă espunere a credinţeĭ Ruşilor, au chĭemat în Moldova pre trimişiĭ mareĭ Bisericĭ din Constantinopole, inspectorĭ sinodalĭ şĭ exarchĭ patriarchalĭ, şi au ḑis ca şi eĭ vor trimete acolo delegaţĭ; pentru aceea acolo se va tracta ântêiu espusele articole ale credinţeĭ lor, şi dacă, dupe judecata de acolo, se va gasi că ele se conglasuesc sau nu cu

adevĕrul Bisericeı orientale, sa se comunice public și Bisericeĭ Marĭ. Decı maı departe s'a trimes de la sfințitul Sinod (al Patriarchieĭ) prea sfințitul Mitropolit al Niceeĭ Porfirie și Meletie Sirig dascalul Mareĭ Bisericĭ, carele din tinerețe a fost educat și pedepsit în dogmele cele evsevióse și drepte, și renumit pentru perfecțiunea viețeĭ și a cuvîntuluĭ, predicator, tâlcuitor, și este și se ḑice cârma dogmelor celor drepte ale credinţeĭ. Atuncĭ el, representând persóna Patriarchuluĭ, și învestit cu cea maı mare autoritate și de la sfințitul Sinod, s'a dus, precum am ḑis maı înainte, în Moldavia cu Porfirie; venit'au și de la Rușĭ Isaia Trofimov și Cononovicĭ și Xenovıcĭ, bărbațĭ cu adevĕrat minunațĭ și înzestrațĭ cu tótă înțelepciunea și știința. Avênd înainte pre Dumneḑeul științeĭ și conducĕtorul cuvîntuluĭ celuĭ drept, dupĕ multe dispute și esplicațiunĭ ale Sfințitelor Scripturĭ, au adus cartea la acest bun sfârșit, curațind'o de tóte ideile cele streine și de corupțiunea acelor novisme, și de acolo îndată o au trimes la cele patru scaune apostoleștı ale evsevioșilor și ortodoxilor Patriarchĭ, carĭ o au și primit ca pre una ce conținea dogmele cele sincere și drepte, și nicĭ cum abatută de la credința cea catolică și curata a Grecilor, și în conglasuire au declarat tuturor, că este curata și neamagită, și întarind'o fie-care cu subscrierile lor și ale clericilor de pe lânga dênșii, ca să se arate și sa se vaḑă, că acéstă credință ortodoxă nu este numaı a Rușilor, ci obșléscа a tuturor Grecilor“. (Epistola acésta este tipărită la începutul Marturisireĭ ortodoxe).

C. Meletie al Atenelor, carele a trăit la aniĭ 1661—1714, în Istoria bisericéscа a sa (t. III, véc. 17, pag. 168), ne spune urmatórele despre Sinodul din Iașĭ:

„Iesuițiĭ, luând motiv din aceste capitole ale confesiuneĭ calvine, amarau tot-dé-una pe creștinii ce traiau ın Lituania, Ucraina, Podolia și Polonia, ḑicênd, că Patriarchul Constantinopoleĭ s'ar fi calvinit: de unde adese și fara nicı o sfiala îĭ siliau ca să se facă papiștı. Pentru acestea și Mitropolitul Kievuluı, Petru cel vestit, a alcatuit Marturisirea credințeĭ ortodoxilor și a tipărit'o. Intre acestea Prințul Moldo-Vlachieĭ Vasile cel vestit, îndemnând pe Patriarchul Constantinopoleĭ Partenie ca sa triméță archiereı să facă Sinod în Iașı, și asemenea ca dînșiĭ să triméță și regele Po-

lonieĭ. Decĭ Patriarchul a trimes archiereĭ şi dimpreună cu dînşiĭ şi pre dascalul Meletie Sirig, iar regele Polonieĭ a trimes pre Mitropolitul Kievuluĭ şi pre alţĭ episcopı (?), carĭ venind în Iaşĭ aŭ făcut Sinod local; şi capitolele (calvine) le-au lepĕdat şi le-au afurisit ca eretice, ĭar Mărturisirea credinţeĭ cea alcatuita de Petru, cercetând'o, aŭ întarit'o".

D. In cartea grecéscă intitulată: „Τῶν ἱερῶν Συνόδων νέα καὶ δαψιλεστάτη Συλλογή, τόμος δεύτερος. Ἀπὸ ἔτους Χριστοῦ 449 ἄχρι ἔτους 1643, (Colecţie noua şi cea maĭ amĕnunta a sfintelor Sinóde. Tom. II. de la anii de la Christos 449 până la 1643), tiparita în anul 1762, la pag. 1009, cetim urmatórele despre Sinodul din Iaşĭ, sub titlul:

„Despre Sinodul din Iaşĭ sub Patriarchul de Constantinopole Pa tenie cel bĕtrân şi sub domnitorul Vasile, contra luı Lucaris şi contra carţiĭ calvinice.

„In anul 1632 s'a ivit în Constantinopole o cărticică compusa în numele luĭ Kiril Lucaris Patriarchul, şi tipárita. Ea cuprindea 18 capitole şi 4 întrebărĭ. Intr'însa se descria eresia luĭ Calvin, şi conţinea tipărita împreună cu dînsa şi o epistolă calvinésca, carea şi acéstă se ḑice a fi opera luı Kiril, împreună cu carticica. Iară Kiril, traind 6 anı dupĕ ivirea aceleı cărticele, n'a scris nimica contra eĭ, nicı n'a repus'o anume, ci ḑicea numaı atâta, ca capitolele n'au consistenţă şi că nu sunt opera a luı, dupĕ cum se justifica în eresul sĕŭ óre-când Marcel Galatul. Pentru care şi adversarul sĕu Kiril al Bereeĭ, adunând Sinod în Constantinopole, la anul 1638 luna Septembre, fiind faţa Domnul Mitrofan al Alexandrieı şi Domnul Teofan al Ierusalimuluĭ, a anatematisat şi pe Kiril Lucaris şi capitolele luĭ Dar sub patriarchia luĭ Partenie cel bĕtrân, la anul 1642 (?) Vasilie Voevod, domnind ın Moldova, fiind puternic şi la împĕrăţia Otomanilor şi la regele Lechieĭ, a rugat pe Sinodul din Constantinopole, şi Patriarchul Partenie a trimes câţĭ-va archiereı (?) la Iaşĭ şi pe dascalul Meletie Sirig; şi a mijlocit la regele Lechieı de a venit şi Petru Moghila al Kievuluı şi alţı óre-carı—la Iaşı; unde adunându-se Sinod la anul 1643 (?) luna Martie, ḑiua a 11 a, s'au condamnat ıaraşĭ capitolele ca ereticeştı, şi s'a anatematisat împreună şi autorul lor; dar n'au anatemati-

sat parinţiĭ Sinoduluĭ nominal pe Kiril, fiind-că nicĭ o-dată nu l'aŭ audit dicênd ceva sau scriind contra credinţeĭ ortodoxe".

Pe margine, la începutul acesteĭ notiţe istorice despre Sinodul din Iaşĭ, se dice, că autorul a luat noţiunile sale dintr'o carte publicată în Bratislavia, în anul 1752.

E. Mitropolitul Macarie, istoricul Bisericeĭ ruseştĭ (t. XI, pag. 591—594) ne descrie în urmatorul mod Sinodul din Iaşı:

„Patriarchul Partenie, căruia a fost trimes de Mitropolitul de Kiev catichisul cel din nou compus de el, înţelegênd particulara luĭ însemnatate nu numaĭ pentru Biserica Kievuluĭ ci şi pentru tótă Biserica rĕsăriténă, a socotit ca el sa se cerceteze înca şi de un alt Sinod, ce se compusase atuncĭ în Iaşı. Acest Sinod s'a compus dupĕ dorinţa Domnitoruluı Moldoveĭ Vasile Lupu, carele, ravnind pentru ortodoxie, a scris şi la Constantinopole şi la Kiev şi a cerut a se trimete în capitala Moldoveı demnı representanţĭ aĭ Bisericeĭ grece şi ruse, ca din nou să revada şi să repuna confesiunea credinţeĭ calvine, ce se însuşia luı Kiril Lucaris, şi carea nu înceta a turbura pe ortodoxĭ. Atuncĭ din partea Patriarchuluı şi a Sinoduluı de Constantinopole s'aŭ trımes la Iaşĭ, cu tıtlu de exarchĭ patriarchalĭ, Porfirie, fostul Mitropolit al Niceeĭ şi Meletie Sirig, ĭeromonach şi mare predicator, carele era renumit ın Orient prin erudiţia şi taria sa în ortodoxie; ıar din partea Bisericeĭ de Kiev—treı persóne, cele maı recunoscute pentru cultura lor: Isaia Trofimovicĭ, egumenul Manastireĭ Nıcolskı, Iosif Cononovicı, rectorul colegıuluĭ Moghilean din Kiev şi egumen al manastireĭ Bogoiavlenski (Teofanieĭ) şi Ignatie Oxenovicĭ predicatorul. Ceı întrunițı la Sinod s'au ocupat cu o amĕnunţıtă repunere a ratacirilor calvinice ale confesiuneĭ numite maı sus".

Istoricul rus presupune, că basă discuţiunilor sinodale din Iaşĭ asupra eresieı calvine, a putut servi cartea scrisă de Meletie Sirig contra calvinilor dupĕ dorinţa Domnitoruluĭ Vasile Lupul, şi cu bine-cuvîntarea Patriarchuluĭ Partenie; apoı continuă:

„Tot atuncĭ Vasile Lupul a tipărit în tipografia sa domnéscă epistola sinodală patriarchala din 1640, îndreptată contra aceleiaşĭ confesiunĭ şi subscrisă nu numaĭ de ierarchiĭ grecı, dar şi de cei moldoveneştĭ şi maloruşĭ, pentru care a şi primit (Vasile Voda) de la delegaţiĭ ce aŭ participat la sinod o epistola de lauda şi de mulţămire".

După aceĭa delegaţii cu luare aminte aŭ esaminat tóta cartea catichisuluĭ trimes de Mitropolitul Kievuluı Petru Moghila, şi, precum dice Patriarchul de Ierusalim Nectarie, „după multe dispute şi esplicărĭ ale sfinţitelor cărţĭ, au adus'o la bun sfârşit, curăţind'o de tóte ideile streine şi de novisme,—la care, din ordinul Sinoduluĭ, îndreptător al carţiĭ a fost Meletie Sirig. Cartea catichisuluĭ îndreptata s'a înaintat apoı Patriarchuluı de Constantinopole Partenie, de asemenea şi celor-l-alţı Patriarchı, luı Ioanichie al Alexandrieĭ, luĭ Macarie al Antiochieı şi luı Paisie al Ierusalimuluĭ; şi eĭ toţĭ, cu Sinodul episcopilor şi al clericilor din Constantinopole, au gasit ca cuprinde adevĕratele şi dreptele dogme ale credinţeı catolice, şi au recunoscut'o marturisire ortodoxă nu numaĭ a Ruşilor ci şi a tuturor Grecilor, şi au întarit'o cu subscrierile lor la 11 Maiŭ anul 1643". Maĭ departe istoricul spune despre întârdierea ce a suferit Marturisirea ortodoxa, de şi aprobată cu atâta solemnitate, dar nepromulgată de Patriarchie, şi făra a se fi dat vr'un respuns autoruluĭ eĭ Petru Moghila, carele o aştepta cu nerăbdare. Vom reveni maĭ pe urmă la causele acesteı întârdierı, care s'a prelungit până la anul 1662.

Mitropolitul Macarie, în notiţele de la pag. 577 şi 593, ne dă nişte noţiunı precise despre datele cronologice privitóre la Sinodul din Iaşĭ, anume, că într'un sbornic manuscris, nelegat ce se păstréza în biblioteca sinodală din Moscva, sub litera A. N. 1. p. 2—5, se află o copie de pe *Gramata* patriarchală de convocarea Sinoduluĭ din Iaşĭ; se însémnă: că acea gramată s'a compus în anul 1640 luna Maiŭ, indictionul 1; că acea gramată s'a trimes spre

a se-ceti în Iaşĭ şi în Kiev. Gramata acésta s'a tipărit în Iaşĭ greceşte după finirea Sinoduluĭ, împreună cu epistola celor cincĭ delegaţĭ, doĭ Grecĭ şi treĭ Ruşĭ, subscrisa de eĭ, către Domnitorul Lupul. In acea gramată tiparită în Iaşĭ, se dice: „S'a dat în tipar în Iaşĭ.... în anul 1642, luna Decembrie", adică, după calculul de acum, în luna Decembrie a anuluĭ 1641. De aci se póte încheia, că Sinodul din Iaşĭ s'a ţinut în anul 1641; ïar, judecând după lucrarile luĭ, s'a continuat şi în anul 1642 (după numĕrarea bisericéscă). Delegaţiĭ de la Kiev s'au întors la Kiev tocmaĭ în tómna anuluĭ 1642 (după calculul bisericesc).

F. Spre a ne lămuri maĭ bine şi a pricepe de unde vin încurcăturile ce se vĕd în actele Patriarchieĭ despre Sinodul de la Iaşĭ, încurcaturĭ, care aŭ facut pe mulţĭ să crédă, ca acel Sinod s'ar fi ţinut în Constantinopole, saŭ că însuşĭ Patriarchul Partenie s'ar fi dus cu Sinodul sĕŭ la Sinodul de la Iaşĭ; deasemenea că în acele acte nu se pomeneşte nimic de „Mărturisírea ortodoxa" a luĭ Petru Moghilă, ca şi când nicĭ ar fi fost vorbă de ea la Sinodul din Iaşĭ, ci numaĭ despre repunerea doctrinelor calvine; o altă confusie urméză în data, când s'a ţinut Sinodul din Iaşĭ. Uniĭ pun Sinodul din Iaşĭ la anul 1642, după cum se găseşte în acta sinodală a Patriarchieĭ; alţiĭ, luând acel Sinod de la Constantinopol ca anterior celuĭ de la Iaşĭ, aŭ pus data acestuia la anul 1643.

Duplicitatea, şovăirea şi trimiterea Mărturisireĭ ortodoxe de a se tracta la Sinodul local din Iaşĭ, ïar nu la cel patriarchicesc; şi apoĭ amânarea promulgăreĭ eĭ, se esplică fórte uşor dintr'un document diplomatic publicat de Academia Română în colecţiunea intitulată: „Documente privitóre la istoria Românilor, culese de Eudoxiŭ de Hurmuzaki" Volum. IV, part. I-a, p. 682—691. Acest document este „Raportul residentuluĭ austriac Rudolf Schmid către împĕratul Ferdinand al III-lea despre conflictele de la Patriarchia din Constantinopole şi despre relaţiile sale cu agenţiĭ Domnilor din Moldova şi Muntenia," dat în a-

nul 1643. Din acest raport se vede că pe atuncĭ puterile de confesiunea catolico-romană,- Austria, Franța şi Veneția, aveaŭ o mare influență la Constantinopole, şi se amestecaŭ în tóte afacerile, nu numaĭ civile ci şi bisericeştĭ, sub inspirația ĭesuiților. Patriarchiĭ, spre a ajunge la acea înaltă demnitate şi a se susținea contra rivalilor lor, năzuiaŭ în ascuns la protecția ĭesuiților şi a ambasadorilor papiştĭ, făgăduindu-le şi dându-le chiar declarațiunĭ înscris, că eĭ vor sprijini papismul şi se vor uni definitiv cu Biserica Romeĭ. Din acest punct de vedere Rudolf laudă fórte mult pe Patriarchiĭ destituițĭ, Patelarie şi Kiril Vereanul; deplânge căderea lor şi defaĭmă pe Patriarchul Partenie, carele a ocupat locul lor. Insă ambasadoriĭ aceştia nu totdéuna aveaŭ în vedere înteresele pur catolico-romané, ci alte înterese lumeştĭ. Aşa despre dragomanul Venețian Grillo spune, că el lăuda pe Patriarchul Kiril Lucaris, pentru că a servit bine înteresele Republiceĭ Venețiane; că Dragomanul venețian Antonio Grillo uneorĭ favorisa pe Patriarch pentru înterese băneştĭ; că ambasadoriĭ aceştia nu tot-déuna se conglasuiaŭ întru a susținea pe un Patriarch, ci uniĭ susțineaŭ pe unul, alțiĭ favorisaŭ pe altul, după înteresele lor politice.

Va urma).

FACULTATEA DE TEOLOGIE.

Recunóşterea Facultaţeĭ de Teologie prin o lege organică era puternic reclamata de cerinţa timpuluĭ. In sesiunea anuluĭ expirat Corpurile Legĭuitóre—Senatul și Camera—aŭ votat proiectul de lege pentru recunóşterea prin lege a Facultaţeĭ de Teologie aşa cum a fost propusă de Guvern.

Acésta votare implica în sine idea că neamul nostru Românesc simte deja nevoĭa imperiósă de a avea un cler luminat. In tóte ramurile activitaţeĭ sociale, Regatul Românieĭ înca de timpuriu s'a îngrijit a avea barbaţi instruiţĭ în conformitate cu cerinţele ştiinţei timpuluĭ; numai Biserica Română Naţională, una din basele vitale ale vieţeĭ nóstre creştine-naţionale remăsese în întârḑiere cu desvoltarea eĭ intelectuală. Timpul nu maĭ permitea maĭ mult o amanare. Majestatea Sa Regele nostru Carol I s'a exprimat hotarîtor în maĭ multe ocasiunĭ în acésta cestiune, ĭar Ierarhia Bisericeĭ nóstre întrunită în Sf. Sinod a cerut şi a arătat continuŭ în ḑecimĭ de anĭ nevoea ce are Biserica Naţională Ortodoxă de o aseminea instituţiune superióră, ca pepiniera ortodoxa naţională din care să se recruteze membrii moralĭ şi instruiţi trebuitorĭ Ierarhieĭ.

Glasul unanim al Senatului şi marea majoritate a Adunărei a confirmat prin votul lor existenţa Facultăţeĭ de Teologie.

Biserica Română Naţională Ortodoxă trebue sa se bucure că a obţinut de la Corpurile Legĭuitóre recunóşterea Facultaţeĭ de Teologie ca facênd parte din Universitatea de Bucureştĭ, avênd aceleaşĭ drepturĭ şi prerogative ca şi cele-l-alte Facultăţĭ. Dar Biserica nu va înceta de a cere de la Naţiune şi alte reorganizărĭ în instrucţia şi educaţia cleruluĭ seŭ—a păstorilor spiritualĭ aı poporuluĭ—,voim sa ḑicem aşezarea Seminariilor pe base solide conform ştiinţeĭ timpuluĭ şi cunoştinţelor cu care trebue să fie dotat preotul nostru în societate; de aseminea îmbunataţirea materiala a sórteĭ Cleruluĭ nostru Naţional. Dacă nu vom avea cler luminat moravurile, datinele, obiceĭurile naţionale ni se vor pĭerde uşor, şi nu ne vom putea menţinea caracterul individual al neamuluĭ nostru; apoĭ sfinţenia caseĭ, moralitatea individuală şi sociala va tot scădea mereŭ şi tot în dauna nóstra, în fine va lipsi din popor acel nerv vital de vıaţă regulata şi fericită, cacı nu numaĭ unde nu este D-ḑeŭ, dar şi acolo unde nu se respectă dupre cuviinţă, destrabalarea şi corupţia este la culme, ĭar mórtea totală bate la uşă! Trebue însa să recunóştem că nu vom reuşi a atrage să intre în cler de cât mediocritaţĭ, de care suntem sătuĭ, dacă nu vom asigura prin lege un traıu sigur şi modest demnitaţeĭ preotuluĭ. Săracia este cunoscut că desgusta de orĭ-ce serviciŭ, preotuluĭ i se reclama un serviciu continuŭ şi ḑilnic este pus în contact cu tóte gradele sociale, serviciŭ pe care

nu-l va putea îndeplini cu demnitate în sărăcie. Aşa s'a procedat cu Justiţia, li s'a asigurat judecătorilor existenţa lor, şi astă-ḑĭ avem judecătorĭ demnĭ şi onorabilĭ. Aşa s'a procedat cu Armata şi asta-ḑĭ avem o forţă reală în miliţia nóstră Naţională, aşa s'a urmat cu tóte ramurile în care Guvernul a voit a avea ómenĭ demnĭ, representanţĭ aĭ aceĭ funcţiunĭ. Tótă lumea recunóşte că Clerul este una din forţele fundamentale ale existenţeĭ unuĭ Stat când este la înălţimea luĭ. Negligenţa unuĭ Stat faţă de Cler ar fi calea aşternută ce duce cătra desfrâŭ şi disordine socială, care dacă nu s'ar întâmpla astă-ḑí va avea loc mâne. Urméză dar că cu recunóşterea Facultăţeĭ de Teologie prin o lege fundamentală, este un început de îmbunătăţire în Biserica nóstră Ortodoxă Naţională. Dorim şi cerem ca acestuĭ început să-ĭ urmeze reorganizarea Seminariilor pe base maĭ solide de cum sunt astă-ḑĭ. Şi în fine îmbunătăţirea sórteĭ Cleruluĭ spre a se putea atrage în Ierarhie membrĭ bine instruiţĭ şi moralĭ.

Ḑăm aicea publicităţeĭ atât raportul Comisiuneĭ delegaţilor Adunăreĭ cât şi Legea votată de Adunare, precum şi sancţionarea acesteĭ Legĭ ca material pentru Istoria Bisericésca a Românilor.

C. E.

Domnilor Deputaţĭ,

Secţiunile D-vóstre luând în cercetare proiectul de lege, votat de Senat, cu privire la recunóşterea Facultaţeĭ de Teologie ca făcênd parte din Universitatea din Bucureştĭ, cu aceleaşĭ drepturĭ, prerogative şi îndatorirĭ ca şi cele-

l-alte Facultăţĭ, 'l-aŭ admis în unanimitate şi fără nicĭ o schimbare, numind delegaţĭ:

Secţia I pe D. Miclescu C.;
" II " " Pacu N. Moise;
" III " " Negrutzĭ Iacob;
" IV " " Rosetti R. D.;
" V " " Focşeneanu T.;
" VI " " Cernătescu P., şi
" VII " " Poenaru-Bordea I.

Comitetul delegaţilor în numĕr de cincĭ, D-niĭ Cernătescu P. şi Poenaru-Bordea I, fiind absenţĭ, întrunindu-se în ḑiua de 28 Maiŭ 1890, sub preşedenţia D-luĭ Negrutzĭ Iacob, a admis şi el unanim proiectul, facêndu-mĭ onórea de a mĕ alege raportor şi a supune D-vóstre resultatul lucrărilor sale.

Legea organică a învĕţămêntuluĭ din 1864 conţine, D-lor deputaţĭ, o lacună însemnata. Pentru nicĭ una din Universităţile nóstre ea nu prevede Facultatea de Teologie, instituţie neapĕrat trebuinciósă şi care formézà coronamentul educaţiuneĭ bisericeştĭ în orĭ-ce Stat cu cultură temeinic şi deplin organisată.

Din acésta causa tineriĭ noştri, doritorĭ de a'şĭ complecta cultura teologică şi a se pregăti pentru înaltele demnitaţĭ eclesiastice, eraŭ nevoiţĭ a se duce pe la Universităţile streine.

Pentru a se umplea acéstă lacună, treĭ încercărĭ s'aŭ făcut până aḑĭ de a se înfiinţa o Facultate Teologică ortodoxă în România. Aceste încercarĭ aŭ fost una la Iaşĭ şi două la Bucureştĭ. Cele dintâiu două însă n'aŭ reuşit, din lipsă de sprijin din partea Statuluĭ; a treia încercare fu făcută în 1884, când se înfiinţa la Universitatea din Bucureştĭ actuala Facultate de Teologie. Acéstă Facultate, fiind maĭ mult şi maĭ bine încuragiată, prinse rădăcinĭ solide, aşa că aḑĭ funcţionézà cu deplin succes şi cu onóre alăturea cu cele patru surorĭ ale sale, începênd chiar din anul trecut a da fructe îmbucuratóre, căcĭ maĭ mulţĭ absolvenţĭ aĭ sĕĭ au obţinut deja gradul academic de licenţiat în teologie.

Numĕrul studenţilor ce frecuentéză apoĭ acéstă înalta instituţiune culturală este destul de mare: numeroşĭ tinerĭ, absolvenţı aĭ seminarielor centrale, clericĭ şi mirenĭ, mulţĭ clericĭ înaintaţĭ chiar în vêrstă şi împovăraţĭ cu familiĭ, setoşĭ de lumină, aŭ alergat şi alérgă din unghiurile cele maĭ departate ale ţĕreĭ spre aşĭ complecta la Facultate studiile lor teologice.

Un neajuns fundamental are însă Facultatea nóstră de Teologie. Ea funcţionéză pana acum numaĭ prin disposiţiunĭ budgetare şi regulamentare; ó lege, în virtutea căreia să'şı aiba fiinţa, nu exista, ceea ce nu e de loc bine. Spre a înlatura acest neajuns, D. ministru al cultelor şi instrucţiuneĭ publice, ţinênd sémă de via dorintă a ţĕreĭ exprimată chiar prin organul D-vóstre, al aleşilor eı. cu ocasiunea rĕspunpunsuluĭ la Mesagiul Tronuluĭ de la începutul sesiuneĭ ordinare 1889—90. ţinênd sémă de arḑĕtórea dorinţa a Majestaţeĭ Sale Regeluĭ exprimată cu ocasia jubileuluı de 25 anĭ al Universităţeı din Bucureştı, şi de repetita stăruinţă a Sântuluı Sinod, a presintat proĭectul de faţa maĭ întâıu Senatuluı, care, precum am spus, 'l-a votat cu unanimitate de voturĭ, minus unul. Acest proıect vine asta-ḑĭ şi în desbaterile D-vóstre.

Considerând acum, D-lor deputaţı, că proĭectul în cestiune rĕspunde uneĭ necesităţĭ în genere simţită în ţéra nóstra, căcĭ printr'ênsul se întregeşte învĕţamêntul nostru universitar şi se da ast-fel putinţa şi cleruluĭ român de a fi pe tĕrêmul cultureĭ, daca nu în frunte, cum e menirea sa să fie, cel puţin alăturĭ cu nivelul societăţeĭ mirene, de care, din nefericire, a fost cam întrecut pana aḑı;

Considerând ca dorinţa de care cu toţiı suntem ınsuflaţı, de a rîdica clerul nostru naţional la înălţimea potrivita roluluĭ sĕu de factor luminator şi moralisator în societate, nu se póte realisa de cât prin două mijlóce: *prin înălţarea niveluluĭ cultural, organisând temeĭnic şi complect Seminariele şi Facultatea Teologică, şi prin îmbunătaţirea sórteĭ sale materiale,* şi ca, dacă împrejurările nu ne-aŭ permis

păna acum a făptui pe cel din urmă mijloc, numaĭ putem amâna însă pe cel dintêĭu;

Avênd în vedere, pe de alta parte, ca Legea Organica pentru alegerea mitropoliților și episcopilor cum și a constituireĭ Sântuluĭ Sinod al Sânteĭ Bisericĭ autocefale ortodoxe române din 19 Decembre 1872, la art. 2, alin. 4, prevede ca: *dupĕ trecerea de 20 anĭ de la promulgarea acesteĭ legĭ, pe lânga calitățile de maĭ sus* (cuprinse în cele-l-alte aliniate ale art. 2), *spre a putea fi rîdicațĭ la demnitatea de mitropolit sau episcop, candidațiĭ vor trebui să posédă și titlul de licențiat saŭ de doctor în teologie de la o Facultate de Teologie ortodoxă;* prin urmare, crearea și recunóșterea Facultațeĭ Teologice se impune și ca obligațiune a acesteĭ stipulațiunĭ legale, care peste duoĭ anĭ, nu maĭ departe, trebue sa aiba aplicarea eĭ rigurósa;

Avênd în vedere, în fine, că este un înalt interes național ca România nu numaĭ să aibă la ea acasa întregul complex de instituțiunĭ culturale universitare pentru fiiĭ sĕĭ, dar apoĭ are datoria să atragă la sine pe tineriĭ de același neam din tóte părțile locuite de românĭ, și, daca se póte, să servésca ca focar de lumină în tóte privirile și pentru alte State micĭ vecine.

Pentru aceste puternice cuvinte, subsemnatul, raportor, în numele comitetuluĭ delegaților, vĕ rógă sa bine-voițĭ a încuviința și D-vóstre, D-lor deputațĭ, următórea lege.

Raportor, M. N. PACU.

LEGE

Articol unic.—Pe lângă cele patru Facultățĭ prevĕdute prin art. 249 din legea instrucțiuneĭ publice, se recunóște ca făeênd parte din Universitatea din Bucureștĭ și Facultatea de Teologie, avênd

aceleașĭ drepturĭ și prerogative ca și cele-l-alte Facultățĭ și supusă la aceleașĭ îndatorirĭ.

Acéstă Lege s'a votat de Senat în ședința de la 21 Martie anul 1890 și s'a adoptat cu majoritate de *șese-ȡecĭ* și *șépte* voturĭ, contra a *unul.*

Președinte, N. KREȚULESCU.

(L. S. S.)

Secretar, *T. Marocneanu.*

Sancționarea Legeĭ Facultățeĭ de Teologie.

CAROL I,

Prin grația luĭ Dumneȡeŭ și voința Națională, Rege al Românieĭ,

La toțĭ de față și viitorĭ, sănĕtate:

Corpurile Legĭuitóre aŭ adoptat și Noĭ sancționăm ce urméza:

LEGE.

Articol unic. — Pe lânga cele patru Facultățı prevĕȡute prin art. 249 din legea instrucțiuneĭ publice, se recunóște ca facênd parte din Universitatea de Bucureștĭ și Facultatea de Teologie, avênd aceleașĭ drepturĭ și prerogative ca și cele-l-alte Facultațı și supusa la aceleașĭ îndatorirĭ.

Acéstă Lege s'a votat de Senat în ședința de la 21 Martie 1890 și s'a adoptat cu majoritate de 67 voturĭ, contra a 1.

Președinte, N. KREȚULESCU.

(L. S. S.)

Secretar, *T. Marocneanu.*

Acéstă Lege s'a votat de Adunarea Deputaţilor în şedinţa de la 9 Iunie 1890 şi s'a adoptat cu majoritate de 57 voturĭ, contra a 10.

Preşedinte, G. GR. CANTACUZINO.

(L. S. A. D.)

Secretar, *A. Rosetti.*

Promulgăm acéstă Lege şi ordonăm ca ea să fie învestită cu sigiliul Statuluĭ şi publicată prin *Monitorul oficial.*

Dat în Castelul Peleş, la 25 Iunie 1890.

(L. S. St.)

CAROL.

Ministru Cultelor şi Instrucţiuneĭ publice ad interim,
TH. ROSETTI.

Ministru de Justiţie,
TH. ROSETTI.

No. 2186.

UN MANUSCRIPT ROMÂNESC

SCRIS DE

ARHIMANDRITUL CHIRIAC ROMNICEANU.

Cuprindênd însemnărī asupra genealogieī şi activităţeī luı Tudor Vladimirescu.

Acest manuscript a luī Chiriac Rômnicénu are o însemnată valóre românéscă. El cuprinde transcrierea Pomelnicilor vechı de la Monăstirea Tismana, Schitul Iazerul, Cīoclovina şi a altor monastirı.

Importanţa manuscriptuluı créşte maı mult nu numaī pentru numele vechı de familiī româneştı ce ni-aŭ conservat, dar înca şi prin transmiterea acelor maī moderne familiī de la începutul seculuiuī present. Devine interesant apoī şi pentru ca cuprinde câte-va însemnărī contemporane asupra mişcăreī bravuluī Român Tudor Vladimirescu, cum şi a pomelniculuī familieı luı.

Manuscriptul începe cu rînduiala Osfeştanieı (Sfinţireī apeı) şi apoī cu un tratat mic asupra celor şapte fapte bune trupeştī, de sigur traducerī.

Dupĕ acestea intră în transcrierea Pomelnicilor. Cel întaīu începe cu o precuvêntare asupra pomelniculuī Schituluı Iazerul, precum şi istoricul acestuī Schit şi viaţa cuviosuluī parinteluī nostru Antonie Schimonahul, carele a sihăstrit şi a făcut Biserica în pīatră cu cīocanul la Iazer. Acéstă introducere în pomelnic cum şi viaţa Sihastruluī

Antonie sunt scrise de elocventul Ilarion Episcopul de Rômnic, şi prescrise la 1812 de Chiriac Arhimandritul Rômnicénul.

După acéstă introducere, ce cuprinde material pentru Istoria nóstră naţională, urméză o preadaslovie a pomelnicului, prin care se arata însemnatatea ce au în Biserica nóstră Ortodoxă Româna pomenirile numelor celor reposaţĭ la sfântul jertfelnic, după care urméza amintirea numelor Domnitorilor ţăreĭ Româneştĭ, începênd cu Antonie Voevod (1669) şi termină cu Ştefan Voevod (1714). După aceştĭ Domnitorĭ are pomelnicul Mitropoliţilor şi Episcopilor ţăreĭ, începênd cu Mitropolitul Theodosie (1668) şi termină cu un Athanasie Arhiepiscop şi Mitropolit? şi între aceştia are maĭ multe nume de Mitropoliţĭ, a carora arhipastorie nu o cunosc.

De aicea încep pomelnicele particulare, pe care pentru însemnatatea lor le amintesc aicea, spre a se cunóşte de ceĭ ce s'ar interesa de genealogia unora din acele familiĭ.

Aşa urméză: 1) Pomelnicul Episcopuluĭ de Romnic Grigorie, 2) a luĭ Antonie Schimonahul, 3) a luĭ Hagi Cîrstea ot Romnic, 4) a duhovniculuĭ Necolae, ucenicul luĭ Antonie, 5) a boeĭilor Olaneştĭ, 6) a Ieromonahuluĭ Iónichie, 7) a Stolniculuĭ Vladuţa, 8) a luĭ Jupân Hristea, 9) a boerilor Farcaşanĭ. N.B. Aicea pune autorul urmatórea notă: „Acest Antonie monah viind în vremea rĕzmeriţeĭ (1821) aicea la schit şi bolnavindu-se a rĕposat şi aicea s'a îngropat şi a lasat schituluĭ via luĭ de la Mal şi un Catavosier", 10) a Jupânuluĭ Nicăĭ, N.B. „Cu a acestuia cheltuĭala s'a scris acest pomelnic şi a dat şi o *Sfântă* Sfinteĭ Bisericĭ ca sa se pomenésca în vecĭ. Leat 1776", 11) a parinteluĭ Ilarion Egumenul Mănastireĭ ot Cozia.

După aceste pomelnice urméză invĕţătura duhovnicéscă a Sfântuluĭ Dimitrie Arhiepiscopul de Rostov, apoĭ un tipic când şi cum sa se pomenéscă rĕposaţiĭ, după regula din Sf. Munte Atos, pe care o a scris Chiriac la 1814 Octombre 22 în Bucureştĭ.

Scriitorul continuă apoĭ pomelnicul schituluĭ Cĭoclovina, pendinte de Manastirea Tismana. Scrierea s'a facut la 1812 când era superior la Tismana Dionisie Sevastias (acela care a fost în urma Mitropolit Ungro-Vlahieı, când s'a exclus Greciĭ din Ierarhia Țareĭ Româneștĭ 1819).

Aicea începe pomelnicul maĭ întaĭu cu numele Impĕraților ruseștĭ, începênd cu Alexandru Pavlovicĭ și terminând cu Ecaterina, apoĭ cu Sinodul Rusesc și în urmă cu Ierarhiĭ Țăreı și cu Episcopiĭ. N.B. Vedĭ ĭubite cetitorule! Ce timpurĭ eraŭ atuncea, era considerată sermana nóstră Țară ca făcênd parte întegrantă din Imperiul Rusesc și era obligata a pomeni la sfântul Altar maı întaĭu pe Țariĭ Rusieĭ și Sinodul eĭ și apoĭ pe Ierarhiĭ Românĭ. Cât despre autoritatea Statuluĭ nicĭ vorbă nu se facea! Prin multe fase triste și pline de nenorocirĭ am maĭ trecut!

Este curios ca dupĕ aceste pomelnice întrerupe șirul și transcrie o gramatică de psaltichie veche. Acéstă gramatică este de o valóre fórte mare, pentru că-ĭ scrisa în românește și cuprinde valórea semnelor psaltichieĭ sistemuluı vechĭu. Cu altă ocasiune voĭu publica acéstă gramatică, pentru că ea presintă un înteteres literal pentru ceĭ ce se vor ocupa cu imnologia bisericéscă în Biserica nóstră Românéscă. Eŭ n'am maĭ întâlnit în românește altă gramatică de psaltichie a sistemuluĭ vechĭu. Dupĕ gramatica psaltichieĭ continuă cu pomelnicile.

La schitul Cĭoclovina pomelnicul începe: 1) cu Domnitoriĭ țăreĭ, cu Mircea (1382) și termină cu Grigorie Dimitrie Ghica, când s'a restatornicit Domnia Română (1822). Continuă, 2) cu pomelnicul luĭ Dionisie Sevastias (Lupu). Aicea Chiriac pune însemnarea următóre de schiturile pendinte de Tismana și anume: „Dionisie Sevastias, Egumenul Sf. Mănăstirĭ Tismana i schiturilor: Cĭoclovina, Topolnița, Mocerlița, Sporeștiĭ, Valea cu apă, Teĭușul, Biserica din vîrful Cĭoclov; Aseminea și Biserica din Cerneț cea veche și un schit pe Valea Pocrun în sus, schitul Scăunelul ce ĭaste făcut pe numele Mănăstireĭ Vodița, ce se află

în marginea Dunăreĭ părăginită, Hramul Sf. Antonie cel mare. Se maĭ află rĕmasă o Mănăstire în hotarul Haţĕg ce se chĭamă Glivaş, ĭarăşĭ a Mănăstireĭ, povestindu-se că de acolo ar fi venit Sf. Nicodim la Tismana. Se maĭ află ĭarăşĭ pentru o Mănăstióra ce este peste Dunărea, Sfânta Troiţă, să fi fost ĭarăşĭ a Tismaneĭ". După acestea este al 3) pomelnicul părinţilor schituluĭ Cíoclovina, 4) a ctitorilor schituluĭ Cíoclovina şi un catalog a părinţilor ce trăĭaŭ pe la 1812 în schit, 5) catalogul Egumenilor Tismaneĭ, 6) pomelnicul luĭ Chiriac Rômniceanu, scriitorul aceşteĭ cărţĭ, 7) a fratelui sĕŭ Iancu Rômniceanu, 8) a Capitanuluĭ Petre Strîmpĭeanul, 9) a luĭ Iosif şi Dimitrie tipografĭ Sf. Mitropoliĭ, 10) a Părinţilor Cernicanĭ, 11) a Părinteluĭ luĭ Chiriac Panteleimon, 12) a unchĭuluĭ seŭ Alexie, 13) a luĭ Manolache Brâncovénu, cel mic, 14) a luĭ Constantin Furtună, 15) a luĭ Ioniţă Burileanu, 16) a luĭ Ioniţă Postelnicu Grecesc, 17) a luĭ Jupân Barbu Hamărăzanul, 18) a luĭ Petru Dilovicĭ, 19) a boerilor Argenteanu, 20) a luĭ Jupân Pavlu Pavlovicĭ, 21) a Logofĕtuluĭ Barbu Elinescu, 22) a luĭ Apostol Hagiu 23) a luĭ Marin Vătaf din Bucureştĭ, 24) a luĭ Ioniţă Modoranu, 25) a luĭ Jupân Zisu etc. 26) a luĭ Constantin Vameşul, 27) a luĭ Ilie Praduţă, 28) a luĭ Jupân Andreĭ, 29) a luĭ Constantin Stavacu, 30) a luĭ Jupân Nicola Boltaşu, 31) a luĭ Jupân Dumitrache Iordan, 32) a Părinteluĭ Varlaam din Rômnic, 33) a luĭ Jupân Constantin Popa, 34) a boeruluĭ Vornic Manolache Cuparu, 35) a boeruluĭ Caminar Dincă, 36) a luĭ Grigorie Cămăraşu, 37) a luĭ Nicodim Greceanul. 38) a luĭ Iancu Cămăraşu, 39) a luĭ Ghenadie Ierodiacon, 40) a luĭ Filaret Ierom. 41) a luĭ Metodie Ierom. 42) a Coconuluĭ Ioan Zaraf, 43) a Logofĕtuluĭ Dinu, 44) a luĭ Partenie Ierom.

Aicea se vede o notă pusă de Chiriac la 1823 în următórea cuprindere: „Cu acest părinte Parthenie, al cuĭ ĭaste pomelnicul de aicĭ, am fost la Sfet-agora (Sf. Munte Athos) închinătorĭ, dar am şi şeḑut la Mănăstirea Sfântuluĭ Pavel ot tam, unde frăţia sa dând talerĭ 1000 l'a făcut egumen

acolo, iar eŭ dând taleri 500 m'a făcut eclesiarh și viind noi cu sfinte móște părinți în taxid, facêndu-se acolo Mănăstire nouă, împreună și cu alt frate monah Hagi Pamfnutie, ce se afla acum egumen metohuluĭ Hotaranu, sud Romănați. S'a lăsat fratele Partenie de acésta fiind lucru ostenicios. Iar în vremea rĕscóleĭ l'a facut părintele Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ, în vremea slugeruluĭ Tudor, Arhimandrit și Egumen de Sf. Mănăstire Tismana, sud Gorj, și neputênd sta de iuțala vremeĭ aŭ purces peste Munte; iar noĭ ceĭ doĭ rĕmașĭ la împărțala maĭ dinainte, adecă Chiriac Eclisiarhul și Pamfnutie Monah, maĭ umblând cu sfintele móște în Țara Românéscă și în Moldova patru anĭ nepristav agonisind talerĭ 15,000 cu totul, afara de alte cheltuelĭ, la cincĭ anĭ ne-am dus cu sfintele odóre și ce s'au agonisit, aceștĭ banĭ la Sf. Munte și exoflisindu-ne de slujba nóstră, luând cărțĭ la mâna cu întarire de exoflisis am venit la țara și pământul nostru, unde dupĕ potolirea rebelieĭ, fiind pamêntént ne-au pus stĕpânirea la ascultarea Egumenieĭ Sfinteĭ Mănăstirĭ Caluiu, din sud Romanațĭ. Subscris: Chiriac Arhimandrit Rômnicénu Căloian". Dupĕ acéstă notă continua pomelnicul 45) a Logofetuluĭ Matheiu. N.B. Acest Matheiu Logofĕtul l'a omorît hoțiĭ în rebelie la 1821. 46) Ioanichie Ieromonah, 47) a Logofĕtuluĭ Nicalaiță, fecior Capitanuluĭ Radu Căpațina, 48) a Dascaluluĭ Hristea, ce a fost vĕtaf de Plaiul Cozieĭ, 49) a luĭ Ștefan Ierom., 50) a Logofĕtuluĭ Gheorghie Romănescu, 51) a luĭ Mihail Ciora, 52) a Cuconuluĭ Ștefan Bibescu, 53) a luĭ Ionița Țigaranu Capitan, 54) a luĭ Gheorghie Brănescu, 55) a Vatafuluĭ de Plaiul Hurezu Theodosie Gheorghiu, 56) *Pomelnicul Slugeruluĭ Theodor, Comandirul pandurilor 1812, Fevruarie 9*, ot Cerneț sud Mehedințĭ. N.B. Fiind-că este vorba aicea de pomelnicul luĭ Tudor Vladimirescu, conducĕtorul rĕscóleĭ Românilor contra Grecilor din 1821, transcriŭ aicea tóte numele familieĭ luĭ: a) Constantin, b) Ioana, c) Theodor, d) Popa, e) Constandinna, f) Dimitrie, g) Martha, h) Manolache, i) Grigorie, k) Radu, l) Nicola, m)

Iovana, n) Vladu, o) Ana. Despre Theodor Vladimirescu pune şi însemnarea următóre: „Acest Theodor a ajutat la sfântul schit Cioclov cu talerĭ 100 la chiliĭ şi móra cea noua prin mine Chiriac Ieromonah Duhovnic, pe care se cade al pomeni ca pe un ctitor, dupre cum şi până acum 1813 Decembrie 31. Acestuı boıar ĭ-am fost duhovnic“.

Urméză apoĭ aceste note maĭ posteriόre, scrisă cu altă cerneală.

Pomelnicul Dumisale Capitanılui Simeon, al D sale Slugeruluĭ Theodor, Maĭor Muscalesc, sud Mehedinţı, Cernaţanu, sud Argeş, Piteştĭ 821 Martie 27. Simeon, Petru, Andreĭ, Calina, Stanca, Ancuţa cu tot neamul. NB. „Intr'acéstă vreme a fost mare turburare în tótă ţara Românéscă şi jafurĭ şi morţĭ, aseminea şi în alte ţarĭ aŭ fost, dupĕ cum ştiŭ toţı, adeca mare amestecare şi peristasis al vremeı, April I“. Aicea încetéză notele. 57) Pomelnicul Polcovniculuı Istratie Şalişteanu, 58) a Domnuluı Raducanu, 59) Pomelnicul de viı a Vorniculuĭ Ioniţa Ştirbeĭ, scris de însuşı mâna sa şi iscălit. Apoı de gróza rebelieĭ îşı asigura în schit averea sa la 1821 Septembre I. „Cu ajutorul luĭ Dumnedeu prin rugacıunele Sfinteĭ Fecióre sa-mĭ scape tóte câte am în doua ladĭ în ast schit, i la o cutie pecetluita în paraclisul sfântuluĭ Gheorghie, eŭ hărăzesc la parintele Chiriac Arhimandritul un dar cu mulţămita desĕvêrşit“.... 60) a luĭ Jupân Gheorghie, 61) a Cuviosuluı Ilarion Ieromonah, 62) a Vatafuluĭ Grigorie Haviargiu, 63) a luĭ Neculache Visternicul şi Neculaĭ Visternicul Sarmurcaş, 64) a Armaşuluı Anastasie, 65) a Polcovniculuĭ Zamfirache Caludi, 66) a Şatraruluĭ Radu Caragea, 67) a Anicaĭ Poenareasa, 68) a luĭ Ştefanică Picıu, 69) a luĭ Petre Burluzu, 70) a luĭ Jupân Panaĭot. NB. Maĭ tóte familiile acestea sunt din Cerneţ, de unde a fost şi Tudor Vladimirescu, şi mulţĭ dar dintre eĭ vor fi luat parte la rebeliune contra Grecilor. 71) Urméză apoĭ pomelnicul Logofĕtuluĭ Gavriil Gramaticul, nepotul Mitropolituluĭ Dionisie Lupu, 72) a luĭ Teodor Tufeanu, 73) a luĭ Hagi Iancu Costa-Petru, 74) a luĭ Ar-

mașu Ioan Isvoranu, 75) a lui Logofĕtul Mihalache Cĭupagea, 76) a lui Ghiță Oprean, cumnat cu Isvoreanu, 77) a Cucóneĭ Stancaĭ Pitareasa Poruineanca, 78) a Vatafuluĭ Gheorghiță Bălteanu, 79) a luĭ Avram Brădiceanu, 80) a lui Costache Toploveanu. Apoi urméză alte familii tot din Cerneț, dupĕ care se cetește nota următóre: „821, Ghenarie 30, Treĭ-Ierarhi nóptea la un ceas s'a cutremurat pamêntul și au *prespus* marea turburare ce a fost. Mórtea Preasf. Episcop Argesiu Iosif au fost la Octombre 27 și în urma și Maria Sa Mihaiu Suțu Voevod a murit; puindu-se episcop Chir Ilarion, Arhimandrit Deleanu, nepot Mitropolituluĭ Dosotheiu, ce a pribegit în Brașov în dilele muscalilor; ĭar dupĕ mórtea luĭ Voda s'a început góna asupra boerilor țereĭ, jefuindu-ĭ de la mic pană la mare, începêndu-se rezmerița, comandir fiind Dumnealui Slugerul Theodor ot Cerneț, cat am fugit și noĭ de la metoh Plavt... tragênd mare nĕcaz pĕ drum de frica jacmanilor, aŭ venit Turcii și am șĕdut un an în Brașov cu cheltuiala lui Constantin Ratescu, al treilea logofĕt. 1824 Iulie 3 Subscris: Chiriac Arhimandrit Calorăn.

Iar la leatul 1822 s'a pus Domn din boeriĭ pamênteniĭ Io Grigorie Dimitrie Ghica Voevod, Iulie 24 Duminică, și Mitropolit Grigorie Dascalul și Ierodiacon de la Anthim, Bucureștéuu, Nemțian. Și Argeșiu Sf. Sa Arhimandrit Grigorie Dascal Rômniceanu, proin Vieroșĭ. iar Rômnic Sf. Sa Ierod. Neofet, Gramaticul parintelui Galacteon, proin Bucureșteanu; iar Buzeŭ a fost și iaste pănа acum Sf. Sa părintele Gherasie Rătescu, cel pus de părintele Dionisie, ce a fost Mitropolit pămêntean și este la Brașov. Mai apoi ne-aŭ pus și pe noĭ părinții pamênteniĭ egumeniĭ, atât la Moldova cum și în țara Românéscă. Leat 1823 Martie. Subscris Chiriac Arhimandrit Rômniceanu Caloĭan. Acesta-ĭ cuprinsul manuscriptuluĭ. Valórea luĭ este mare, maĭ ales că cuprinde o sumă de familii din Cerneț, compatrioțĭ cu Tudor Vladimirescu și dintre care persóne multe aŭ luat parte la rĕscóla și apararea drepturilor țĕrei contra strĕinilor.

Manuscriptul este în 4-o şi scris pe hârtie alba de pânză, este bine conservat şi afara de câte-va pomelnice este scris tot de mâna lu mâna lui Chiriac Rômniceanul, între anii 1812—1814.

Dau publicităţei şi întroducerea la Pomelnicul ori Proscomisarion de la schitul Iazerul, ca una ce este scrisă de Ilarion Episcopul de Rômnic; cum şi viaţa Cuviosuluĭ Antonie, pentru ca acestea face parte din Istoria Bisericéscă şi Naţională a Românilor.

Iata acéstă prefaţa:

Pomélnic, adecă Proscomisarion

Care iaste al cuviosuluĭ întru Ieroshimonahĭ, Kir Kiriac duhovnic, care pomélnic iaste alcătuit după un izvod de pomélnic al sfântuluĭ schit Iazerul, ce iaste o manastióră la pustietate. pe apa Rômnicului la munte, care Manastire ĭaste mai nainte facută de un Mircea Voevod, şi prapădindu-se de tot s'a pretăcut de unul cuviosul Antonie Shimonahul, cu blagoslovenia preaosfinţiei sale Parinteluĭ Episcopuluĭ Ilarion al Rômnicului, unde maĭ pre urmă acest Antonie adunând mulţĭ parinţĭ şi fraţĭ, şi azazând viaţă de obşte şi puindu-le maĭ mare cu arătare D-ḑeéscă şĭ-aŭ sapat luiş biserică în pĭatră, înpreună şi kilie în munte cu cĭocanul, facênd şi grobniţă, unde maĭ pre urma s'aŭ şi aşezat móştele sfiinţieĭ sale după cum la viaţa cuvioşieĭ sale maĭ pre larg arată.

Decĭ acest Antonie ĭaste strămoş acestuĭ Kiriak Ieroshimonahuluĭ, avênd şi rude în oraşul Rômniculuĭ, fiind ctitorĭ la acea peştera cu carţĭ şi altele, cu tóte că acum s'a pustiit acea peşteră, însă biserica şi chilia cu patul şi tóte de pĭatră, şi ograda, şi urma chiliilor de piatra să věd, şi cărţile cele ce scriŭ pentru acésta să află, aseminea şi pomenirea sfinţieĭ sale rĕmâne în véc, unde şi eŭ nevrednicul strenepot m'am învrednicit a umbla şi a vedea tóte, încă şi mormêntul acestuĭ cuvios Antonie Shimonah. Şi

am scris acésta spre a mea pomenire, dupĕ acel vechĭ izvod al aceĭ bisericĭ ce ĭaste în pĭatra la Iazer, împreuna şi viaţa aceluıaşĭ care am găsit'o într'acea carte cu lét 7228 scris de nişte ucenicĭ aĭ sfinţieĭ sale, anume Nicolae Ieromonahul şi Atanasie Ieromonahul, ce ĭ-au fost ucenicĭ din vârsta pruncieĭ lor. Şi am scris în ḑilele prea blagocestivuluĭ nostru Impĕrat Io Alexandru Pavlovicĭ, a tótă Rusia, cu blagoslovénia preaosfinţieĭ sale milostivuluĭ nostru stĕpân Kirio Kir Dionisie Sevastis, Nacĭalnicul sfinteĭ şi mareĭ lavre a Manastiriĭ Tismana, care ĭaste zidită din temelie de rĕposatul Mateĭaş Craĭ, prin mijlocirile şi minunile celuĭ întru sfinţĭ parinteluĭ nostru Nicodim cel sfinţit, şi Arhimandritul aceştii sfinte Manastirĭ şi schiturilor, adecă Cĭoclovina şi altele, unde la sfântul schit Cıoclovina hramul Sfinţiĭ Arhangheli, m'am învrednicit şi eu mult pĕcătosul Kiriak Ieromonah a fi purtător de grija şi duhovnic orânduit de prea sfinţia sa Parintele Sevastis Dionisie, fiind Arhiereu al Eparhieĭ Preaosfinţitului Episcop al Rômniculuĭ Kirio Kir Nectarie. La care numit schit am şi scris acest sfânt pomélnic luând multe nume şi dintr'acel pomélnic al peşteriĭ pentru evlavie fiind stramoşesc, şi fiind şi eŭ din partea loculuĭ pământén, încă şi din pomélnicul cel mare al sfântuluĭ schit Cıoclovina unde acum mĕ aflu şazătoriŭ şi ot carmuitoriu, am luat şi am prefacut multe nume fiindu-mĭ trebuincĭóse, şi maĭ ales vechĭ. Şi ıarăş am aşazat şi pomélnice nuoĭ, de acum acărora obraze trăesc carĭ ne-aŭ ajutorat cu câte cevaş, pentru acésta am socotit şi cu cale am găsit, ca sa aşazam pre fieşte-care anume şi cu al sĕŭ poreclă, ca vĕḑêndu-şĭ fieşte-carele al nostru facĕtor de bine numele şi neamul, să se îndemnéze a ne ajutora la céle ce vom avea prea de nevoe lucrurĭ, dupĕ cum şi maĭ 'nainte s'aŭ ajutorat sfintele bisericĭ de pravoslavnicĭ creştinĭ. Pentru acésta s'a dat deobşte la tot pravoslavnicul creştin, a să scrie numele Domnilor şi Arhiereilor şi acelor de bună rudă boĭarĭ marĭ, cu tot neamul lor, şi acelor din cĭata bisericéscă, şi acelor din cĭata mire-

néscă, carĭ dintru îndemnare D-ḑeéscă vor veni şi vor milui acest sfânt schit, cineş după puterea sa, ca să se pomenéscă numele lor şi sufletele lor întru viaţa de vécĭ, precum s'aŭ dat poruncă de la sfinţiĭ Parinţĭ aĭ Sfinteĭ Bisérici, şi când ar vrea sa scrie cine-va vre un nume, să fie cu ştirea maĭ mareluĭ Schituluĭ. Ca să se ştie de un nume banĭ cincĭ sute, şi aşa sa aiba a să ţinea întru acéstă tocméla. Iarăşĭ acest sfânt şi D-ḑeesc pomélnic ce să ḑice Proscomisarion era a sfântuluĭ şi D-ḑeescnluĭ schit de la Iazer, carele ĭaste bisérică săpată în piatra cu cĭocanul, de cuviosul Parintele Antonie Shimonahul, carele s'a lepadat de tóte grijile lumeştĭ, şi a sihăstrit la acésta pustie anĭ 28, unde şi móştele i s'a aşĕzat de cuviosul Kir Nicolae Ieromonahul, carele ĭ-a fost ucenic din vârsta prunciеĭ, şi a rĕmas următor şi nevoitor vieţiĭ şi sihăstrieĭ sfinţiei sale, carele cu multă nevoinţa s'a nevoit de a făcut şi un rând de chilii de pĭatră, ca sa fie salaş de odihna celor ce vor rĕmânea în urma lŏcuitorĭ la acest sfânt loc de sihastrie, şi aŭ facut şi acel sfânt pomélnic cu tóta nevoinţa sfinţieĭ sale la lét 7248, adeca acest cuvios Antonie. Iar maĭ pre urmă la lét 7320 aflându-mĕ şi eŭ din sĕmînţa aceluĭ strămoş Antonie, al treilea strenepot, înca fiind naşterea în Rômnic şi învĕţând carte la sfânta Manastire Bistriţa, unde se afla sfintele móşte ale celuĭ întru sfinţĭ prea cuviosuluĭ şi de D-ḑeŭ purtătorĭuluĭ Parintelui nostru Grigorie Decapolitul; ĭar mai pre urmă mergênd la Sfânta Mitropolie a Bucureştilor, am învĕţat maĭ desăvârşit; ĭar monahicéscă şi calugăréscă viaţa am deprins în sfânta obştime, adecă adunare a Cernicăĭ ce iaste aprópe de Bucureştĭ, cale ciasurĭ 3, care obşte îĭ ĭaste începĕtor şi ostenitor cel întru cuvioşĭ sfinţia sa Kirio Kir Gheorghie Arhimandritul, şi Stareţul aceĭ obştimĭ, unde m'am învrednicit a primi şi darul călugăriei şi al diaconieĭ, prin mânele şi osârdia sfinţĭei sale Părintele Timotheĭ Ieromonah, carele după răposarea celuĭ bătrân Stareţ a rĕmas Cuvioşia sa diadoh, şi următorĭ vieţiĭ, săvârşindu-se maĭ pre urmă şi Arhiman-

drit în locul taîcăî, iar mai pre urmă audind şi dorind de pustietate, şi audind eŭ de sfântul schit Iazerul că este la adânca pustie, şi îaste facut de un strămoş al nostru spuindu-mî tatal meŭ, am dorit a eşi din obşte pentru linişteа, şi mergênd la numitul schit am găsit pe un bătrân Ieroshimonah şi duhovnic vechiu şĕdênd acolo de 50 de anî, carele şi bucurându-se m'a primit cu tot sufletul, şi spuindu-mî şi aratându-mî tóte pre amăruntul, încă şi grompnița acelui cuvios Antonie lânga uşa peşterii la paréte denafară, cum intri în stânga, care şi ranindu mĕ cu dor am vrut a căuta móştele, îar acel bĕtrân anume Ştefan Ieroshimonah, mi-a dis, ca mulți vroind a şti aŭ pornit a cauta, dar nefiind voia cuviosului a-l scóte cu óreşi-care semn de frica, a facut a sa lăsa de căutare, decî aşa spuindu-mi n'am îndrăznit maî mult, ci m'am apucat a drége biserica în peştera, dându-mi ajutor şi acel Stareț unde facênd un zid gros al bisericeî şi stâlpî cu uşă, aseminea şi la chilia din pîatra iarăşî un zid gros de un stânjin şi coş şi altele, cu dorire sa mĕ salăşluesc acolo, unde, şi stramoşul viețuise, şi audind eu din gura aceluî bĕtrân care dicea cum ca într'acea peşteră s'a călugarit şi că ținea minte când să slujea sfânta Liturghie, şi cum ca acel cuvios are şi viața pre larg scrisă de aî sei ucenicî, m'am îndemnat a cerceta de acea carte. şi cu mare osteneală şi cheltueală am gasit ascuns acel pomélnic împreuna cu viața, îata de mulțî ani prapadit, asemenea şi un antimis al peşteriî la un sat în Dobricénî anume Sumancu în Vâlcea: asemenea şi o carte rapusa, care le am însemnat îar nu le-am scos, nedându-mî mâna a scóte porunca arhierésca din pricina răzmirițelor. Iar audind îaraşi de minunile sfântuluî Nicodim, la sfânta Mănăstire Tismana, am dorit a vedea audind de frumseța loculuî, şi precum am audit aşa am şi vĕdut, unde pănă asta-dî mĕ aflu şĕzător. şi multe ispite, îar maî ales iscuşenii am avut despre diavolul, atât prin răzmireț, în cât un pas de picîor n'aŭ pus Turciî mâna pre noî, cât şi prin ómenî vrăjmaşî, ispite

multe; ĭar alte orĭ frica de la însuşı diavolul prin somn şi aeavea am pătimit, şi din tóte acestea ne-au izbăvit milostivul D ḑeŭ prin rugacıunile sfinţilor sĕı, adecă a sfântulu Nicodım şi a sfântuluĭ Grigorie şi a celor-l-alţı, şi încă nadăjduiam a ne izbăvi şi de acum înainte pană în veac şi a ne duce la loc cu rĕpaos sufletesc şi trupesc, cu tóte că sfântul Nicodim nu să ştie unde să afla, ascunḑêndu-se din multele răzmirit şi pentru pĕcatele nóstre, dar tare credem că împrejurul locaşuluı Sfinţieı sale se află, dupĕ ajutorĭul ce avem şi minunile ce vedem. Unde şi eu nevrednicul m'am învrednicit a primi darul preoţieı la acéstă sfânta Manăstire, şi a vedea minunile şi traĭul Sfinţieĭ sale, şi pre fraţı, unde şı pana asta-ḑĭ me hranesc dupĕ urmele prea Sfinţieĭ sale, carele sa mĕ învrednicéscă şi pĕ mine nevrednicul a nu mĕ arăta nemulţămitor de acum şi pana în veac. Decı cu cuviinţa am socotit pentru folosul meŭ şi acelor ce vor dori, a prescrie aicea înainte viaţa aceluĭ stramoş al meu, fiind că altele pretutindenea sa află, ıar acésta nu, şi fiind-că şi maĭ de curând póte a da râvnire celor ce doresc de mântuire, cu tóte ca acest cuvênt nu ıaste întemeıat cu atâta facere de minunĭ ca ale sfinţilor celor marı; dar cu câte cuprinde în sine şi câte am auḑit şi am veḑut destule sunt a da credere de cuvios şi rob a luĭ D-ḑeu în d-ḑeit pustnic în neamul nostru şi în ḑilele de acum, şi póte da râvna măcar cuĭ şi dorire, şi a mĕ învrednici şi eŭ cât de puţin ajutoruluĭ rugacıunilor Sfinţieı sale, ca cât de puţin sa urmez dorireĭ cătră D-ḑeŭ şi vieţiĭ ceĭ înbunătaţite şi ostenélelor Sfinţieĭ sale, şi la înfricoşata judecată a-ĭ vedea sfânta faţa cuvioşieĭ sale cum şi ale altor temĕtorĭ de D-ḑeu barbatĭ, şi a fi înpreuna petrecĕtor în véc amin.

VIAŢA CUVIOSULUI PĂRINTELUI

Nostru Antonie Shimonahul, carele a sihăstrit şi a făcut Biséríca în pĭatră cu cĭocanul la Iazer.

Sfinţia sa a fost de neam grec de la Enina din ţara Grecéscă, şi viind în ţara Rumânéscă, în ḑilele blagoces-

tivuluĭ Domn Io Mateĭ Voevod, fiind de 20 de anı de vârsta, şi umblând cu neguţitorie până în ḑilele bragocestivuluĭ Domn Io Constantin Voevod Mavrocordat Chĭoru, s'a lepădat de lume, şi mergênd la sfânta Episcopie a Rômniculuĭ, şi tunḑându-şĭ părul s'a făcut calugăr, lăsând tóte grijile lumeştĭ, aŭ fost treĭ anĭ în sfânta Mănăstire, după aceea poftind a mérge la Sfitagora, şi fiind Arhiereŭ în scaunul Episcopieĭ Kir Ilarion, Episcopul Rômniculuĭ n'a vrut să l lase; deci neputênd el să-şĭ facă voia dupĕ pofta inimeĭ, şi înţelegênd pentru mănăstióra ce să chĭamă Iazer ca ĭaste la munte în pustie, şi fiind într'acea vréme mănastióra de tot pustie, nelŏcuind măcar un călugăr, au alt om pamêntean, şi bisérica fiind surpată de tot, a poftit să lŏcuĭască la acel loc, şi fiind şi voĭa Arhiereuluĭ ca să lŏcuiască la acel loc, fiindu-ĭ Eparhia, ĭ-a dat voe şi blagoslovenie, şi viind la acest loc, şi aflându-l de tot pustiĭ precum am ḑis maĭ nainte sus, s'a bucurat fórte şi s'a aşăzat a lŏcui în pustie, adecă în sihăstrie; apoĭ vĕḑênd Episcopul a venit la el, şi vorbind amândoĭ s'aŭ îndemnat cu îndemnarea Maĭcaĭ Preacestiĭ să prefaca sfânta bisérică, şi dând şi Parintele Antonie ce a avut din prisoséla neguţatorieı tot, nu ş'a lasat măcar un ban la el, s'a apucat Arhiereul şi a prefăcut sfânta bisérică din temelie şi a facut şi chiliĭ şi zid înprejur, şi a înfrumseţat'o cu cele ce-ĭ sunt de trebuinţă, şi puind egumen şi alţĭ parinţĭ lŏcuitorı deobşte. Iar acest Cuvios Părinte Antonie poftind ĭară să fie maĭ îndeletnicit, singur ca să pótă lupta înprotiva celuĭ măestru, şi eşind din Manăstire şi cercând prin locurĭ pustiĭ şi căutând sălaş de îndeletnicire, din voĭa luĭ D-ḑeŭ a găsit acésta peştere, la care şĕḑênd câte-va ḑile şi facênd ruga caldurósă cu lacramĭ, i s'a aratat în videnie prin vis nu odata au de doua orĭ, ci în treĭ rândurĭ ḑicêndu-ĭ să s'apuce cu ciocanul să sape, să facă bisérică în péşteră în pĭatră, pentru acésta înştiinţând pre Arhiereul şi luând blagoslovenie s'a apucat şi în treĭ anĭ singur, numaĭ cu ajutorul luĭ Dumneḑeu a sĕvêrşit, apoĭ s'a apucat de lupta

sihăstrieĭ, şi a purtat brâŭ de fier adecă verige de fier, înprejurul trupuluĭ Sfinţieĭ sale, şi mâncarea ĭi era la al noualea cĭas pâĭne tocmită cu măsură, şi pre pat nu dormea culcat ci răzamat de nişte pĭetrĭ, şi nicĭ odata făr' de lucru nu şădea, ci aŭ să ruga, aŭ lucra în ogradă, ca aŭ curăţit multa padure şi aŭ pus pomĭ de tot felul mulţĭ, precum să şi vĕd, şi lacrimile din ochĭ nu lipsıa, ci totdéuna era pururea: şi cum intra în bisérică şi începea rugácĭunea, ĭar lacrimile cură pe obraz, şi vin aŭ rachiŭ n'a bĕut nicĭ odată, şi îmbracămintea care purta era fórte próstă, şi aşa cu acest podvig cum am ḑis maĭ sus, a ajuns până la adâncĭ bătrâneţe, plin de ḑile fiind, şi multe ıscuşeniĭ aŭ avut de la diavolul, ĭar cu ajutorul luĭ D-ḑeu, rugându-se ḑiua şi nóptea tóte le-aŭ biruit, şi a fost când a venit la sihăstrie de 64 de anĭ, şi a vieţuit la sihastrie, 28 de anĭ, tótă viaţa Sfinţieĭ sale anĭ 92. Şi când a facut sfânta bisérica, a făcut şi grobniţa lângă usa bisériciĭ de-a drépta. Ĭar când a cunoscut că va sa fie mutarea Sfinţieĭ sale din viaţa acésta, a chemat pe ucenicul Sfinţieı sale, anume Nicolae, şi spuindu-ĭ în taınă maı 'nainte cu patruḑecĭ de ḑile, ḑis-aŭ: Sfârşitul mi s'a apropiat a me muta din viaţa acésta, şi dupĕ mórtea mea să te nevoeştı, şi sa îngropı trupul meŭ în grobniţa care am facut'o eu în pıatră, şi întrebând ucenicul pentru acésta, el a ḑis: Ca de nu mĕ veţĭ îngropa aicea (nicı voĭ nu veţı putea şĕdea aicea), că era pricina că ḑisése Arhiereul şi alţĭ părinţĭ, ca sa-l pogóre sa-l îngrópe la Manastire, şi într'aceste patru-ḑecĭ de ḑile, dupĕ ce a vorbit pentru acésta taınă, fiind tot înpreună cu ucenicul, mânca numaĭ odată în sĕptamână o fărâmiţă de pâine uscata şi de la slujba şi de la rugacıune nu lipsia, numaĭ sa vedea ca-ĭ slabéşte firea trupuluĭ; ıar dacă au trecut patru-ḑecĭ de ḑile, precum am scris maĭ sus, s'a bolnăvit puţintel în treĭ ḑile şi într'o lunı la al noualea cĭas din ḑi, vorbind cuvinte de învĕţătură pentru folosul sufletuluĭ, s'a culcat pre rogojinĭ şi a dormit somnul cel de rĕpaos (de vecie), şi acoperind uceni-

cul sfintele luĭ móște cu mantia Sfinției sale, și cetind cele ce sunt ale mortuluĭ, și întristându-se ucenicul pentru despărțirea precum i să cădea, și la un cĭas din nópte aromind puținteI de somn, a vĕḑut pre Starețul ḑicêndu-ĭ, nu te întrista pentru ducerea mea din lumea acésta, ci maĭ mult te bucură, ca n'am murit, precum ți sa pare, ci acum am mers la bucurie și la odihna, și pentru poslușanie ce mi-aĭ facut îțĭ mulțumesc, și mĕ voĭ ruga luĭ D-ḑeu pentru voĭ, și a doua ḑi l'a dus ucenicii luĭ anume Ieromonahul și Atanasie Ieromonah, și l'a pus în grópa care o a făcut el, precum am scris maĭ sus, și dupĕ aceea de multe orĭ s'a aratat în videnie ucenicilor sĕĭ în vis, fiind în sfânta bisérica, și avênd engolpion de aur la pieptul Sfințieĭ sale și stralucind fórte cu raze, și era la statul trupuluĭ, mărunțel și cam garbov de betrânéțe, și parul capuluĭ și barba albă destul, barba désa și scurtă, și parul capuluĭ ĭar scurt și des, vésel la căutatura. fața obrazuluĭ frumósa, puținteI cam ĭute la fire, de grab și lene ertatorĭu, și a fost răposarea Sfințieĭ sale la anul, 7228 anĭ, adeca ș.pte miĭ două sute două-ḑecĭ și opt, în luna luĭ Noembrie, în 23 lunĭ, la al nouălea cias din ḑi, și a scris viața Sfințieĭ sale ucenicul sĕŭ anume Nicolae Ieromonah, care a fost ucenic Sfințieĭ sale din vârsta copilarieĭ și călugar, cu rugăcĭunile Sfințieĭ sale cele caldurós și pre noĭ ticaloșiĭ D-ḑeu să ne miluiască și să ne spaséscă, amin.

Ilarion Episcop Rômnic.

lét. 1812.

Am prescris acésta viața când eram la Sfânta Mănastire Tismana, Kiriac Arhimandrit Rômniceanu ce am fost și la Sfetagora.

UN MANUSCRIPT GRECESC

A LUI

CHRISANT PATRIARHUL IERUSALIMULUI

(Necunoscut în literatura greacu pănă acum .

Sa ştie ca Chrisant Notara era nepot luı Dosotheiu Patriarhul Ierusalimuluĭ şi ca acesta s'a îngrijit sıngur de educaţia şi instıucţia nepotuluı seu şi în urma l'a trimıs în Paris spre a'şĭ desĕvârşi studiile sale. (Vedı Σάθα Νεοελληνική φιλολογία, pag. 431). Chrisant, dupĕ ce a studiat în Paris cu deosebire matematecile şi s'a specialisat în Astronomie, a vısitat apoĭ maı tote Universitaţile Europeĭ şi s'a perfecţionat şi în filologie, cunoscênd limbele: greaca, latină, francesă şi limba araba. (Vedı: Ἑλληνικὸν θέατρον τοῦ Ζαβίρα, εκδοθὲν ὑπὸ Γεωργίου Π. Κρέμου, pag. 547—550). Tóta activitatea sa literara şi ştiinţifică a desvoltat'o şı profesat'o Chrisant în Principatele Române, între Românĭ şi cu mijlóce baneştı de la Românı, în Iaşĭ şi Bucureştĭ. (Consultă: Παπαδάπουλος Βρετοῦ Νεοελληνική φιλολογία vol. I. pag. 254 şi N.No. 137, 158, 159, 162, 174, 175, 182 şi 183, idem Ζαβίρα şi Σάθα operile citate). Devenind Chrisant Notara ereditarul moşuluĭ seŭ şi la Patriarhul din Ierusalim şi asupra manuscriptelor şi bibliotecei bĕtrânuluĭ Dosoteĭu, [1]) el a continuat cu tot devotamentul planul înce-

[1]). Am avut ocasiune, în anul expirat 1889, visitând Biblioteca Sf. Mormênt în Constantinopol, a dat peste un numer fórte mare de manuscripte Greceştı, Române şi Slavone şi care erau culese din Principate de catra aceştı erudiţı Patriarhı Dosotheıu şi Chrisanth. Aceştı Prelaţı luminaţı înţalegênd valórea manuscriptelor

put de predicesorul seŭ, acela de a publica scrierile luĭ Dosotheiŭ şi a scrie şi el carţı de acele prin care să respândea ştiinţa în Biserica Ortodoxa şi apara cu curaj şi cu convingerĭ sufleteştĭ învĕţaturile Bisericeĭ Ortodoxe Orientale. Acéstă acţiune n'ar fi putut'o săvîrşi Chrisant nicĭ în Palestina şi nicĭ în Constantinopol, şi pentru aceea s'a ales un loc sigur şi favorabil din tóte punctele de vedere. Acest loc era provinciile Dunarene, Moldova şi Valahia, care pe atuncĭ avea de Domnitorĭ pe aceı marĭ protectorĭ aı ştiinţeĭ şi credinţeĭ între Românĭ pe Duca şi pe Constantin Brancoveanu. Să ştie ca Chrisant dupĕ ce s'a reîntors din Europa de la studiĭ nu s'a dus în Palestina, ci a stat în Bucureştĭ şi a profesat şi scris dintre Românĭ, inspirând mersul progresiv al ştiinţeı între profesoriĭ Academiilor domneştĭ din Iaşĭ şi Bucureştĭ. Cine voeşte să cunósca în special viaţa şi activitatea bisericéscă desvoltată de acest distins prelat al Ortodoxismuluĭ, consulte pe Ζαβίρα şi Σάθα. Intre multele lucrarĭ literare elaborate de cătrá Chrisant eŭ am dat şi peste un manuscrip, necunoscut păna acum de catra literaţiı grecı şi care are o mare însemnătate pentru noĭ Româniĭ în special.

Iata titlul acestuĭ manuscript:

Τοῦ σοφωτάτου Κουροπαλάτου περὶ τῶν ὀφφικίων τοῦ παλατίου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ὀφφικίων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησιας. (A prea înţeleptuluĭ Curopalat despre officiile Palatuluĭ din Constantinopol şi despre officiile Mareĭ Bisericı). Nu trebue a se confunda acésta lucrare a luĭ Chrisant cu acea intitulată: Συνταγμάτιον περὶ τῶν ὀφφικίων şi care'ĭ imprimată de doua orı păna acum, întaıa dată în Ungro-Vlahia la 1715 în Târgovişte, fiind Domnitor Ioan Ştefan Cantacuzin, ĭar Mitropolit ţareĭ Anthim Ivireanu; adoua óra la 1778 în Veneţia. La finele acestuĭ manuscript se citesc următórele: Ὁ Παρὼν Κουροπαλάτης εἰς τάξιν τινα καὶ κοινὴν μετενήχθη γλῶσσαν δὶα θελήσεως τοῦ πανευγενεστάτου, ἐδοξοτάτου καὶ σοφοτάτου ἄρχοντος Μεγάλου Στολνίκου, Κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ Καντακουζηνοῦ, παρὰ Χρυσάνθου Αρχιμανδρίτου καὶ μὴν καὶ Ιεροσολημίτου, ἐν Βουκουρεστίῳ αχ϶α (1691)

le-au adunat de pe la Monastirile greceştı şi le-au transportat în Ierusalim Asta-ḑı din Ierusalim le-au adus tóte în Biblioteca metohuluı Sf. Mormênt în Constantinopol. Pe multe din aceste manuscripte sunt inscripţiunı, însemnarı şi subscrierı romaneştı, care arata nedubios originea lor, ca adica sunt scrise în ţarile Românilor.

Δεκεμδρ. 20. (Presentul Curopalat în o ordine óre-care şi în limba comuna s'a tradus dupĕ voinţa prea nobiluluĭ, prea gloriosuluĭ şi prea înţĕleptuluı boer, marele Stolnic, Domnul Constantin Cantacuzin, de catră Chrisant Arhimandritul înca şi Ierosolimitul, în Bucureştĭ la 1691 Decembre 20).

La finele textuluĭ tradus în limba vorbitóre sau maı bine dis parafrasat, Chrisant a adaugit şi două poesiĭ elegiare, prin care deplânge sórta acestuı schematism de boeriĭ ale Curţeĭ Imperiale din Constantinopol descris de Curopalat.

Dupĕ tóta probabilitatea acésta scriere a luĭ Curapalat a fost cu scop parafrasată în limba greaca vorbitóre, şi acésta o dic basându-mĕ pe însuşı textul citat, în care se dice precis ca s'a tradus dupĕ voinţa Stolniculuĭ Constantin Cantacuzin, spre a se respândi cunoştinţa însemnataţeı fie-cária boerii şi dintre care multe eraŭ introduse şi la Românii din Valahia. In limba veche ar fi fost cu greu de înţeles de catră mulţĭ dintre Românĭ. pe când în cea vorbitóre toţı boerii aceluĭ timp înţelegênd'o şi vorbind'o o puteaŭ studia. Limba în care este parafrasată opera luı Curopalat este fórte corecta şi îngrijită ş'apoı de o claritate rară. Cuvintele eşite din us le explica prin altele analoge, maĭ ales acele de numirĭ de oficii sau de vesminte. Tótă cartea cuprinde XXI de capitule.

Tot în acest manuscript, dupĕ Curopalat metafrasat, este şi descrierea Bisericeĭ din Constantinopol numita: Sfânta Sofie. Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἁγίας Σοφίας. Despre zidirea Sfinteı Sofiĭ. Este scrisă acestă descriere în limba bisericeasca disă şi Bisantină, dar uşóră de înţĕles. Probabil ca tot Chrisant să fie autorul şi acesteı descrierĭ şi pe care va fi făcut'o pentru a respândi şi între Creştiniĭ Românĭ cunoştinţa acestuĭ Templu monumental şi unic în Orthodoxism. Scriitorul este acelaşı a amênduror tratatelor. La finele acesteĭ descrierĭ a Sfinteĭ Sofiı se ceteşte: Ὁ παρὼν Κουραπαλάτης εὑρέθη εἰς τὴν βιβλιοθήκην του μακαρίτου Ἀναστασίου τοῦ και Γορδίου, τοῦ σοφοτάτου καὶ ἀνεψιοῦ τοῦ Εὐγενίου διδασκάλου μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν εἰς τοὺς αψκξ Σεπτεμβρ. ιγ. Τοῦ ἐστάλη δὲ ὁ παρὼν Κουροπαλάτης παρὰ τοῦ Ὑψηλοτάτου, ἐκλαμπροτάτου καὶ σοφοτάτου Αὐθέντου καὶ Ἡγεμόνος πασης Ουγκροβλαχίας Κυρίου, Κυρίου Ἰωάννου Νικολάου Ἀλεξάνδρου Βοεβόδα τοῦ Μαυροκορδάτου εἰς τοὺς αψμβ (1742) Μαρτίου 8.

Χεὶρ εὐτελοῦς Γαβριὴλ Ἱερομονάχου εἰς Γαλατᾶ.

Presentul Curopalat s'a aflat in Biblioteca fericituluĭ Anastasie Gordie cel prea înțĕlept, și nepot lui Eugeniu Profesorul, dupĕ reposarea lui la 1727 Septemvrie 13. I s'a trimis acest Curopalat de către Prea Inalțatul, prea strălucitul și prea înțĕleptul Domn și Egemon a tótă Ungro-Vlahia, Domnul, Domnul Ioan Neculaĭ Alexandru Voevod Mavrocordat la 1742, Martie în 8. Mâna smeritului Gavriil Ieromonahul în Galata.

In fine acest manuscript a trecut prin maĭ multe mânĭ și a venit iarașĭ în Bucureștĭ. adus de buna samă de profesoriĭ Greci din Academia Sf. Sava. Transcriu aicea câteva însemnari ce ni s'aŭ conservat în acest manuscript pe coperta interna a cărței și pe pagina ultimă și care, cum vom vedea, aŭ o importanța pentru clarificarea și confirmarea unor date privitóre la istoria Românilor. Iata acele însemnarĭ și care sunt puse de o mâna contemporana evenementelor.

1759. Μαρτ ιδ. Ἡμέρα κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως εἰς ταῖς 2 ὥραις τῆς ἡμέρας ἔδωσε τό κοινον χρέως ἡ ἐκλαμπροτάτη Δομνα Ζωὴ, καὶ -τάφη εἰς τὴν ἰδίαν ἡμεραν εἰς τὸ μοναστίςι τοῦ ἁγίου Παντελεημονος μὲτὰ παρησίας αὐθεντικῆς.

1759. Mart 14. Diua Duminică a Inchinareĭ Cinstiteĭ Crucĭ la doua óre din di s'a dat obșteasca datorie prea strălucita Dómna Zoi și s'a îmmormêntat în aceiașĭ di la Manăstirea Sfantuluĭ Panteleimon cu parada domnéscă.

1761. Ιουνίου α. Ἔγινεν Αὐθέντης εἰς τήν Μολδαβίαν ὁ Αλέξανδρος Βοδ ς, ὑιος τοῦ Ἰὼν βόδα, ὁπου ἦτο ὁ πατέρας του εις τόν θρόνον ὁ Καλημάρχος. Καὶ ὁ αὐτὸς Ἰὼν βόδας ἐπῆγεν εἰς τὴν πόλην.

1761. Iunie I. S'a facut Domn în Moldova Alexandru Voda, fiul luĭ Ioan Voda, când a fost parintele seŭ în scaun *Calimah?* Și acest Ioan Voda s'a dus în Constantinopol.

1758 Ιουλίου 28. Ἔγινεν μέγας δραγομάνος ὁ εὐδοξότατος καὶ περιφανεστατος Γρηγοράσκος Γκῆκας εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Ἀυροκράτορος Σουλτάν Μουσταφὰς, ὑιὸς τοῦ Σουλτάν Ἀχμέτης, ὤντ ς βεζύρης τοῦ Ῥεγὶπ Ἐφέντης.

1758 Iulie 28. S'a facut mare dragoman prea gloriosul și prea renumitul Grigorașcu Ghica, în dilele autocratoruluĭ Sultan Mustafa, fiul luĭ Sultan Ahmet, fiind Vizir Reghip Efendi.

1759 Μαρτ 15. Ἡμέρα τρίτη ἦλθε καὶ ὁ Μουζδὲς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Βουκουρέστι διὰ τὰ γενέθλια τῆς Ἐμ-

πετουλὰχ Σουλτάνας, κόρι τοῦ Σουτάν Μουσταφὰ, υἱοῦ του Σουλτάν Ἀχμέδι καὶ ἄγινε δοξανμᾶς περίφημος.

1759 Martie 15. Diua Marţı a venit Musade din Constantinopol la Bucureştĭ pentru naşterea Sultanei Embedutah, fiĭca Sultanuluĭ Mustafa, fiul luı Sultan Ahmet şi s'a facut mare veselie.

1752 Αὐγ. 23. Ἡμέρα Κυριακὴ τὸ βράδο εἰς τὰς 3 ωρας της νυκτὸς ὁ θάνατος τοῦ μακαρίτου, τοῦ ἀειδήμου Ἀυθέντου Γρηγορίου Γίηκα βοεβοδ.

1752 August 23. Diua Duminică sara la treı ore din nópte mórtea fericituluĭ întru amintire Domn Grigorie Ghica Voevod.

1752. Ἔλαβεν τὸν ἡγεμονικόν θρόνον τῆς Οὐγκροβλαχίας ὁ Ὑψηλότατος Ἀυθέντης Μαθαιος Γκηκος βοεβοδας.

1752. A luat tronul domnesc al Ungro-Vlahieĭ Prea Inalţatul Domn Matheıu Ghica Voevod.

1757 Μαρτ 4. Ἔλαβεν τήν ἡγεμονιαν τῆς Μολδαβιας ὁ Ὑψηλότατος, μεγαλοπρεπέστατος καὶ ἐλλαμπροτατος αὐθέντης Σκαρλάτος Γκηκα βοεβόδας.

1757 Martie 4. A luat Domnia Moldoveĭ prea Inalţatul, prea măreţul şi prea stralucitul Domnitor Scarlat Ghica Voevod.

1758 Ἰουλ. 27. Ἐφώρησε καβάδι ὁ Ὑψηλότατος ἀυθέντης Σκαρλάτ βοεβόδας καὶ ἔγινεν μετάθεσις ἀπὸ την Μολδαβίαν εἰς Βλαχίαν καὶ εἰσέβη ἐν Βουκουρεστίῳ τῷ ὕψει τουμε τό ἀλάϊ, ἡμέρα τετράδη Σεπτευβ. 9.

1758 Iulie 27. S'a îmbracat cu cavadi prea Inalţatul Domn Scarlat Voevod şi s'a făcut permutarea din Moldova în Valahia şi a intrat în Bucureştĭ Inalţimea sa cu alaĭ, în ḑiua de Mercurĭ Septemv. 9.

Aceste sunt notele cele maĭ importante.

1). *Forma.* Manuscriptul este numerotat, formatul 4° hârtia alba ordinară, scrierea visibila şi tot de aceıaşı mâna. Tıtlurile şi literile iniţiale unele sunt în roşĭ, textul negru. Tot manuscriptul este compus din 64 foĭ, şi legat în pĭele, însă bine conservat.

2). *Conţinutul.* Cuprind în cele 21 de capitule atât obiceĭurile demnitarilor Imperatorilor Bisantinı cum se presenta la cerimoniĭ oficiale şi la cele semi-oficiale, bogaţia vestmintelor şi varietatea oficiilor publice. Apoı cerimonia încoronăreĭ şi confesiunea de credinţă către lege şi ţară.

Dupĕ acesta cerimoniile la învestitura patriarhilor şi oficiile Patriarhatuluĭ etc.

Se vede că Chrisanth Notara a imprimat numaĭ partea oficiilor Bisericeĭ Marĭ, pe când el le-a lucrat pe ambele, dar acésta ce cuprindea oficiile şi cerimoniile Curţeĭ Bisantine nu l-a imprimat, nepermiţêndu-ĭ împrejurările. Descrierea Sfinteĭ Sofiĭ nu se potriveşte cu nicĭ una din câte posed eu şi presupun că şi acéstă lucrare este lucrare tot a Arhimandrituluĭ, de atuncĭ Chrisanth Notara, fost Patriarh al Ierusalimuluĭ, reînfiinţatorul Tipografieĭ şi a şcóleĭ din Sf. Sava din Iaşĭ şi acel ce a imprimat un numĕr mare de cărţĭ greceştĭ în Iaşĭ, Bucureştĭ etc. etc.

Acest manuscript este necunoscut pana acum, prin urmare putem adaugi pe lângă lucrarile cunoscute deja ale luĭ Chrisant şi acéstă operă pe care timpul a ţinut'o ascunsă.

C. Erbicénu.

RAPORTUL

D-luĭ M. N. Pacu, profesor şi deputat, adresat directoruluĭ Liceuluĭ din Galaţĭ, în urma însărcinăreĭ ce i s'a dat ca delegat la examinele generale de finitul anuluĭ şcolar 1889—90, la institutul privat de fete „Notre Dame de Sion".

Domnule Director,

Onorat cu încrederea Dv., comunicată mie prin adresa No. 127 din Iunie 1890, pentru a asista ca delegat la examinele generale de la institutul privat de fete „Notre Dame de Sion", me grăbesc a ve comunica ca mi-am îndeplinit însarcinarea la „Notre Dame de Sion" în diferite ḑile de la 20—28 Iunie a. c.; iar resultatul constatărilor şi impresiunilor mele cu onóre vi-l aştern în acest raport

I. „Notre Dame de Sion". Inainte d'a veni la obiectul propriŭ al însarcinareĭ mele, nu cred fara interes, D-le Director, a vĕ înfăţişa câte-va date statistice şi istorice asupra acesteĭ instituţiunĭ culturale, date menite a arunca o vie lumina asupra situaţiuneĭ în care ea se gaseşte.

Institutul „Notre Dame de Sion" s'a înfiinţat în Galaţĭ în anul 1867 Octombre 24 de cătră congregaţia calugariţelor catolice „Notre Dame de Sion", şi este sprijinit de atuncĭ pană în timpul de faţă de acéstă congregaţie. In-

temietórea şi superióra acestuï institut este Maica (Mère) *Marie Jean Baptiste de Sion*, un spirit luminat şi prin escelenţă organisator, care conduce instituţiunea fără întrerupere de la înfiinţare pana aḍĭ.

Personalul didactic, administrativ şi domestic al institutuluï „Notre Dame de Sion" este femenin, întern şi format din maice şi surorĭ de ale congregaţiuneĭ, afară de un servitor bărbat intern şi de doĭ profesorĭ bărbaţĭ externĭ, unul de limba româna şi altul de cea greacă. Negreşit ca în personalul institutuluï se socóte şi parohul bisericeĭ catolice din Galaţĭ, căcĭ în acéstă şcólă e chiar o capelă catolică, unde parohul oficiază aprópe ḍilnic.

Numĕrul membrilor congregaţiuneĭ, carĭ aŭ diferite însarcinărĭ în institutul N. D. de Sion, este de 64; dintre carĭ 31 profesóre şi pedagóge şi 33 cu diferite însarcinărĭ administrative şi domestice; 19 sunt maice (mères) şi 45 surorĭ (seurs).

Congregaţionistele din acest institut dupĕ naţionalitate, se clasifica ast-fel: 35 franceze (maĭ ales alsaciene, naţionalitate de care e şi superióra), 13 germane (din diferite state), 5 poloneze, 4 engleze (irlandeze), 2 romănce (S-rs Antoinette şi Symphorose), 1 olandeza şi 1 tiroliană. In ce priveşte însă religĭunea, *tóte sunt catolice*, *chiar şi româncele*, ale carora nume citate maĭ sus în parantez fără îndoiala că sunt nume căpătate dupĕ ce aŭ întrat în congregaţie.

Institutul N. D. de S. are patru secţiĭ: *internatul*, secţia cea maĭ însĕmnată a şcóleĭ, destinat pentru instrucţiunea şi educaţiunea clasei maĭ avute a societaţeĭ; *demi-internatul*, pentru clasa de mijloc; *externatul*, pentru copiĭ din clasa de jos; şi *atelierul de lucru*, o mică secţiune unde copile sĕrmane primesc gratuit învĕţătura şi întreţinerea, şi se deprind la lucrul de mână.

Institutul are urmĕtórele două divisiunĭ; a) *primară*, cu 1 clasă preparatóre şi 4 propriŭ ḍise primare; b) *secon-*

dara, cu 1 clasa intermediară, 4 propriŭ ḑise secondare şi 1 superióră. Clasele în acest institut sunt caracterisate prin colorile unor panglice aninate pe corpurile copilelor. Astfel în divisiunea primară sunt colorile: *rouge* (preparatoire), *grenat*, *o range*, *verte* et *brune*; în divisia secondară *violette* (classe intermediaire), *lilas bleu foncé*, *bleu clair*, *blanche* et *multicolore* (clase superieure). Numĕrul total al elevelor în cursul anuluĭ şcolar 1889—90 e de 479, şi anume: 217 interne, 56 demi-interne, 180 externe şi 28 în atelierul de lucru. Dintre interne *178 sunt originare din România* şi 39 din streinătate. Dupĕ naţionalitate, acestea se împart în *82 romănce*, 48 grece, 22 israelite, 19 germane, 17 franceze, 12 italiene, 3 bulgare, 3 armene, 2 ungare, 1 rusă şi 1 engleză catolică. Dupĕ religĭune, elevele sunt *133 ortodoxe*, 60 catolice, 22 mosaice şi treĭ de religıune necunoscută.

Dupe diferitele localităţĭ din ţară, internele din N. D. de S. se clasifică aşa: Covurluiu (Galaţı) 40, Braila 32, Putna 18, Prahova 11, Tecuciŭ 9, Tutova 8, Ilfov 8, Dolj 8, Buzĕŭ 7, Botoşanĭ 5, Roman 4, Neamţ 4, Ialomiţa 4, Suceava 2, Muscel 2, Mehedinţĭ 2, Iaşĭ 1, R.-Sărat 1, Gorj 1, Fălciŭ 1 şi Teleorman 1. Cele din streinetate sunt maı multe din ţĕrile vecine, maĭ ales din Basarabia, Transilvania şi Bulgaria.

De şi pentru cele-l-alte categoriĭ de eleve n'am făcut repartisarea pe naţionalităţĭ şi religĭunĭ, totuşĭ maĭ mult ca probabil ca e aceeaşĭ proporţie.

Studiile maĭ tóte se predaŭ în acest institut în limba francesă şi convorbirea ordinară a elevelor se face tot aseminea. Pe lângă francesă, se maĭ predaŭ limbele: româna, germana şi greaca, însă ca simple limbĭ de studiŭ.

Aceste ḑise, să vin, Domnule Director, la examine.

Programa de ţinerea examinelor ce ni s'a trimes acasă de către Onor. Direcţiune a institutuluĭ N. D. de S., este în următórea cuprindere:

PROGRAMME

Mecredi 20 Juin. Histoire, Chimie.
Jeudi 21 Juin, Geometrie, Langue Allemande, Phisique.
Vendredi 22 Juin. Calcul, Lague Roumaine.
Samedi 23 Juin, Geographie, Droit.
Lundi 25 Juin, Calcul, Histoire Naturelle, Higiene.
Mardi 26 Juin. Calcul, Grammaire, Cosmographie.
Mecredi 27 Juin, Calcul, Histoire littéraire, Mythologie.
Jeudi 28 Juin, Fleurs litteraires-Rhetorique, Litteratu-
Poesies roumaines.

COURONNEMENTS

Examen de langue grecque le Dimanche 17 Juin.

In general vorbind, Domnule Director, rĕspunsurile elevelor la cele maĭ multe studiĭ au fost satisfăcĕtóre. Ţin totuşĭ a releva în acest raport urmatórele neajunsurĭ ce am putut constata:

a). La studiul Istorieĭ generale, elevele rĕspundeaŭ cu un ton cam declamatoriŭ şi afectat, lucru nepotrivit cu o simpla expunere de fapte istorice şi de legile ce le cărmuesc. Cu mirare am remarcat înca că chiar Istoria Românilor în divisia *violette* (clasa I secundara) s'a predat tot în limba francesă şi de o maică francesa; şi, întrebând pe o copilă românca (D-şóra Vidraşcu) ca să nareze şi în româneşte aceeaşı chestiune, dânsa a fost cam jenata în expunere.

b). Sub nume de *calcul* care, precum se vede din programa de maĭ sus, ocupă un loc fórte întins în acest institut, n'am vĕḑut de cât probleme aritmetice lucrate d'altfel fórte bine şi cu o agerime lăudabila. Şi aice însă observam, ca exemplele lucrate de eleve erau tóte din aritmeticele francese şi adaptate acelei ţĕrĭ. Orĭ-cât de universale şi neschimbatóre ar fi regulile matematice, totuşĭ maĭ bine

ar fi dacă într'o şcólă din România şi unde maĭ ales se cresc fiice de românĭ, în loc de a calcula, de pildă, o elevă în cât timp se percurge cu drumul de fer distanţa de la Paris la Orleans, maĭ bine să i se spue acelaş lucru pentru Bucureştĭ-Iaşĭ-Galaţĭ etc. Cacĭ, în definitiv, aceste eleve, chiar cele streine, trăesc şi vor trăi în România, şi cu împrejurările şi nevoile vieţeĭ de aice vor avea a face.

c). Limba română se preda la N. D. de S. de către sora (S-r) Maria Casimir şi de Dl. V. Cerchez, profesor de matematicĭ la cursul inferior de la Liceu. Cest din urmă înlocueşte, mi se pare, de vr'un an pe d. I. Cetaţeanu, fostul director al Liceuluĭ şi profesor de româneşte, căruia, ca director de Liceŭ, i se înterdisăse prin regulamentele şcolare de a da lecţiĭ la institute private. Sora M. Casimir e poloneză, nascută în România; D-sa preda la cursul primar şi d. Cerchez la cel secundar. In cursul limbeĭ române de la clasele primare intră şi Geografia RomânieĬ, ĭar la clasele secundare şi noţiunĭ elementare de producţiunile naturale şi industriale ale ţăreĭ. Incolo totul se închee în gramatica elementara şi succinte notiţe asupra scriitorilor românĭ.

Rĕspunsurile elevelor la română le-am gasit maĭ inferióre ceva ca la cele-l-alte obiecte, maĭ ales când a fost vorba de scrierĭ pe tabla. Am remarcat încă că nu tóte elevele interne, chiar în strînsul cadru în care se predă limba româna, învaţa poesiĭ române. Aşa în clasa IV primară, întrebând pe elevele Mavrojanı şi Rubinstein, una de origina greacă şi alta israelită, ambele însa din părinţĭ stabilıţĭ de mult în Galaţĭ şi cu afacerĭ importante, carĭ îĭ leaga îndisolubil de acéstă ţară, mi s'au rĕspuns *că nu învaţă poesiĭ române*; fapt care fireşte duce la conclusia că învĕţarea poesiilor, mijloc aşa de eficace pentru a insufla ĭubire de geniul uneĭ naţiunĭ şi contopire cu el, este facultativă pentru elevele de origină streină, de şi născute în ţara şi cu tóte probabilităţile de a-şĭ face viaţa tot aice.

d). In programa de examine reprodusă maĭ sus, aţı vĕḑut, Domnule Director, că de tóte studiele, chiar de Mi-

tologie și de Drept, ca obiecte de învĕțătură, se face amintire. Nicĭ o vorbă însă, nicĭ iotă din vorbă chiar, dacă mi se permite a mĕ exprima ast-fel, nu se amintește *de Religiune, dar de nicĭ un fel de Religiune*, ca și cum acéstă materie n'ar fi prevĕḑută în programa învĕțământuluĭ din România.

Să fie óre acéstă lacună involuntară saŭ să nu se fi predând studiul religiuneĭ de loc în institutul „Notre Dame de Sion? Nu-mĭ vine a crede; cu atâta maĭ mult. că e vorba de o instituțiune condusă de călugărițe, de „*religióse*", de o instituțiune în care la fie-care pas întâlneștĭ semne, carĭ transpiră numaĭ religiune; de o instituțiune în fine care, chiar în interiorul eĭ, are o capelă religiósă, și elevele creștine tóte, fără deosebire de rit, pórtă pe piept semnul cruceĭ.

Incă odată: care să fie causa acesteĭ omisiunĭ? Nu-mĭ pot închipui alta de cât că, institutul fiind condus esclusiv de calugărițe catolice, ele probabil îșĭ ḑic: „In ceea ce „privește religia nóstra, parohul catolic, viața nóstra de „tot minutul, întréga atmosferă din institut într'un cuvênt, „inspiră îndeajuns sentimentele acesteĭ confesiunĭ și doc„trina eĭ. Cât pentru cele-l alte riturĭ, fațâ cu elevele creș„tine ortodoxe le dam a înțelege în fond că între catoli„cism și ortodoxism nu e vr'o deosebire; dar, cum impre„siunile imediate și continue sunt imbibate numaĭ de ca„tolicism, ele vor rĕmânea și dupĕ eșirea lor din școlă în „marea viață sociala; iar ca urmare fireasca, acésta va pro„duce, dacă nu altă-ceva, *cel puțin indiferența viitórelor „soțiĭ și mame către ortodoxism, legea în care s'au născut „dar pe care n'o cunosc, căcĭ niminea nu le-a predat ceva „despre ea, și simpatie către catolicism, ale căruĭ viĭ ma„nisfestărĭ le-aŭ fost atâta timp înaintea ochilor tocmaĭ „în vârsta copilărieĭ, vârsta cea maĭ impresionabilă la om.*

„Pentru israelite, ele fiind puține la numĕr, nu ne in„teresam de fel.

„Ca mĕsură de adêncă prudenţă însă, nu trebue a a-
„tinge de loc în public, la examine, materia religiuneĭ, spre
„a lăsa convingerea că confesiunea fie-căreĭ eleve este pe
„deplin respectată“.

Iată raţionamentul ce în mod logic trebue să-şĭ fi fă-cênd maicele de la N. D. de S., pentru ca să justifice absoluta tăcere a Religiuneĭ în programa de examine. Eŭ însă nemulţumit cu atâta, am căutat, să mĕ conving pe deplin în acéstă chestiune şi găsindu-mĕ la examinul claseĭ preparatóre, am întrebat pe o copiliţă româncă, *Mărióra Zamfirescu*, care în adevĕr rĕspunsăse fórte bine la poesiile franţuzeştĭ, să ne spue şi vr'o rugăcĭune. La indicaţiunea profesóreĭ respective, copila spuse în limba francesă rugăcĭunea de laudă: „*Bucură-te cea plină de dar, Marie......*“ Când am cerut să reciteze vr'o rugăcĭune şi în româneşte, eleva Zamfirescu rĕspunse răpide *că nu ştie nicĭ una*. Şi spre marea durerea nóstră acest respuns aşa de semnificativ şi întristător, l'am primit în strigătele de *bravo* şi hohotele de rîs ale unor părinţĭ asistenţĭ, dragă dómne *românĭ ortodoxĭ*, carĭ aşa de mult şi bine înţeleg nevoile sufleteştĭ ale copiilor lor, în cât se vede ca aŭ gasit *spiritual* (?!) rĕspunsul eleveĭ!...

Din faptul aice citat, Domnule Director, orĭ cine póte trage conclusia că religiune se învaţă în institutul N. D. de S., dar numaĭ religiunea catolică şi în limba francesa; *nimica însă nu se predă de ale religiuneĭ ortodoxe. de ale religiuneĭ dominante a statuluĭ Român, de ale religiuneĭ mareĭ majorităţĭ a elevelor ce se cresc aice.....*

Bine este si de îngăduit acest lucru? Noĭ credem ca nu. Negreşit că, dacă nu trebue să impunem nimĕnui chipul nostru de a crede în D-ḑeŭ, dar nu-ĭ maĭ puţin adevĕrat că nicĭ altora nu trebue sa permitem de a ne creşte copiĭ în neştire saŭ indiferenţă de religia nóstră strĕmoşasca, care e strîns unita cu naţionalitatea nóstră.

Cu privire la partea materială, am constatat, Domnule

Director, că institutul „Notre Dame de Sion“ se gasește în condițiile cele maĭ bune posibile de higiena și pedagogie. Sălĭ de clase bine condiționate și înzestrate cu material didactic, dormitóre spațióse și higienice, gradină vastă cu alee pentru studiŭ în cursul vereĭ, totul în fine din acest punct de vedere nu lasă nimic de dorit. Localul e proprietatea congregațiuneĭ, ocupă aprópe un cuartier întreg, situat între stradele: Domneasca, Vulturul, Beldiman și Zimbrul.

Din cele ce preced, resultă ca conclusie următórele:

Institutul „Notre Dame de Sion“ este unul din cele maĭ însemnate institute de cultura femenina din România; este chiar, se póte susținea, ântêiul de acest fel. Convingerea mea este că în acéstă șcóla se lucrézä mult și cu devotament.—Tot defectul institutuluĭ—defect capital, dupĕ a mea părere, consistă în aceea că *este o instituțiune eminamente streina și instreinătóre chiar*. Direcțiune națională, direcțiune care nu trebue sa fie scăpata din vedere în nicĭ un stat bine organisat, în secolul nostru maĭ maĭ ales, care se și numește *secolul naționalităților*, lipsește cu totul acesteĭ școlĭ. Ințeleg și primesc, Domnule Director, ca puterĭ didactice streine, póte chiar maĭ bine pregătite de cât ale nóstre, cum conced ca sunt calugărițele catolice, sà vie la noĭ și să-șĭ găsésca un câmp de activitate spornic și lucrativ pentru ele; înțeleg să le platim bine pentru acésta, cum și sunt platite; dar nu înțeleg *absolut* ca să se formeze spiritele și inimele viitórelor soții și mame românce de cât în direcția națională. Și limba nóstra maternă și religiunea, pe care o avem în moștenire de aprópe 18 secole, constitue în primul loc *depositul sacru al naționalităței Române*, *deposit pe care, dacă nu-l putem mari și întinde, cel puțin să-l păstrăm și cultivăm așa cât este....*

Intru remediarea neajunsurilor constatate de subsemnatul la institutul N. D. de S., îmĭ permit a opina că mĕsurile cele maĭ urgente ar fi următórele:

1). *Estinderea studiuluĭ limbeĭ Române, și predarea celor*

maĭ multe obiecte de învețătură în acéstă limbă, adaptându-le în acelaş timp imprejurarilor din țara Românească.

2). *Obligațiunea predăreĭ studiuluĭ Religiuneĭ ortodoxe pentru copilele ortodoxe din institut.*

Din convorbirile ce am avut cu superióra institutuluĭ, dênsa mi-a dat a întelege ca e gata de a face pe viitor îndreptările semnalate de aice. Am luat act de aceste promisiunĭ; dar, în tot casul, ele (îndreptările) nu trebue să fie lasate la facultatea direcțiuneĭ şcóleĭ, ci prescrise ca mĕsurĭ obligatorii din partea autorităţeĭ superióre a învĕțămêntuluĭ şi controlate în aplicarea lor.

M. N. PACU.

TEOLOGIE DOGMATICA ȘI MORALICEASCA

Cu bine-cuvêntarea D. D. Ion Bob Vlădicul Făgărașuluĭ, Blaj 1801.

Acesta este titlul uneĭ cărțĭ dogmatice de mare valóre, ce cuprinde învĕțătura despre cele șepte taĭne. De și cartea e compusă pre cât se vede de teologĭ romano-catolicĭ, totușĭ e făcută cu mare îngrijire, maĭ ales în ceĭa ce privește taĭna Miruluĭ, Eleo-ungereĭ și Pocăințeĭ saŭ mărturisireĭ. In partea din urmă sĕ lasă mult în cazuistică. Dar în general espunerea este cât se póte de sistematică și științifică, fiind întemeĭată pe argumente numeróse, atât din s-ta Scriptură, cât și din tradițiune. Citațiunele sunt luate cu deosebire din părințiĭ și scriitoriĭ rĕsăritenĭ.

La sfârșitul volumuluĭ, pe care am avut ocasie a'l ceti, și care tratéză numaĭ despre sfintele taĭne enumerate maĭ sus, se află două predosloviĭ făcute de doĭ ĭerarhĭ însemnațĭ aĭ Bisericeĭ nóstre române, și fiind-că sunt valoróse, atât din punctul de videre literar, cât și pastoral, mĭ-am luat libertatea ale publica în revista nóstră.

Invĕțătura despre șépte taĭne pe scurt aŭ dat și Episcopul Damaschin din Rômnic, tipărită în anul 1724 Octombre în 5 ḑile, a căria predoslovie acésta este:

S'ar cădea maĭ multe și maĭ pe larg învĕțăturĭ să vĕ dâm vouĕ cucernicilor preoțĭ, pentru șépte taĭne bĭseri-

ceştĭ; ĭar de vreme ce întru acéstea tóte, cele ce sunt spre folosul şi învĕţătura vóstră v'am arătat. Iată dar că am lăsat cele maĭ multe să vĕ adeverițĭ şi să vĕ învĕţaţĭ din cele ce urméză. Numaĭ ĭar ḑicem pe scurt şi vĕ poruncim, ca să nu vĕ leniţĭ la cetania acestor învĕţăturĭ şi nu numaĭ să le cetiţĭ, ci să le învĕţaţĭ de rost, să ştiţĭ da rĕspunsul pentru fieşte-care taĭnă, că va să fie mare cercare, pentru aceste taĭne, ci să nu fiţĭ nebăgătorĭ de samă pentru darul preoţieĭ nóstre. ce este întru voĭ, carele s'aŭ dat voao prin punerea mâniĭ Arhiereilor voştri; precum scrie Pavel către Timoteĭ, cap. 4, stih 14. Că apoĭ nu numaĭ veţĭ avea pedépsă de la Dumneḑeŭ pentru nepurtarea de grijă a vóstră, ci şi de la noĭ; de vreme ce de nu vĕ vom certa noĭ pre voĭ, apoĭ Dumneḑeŭ ne va certa pre noĭ, precum porunceşte Pavel la faptele Apostolilor, cap. 20 ḑicênd: păziţi-vĕ pre voĭ şi tótă turma, la care Duhul Sfânt v'aŭ pus pre voĭ episcopĭ, ca să paşteţĭ Biserica luĭ Dumneḑeŭ, carea o aŭ câştigat cu sângele sĕŭ.

Insă taınele sânteĭ Bisericĭ sunt acestea: Sfântul Botez sfântul Mir, rônduiala Preoţieĭ: Sfânta Ispovedanie saŭ pocăinţa, sfânta Cuminicătură, carea sĕ sĕvêrşeste la sfânta Liturgie. Nunta saŭ căsătoria carea să face pre lége, sfântul Maslu. De care taĭne acésta trebueşte să ştiţĭ, că unele sunt date ca să le isprăviţĭ şi voĭ; adecă, Sfântul Botez şi ungerea cu sfântul Mir, carĭ datorĭ sunteţĭ să luaţĭ de la arhiereiĭ voştri, să ungeţĭ pre ceĭ botezaţĭ. Sfânta Ispovedanie saŭ pocăinţa, sfânta Cuminicătură care se sĕvêrşaste la sfânta Liturgie, Nunta saŭ căsătoria care sĕ face pre lége sfântul Maslu, ĭar sfinţirea sfântuluĭ Mir şi rânduĭala Preoţieĭ nu sunt date voue să le isprăviţĭ că numaĭ Arhiereiĭ sfinţesc sfântul Mir, şi rânduesc aŭ la Diaconie, aŭ la Preoţie, pentru care ĭarăşĭ vĕ ḑicem, să nu fiţĭ nebăgătorĭ de sémă, ca să puteţĭ dobândi şi dar şi rĕsplătire de la Dumneḑeŭ pentru plinirea poruncilor luĭ. Al căruea darul şi mila rugăm ca să fie cu molitvele vóstre şi să vĕ spăsiţĭ întru Domnul.

Maĭ adaogem aci o cuviósă învĕţătură dată de Mitropolitul Ştefan a tótă Ungro-Vlahia în Târgoveştĭ anul de la zidirea lumeĭ 7159 (1651) dată preoţilor în rândul taĭnelor, care aşa urméză.

In Biserică nicĭ un lucru nu ĭaste maĭ dumnedeesc, maĭ mare, maĭ sfânt şi maĭ de folos de cât taınele care sunt tocmite de Chr. Dumnedeŭ, pentru neamul omenesc, drept acéĭa Popa carele ĭaste cu Norie, şi e în lucru numaĭ de acéstea, întâĭu i să cade să-şĭ aducă aminte în tot ciasul cum de istvueşte acele lucrurĭ sfinte, şi cum i să cade să fie tot gata în tóta vremea la o slujbă sfântă ca aceıa, drept aceĭa să se nevoĭască cu tótă nevoinţa să petrécă şi să lŏcuıască întru bunătaţĭ în curăţĕnie, în trezvie şi întru multă frică a luĭ Dumnedeu; căcĭ că sfintele taĭne măcar de nu pot să se oprésca, şi să se spurce de preoţiĭ ceĭ păcetoşĭ, necuraţĭ, nedestoĭnicĭ, viclenĭ şi rĕĭ, ĭar aşa care de eĭ deistvueşte şi slujéşte acéstea şi ĭaste necurat şi nedestoĭnic, acela Popă cade în cazna morţiĭ de vécĭ.

Popa de să va şti că ĭaste vre într'un pĕcat de mórte, acela ıntâıu de nu va durea cu inima şi să jelésca şi să-ĭ pară rĕŭ, să se părăsască şi să se pocăĭască, să nu care cum-va să îndrăznéscă să se apropie la déistvuĭala taĭnelor, ci de va putea să aĭbă ispovednic, şi loc şi vréme cum să cade aceĭaşĭ îndată să ispoveduĭască luĭ tóte şi să ĭa deslegare de la dênsul, decĭ atuncĭ să mérgă să se apropie să facă taĭnele.

In tóte dilele şi nopţile în tot ciasul când chĭamă pre Popa la déistvuĭala vre unor taĭne, adecă să botéză, saŭ să ispoveduĭască saŭ să pricestuĭască bolnav, saŭ să facă maslu, nicĭ într'un chip să nu cum-va să se lenevéscă saŭ să prégete, ci cum maĭ degrabă să mérgă, încă maĭ ales de va fi vre o nevoĭe, drept aceĭa să învéţe ómeniĭ de cade să va întâmpla o nevoĭe ca acésta, degrabă şi fără zabavă să-l chĭeme, ĭar să nu caute că nu va fi vréme saŭ altă împedicare.

Popa de câte orĭ mérge să se apropie, de acestea sfinte

lucrurĭ, de va avea vréme întaĭ să se róge puţinel; şi chibzuĭască de acéle sfinte lucrurĭ ce va să facă, întâĭu sĕ vază cu dédinsul cinul, rânduelele şi taĭnele la molitevnic, să citéscă tipicul, şi să însemnéză rândul, să ştie cumu'l va face.

Când déisvuéşte Popa fieşĭ-care taĭnă, i să cade să se îmbrace în sfita şi cu Patrafirul fără numaĭ la taĭna pocăĭaniеĭ, adecă când ispovidéşte, că acésta să întâmplă de multe orĭ a o face şi fără de patrahir, dupĕ cum-ĭ obiceĭul loculuĭ şi cum-ĭ vrémea şi cum să şi întâmplă.

Popiĭ să cade să aĭbă lângă dênsul doĭ cliricĭ, ĭar de nu macar unu, pentru tréba sfinteĭ să-l îmbrace şi să fie şi el cu cinste îmbrăcat, pentru ajutorul slujbeĭ şi pentru cinstea taĭneĭ.

Popa să se nevoĭască să caute de tótă podóba Bisericeĭ, de sfintele veşminte şi pe ce se ştérge să fie tot curat, şi vasĕle care sunt de slujba oltarĭuluĭ, să fie frumóse şi curate.

Acéstă cărţulie de taĭna sfântuluì botez, de pururea să ceteştĭ să ştiĭ acéste rânduéle, care's scrise într'ênsa, nimica să nu adaugĭ saŭ să maĭ schimbĭ saŭ să laşĭ ceva de cum sunt scrise.

Popiĭ i să cade să facă întăĭ ceva învĕţătură înaintea celora ce va să ĭa acéstă taĭnă şi să le tălcuĭască, şi să le arate puterea taĭneĭ, facerea, folosul, rânduĭalele şi ce însemnéză dupĕ cum e învĕţătura a sfinteĭ Bisericĭ a rĕsărituluĭ, să-ĭ cercĭ şi să-ĭ înveţĭ să stea cu temere şi să ĭa aminte cu frica luĭ Dumnedeŭ şi să asculte tóte rânduelile, carele să fac în sfânta Biserică, şi să le ĭa cum să cade, cu cinste cu socotinţă şi cu mare credinţă.

Popa când va să se apropie să obrăşască lucrul taĭneĭ, atunci să se socotéscă fórte cu dedinsul să nu grăĭască cu nimenea nicĭ de un lucru.

Popa când va să facă fiéş-ce taĭnă atuncĭ el să spue cu rĕsfirare şi cu socotinţă obrăzirea lucruluĭ, carele cum să auză toţĭ. Aşijderea şi céle-lalte molitve şi rugĭ şi mirósme

nemica să nu prestupéscă saŭ să grăbéscă ci să citéscă cu mare nevoinţă şi socotinţă.

Popa nicĭ odată să nu cetéscă de rost, ca să nu să smintéscă la lucrul ce face, ci să cetéscă tot pre carte şi tóte să le deisvuĭască aşa, adecă înaintea lucrurilor ce face să-şĭ râdice mintea la cer, şi cele ce face cu mare socotinţă să le ĭa aminte.

Popa când deisvueşte la fieş-ce taĭnă, trebue să se nevoĭască să nimeréscă cu mintea, saŭ sa-şĭ închipuĭască voĭa, adecă, când botéză să fie acéstă voıe saŭ nimerirea minţiĭ luĭ, ca pre înbotejune, saŭ pre înafundare în apă împreună cu grăirea cuvintelor, adecă: Botéză-se robu luĭ Dumneḑeŭ, în numele Tatăluĭ şi a Fiuluĭ şi a Sfântuluĭ Duh Amin. Atuncĭ să nu-ţĭ fie mintea într'altă parte, ci într'aceste cuvinte, adecă, aşa să nimĭreştĭ cu mintea, că cela ce să botéză, să curăţază de păcatele strămoşuluĭ şi de tóte păcatele, aşijderea să slobozéşte de cazne, de vine şi de mânia a fiuluĭ perireĭ şi să face fiĭul daruluĭ şi moştén împĕrăţieĭ ceriuluĭ, acestea să nimereştĭ Preote cu mintea când botezĭ, ĭar când ungĭ cu mir, ca cu ungerea şi ḑicerea cuvintelor: Pecetea daruluĭ, Duhuluĭ sfânt amin.

Ĭar să nimereştĭ cu mintea ca ungĕnd şi ḑicĕnd, că cela ce ĭa taĭna acésta i să dă darul Duhuluĭ Sfânt, spre întărirea credinţeı, adecă: a legeĭ, şi spre procopsire întru bunătăţĭ şi să mărturisască numele Domnuluĭ Is. Chr. cu îndresnire şi să stea vitejéşte înprotiva draculuĭ şi împrotiva trupuluĭ şi lumiĭ, acestea sa nimereştĭ cu mintea.

Ĭar de nu va fi voe, ca acésta, şi nu va putea brodi să nimeréscă cu mintea, încaĭ să fie aşa adecă: cum va să facă acéstă sfântă taĭnă aşa să-ĭ fie obrăşitul cum face sfânta Bisérică, ĭar el ca un slujitor a Bisériceĭ. Pentru că de nu va avea voe ca acésta atuncĭ să socotéşte că el face şi déisvuéşte ca o jucărie saŭ batjocorire saŭ ca un lucru prost. Drept aceĭa nu numaĭ ce nu obrăşéşte taĭna, ci încă şi luĭ singur greşéşte greŭ păcat de mórte, şi cine ĭa nimica ĭa. Să te păzeştĭ şi de acésta o preote fórte cu dédinsul când

slujeştĭ ceva nésoare rânduĭale din sfintele taĭne, nicĭ odată, nicĭ cum nimic să te ispiteştĭ să ĭaĭ ceva, nicĭ de faţă, nicĭ într'alt chip pre ascuns, ci în cinste să deistvueştĭ, şi de tóte simoniele şi lăcomiele de tot să te depărtezĭ, nu numaĭ cu lucrul, ci şi cu gândul.

Iar de va vrea vre un credincĭos de voĭa luĭ să dea ceva dupĕ sĕvêrşirea taĭneĭ în loc de milostenie, saŭ pentru bună socotinţa dupĕ cum va fi obiceĭul loculuĭ, tu să ĭaĭ, ci şi acésta ĭaste şi stă spre socotinţa episcopuluĭ.

In ştire să-ţĭ fie o preote şi de acésta, că ţi se cade să ştiĭ şi rânduélele şi cinul numaĭ a 5 taĭne, adecă: Botezul, sfântul Mir, carele e sfinţit de Episcop şi Pricistania trupuluĭ şi a sângeluĭ Domnuluĭ, Pocaiania saŭ ispovedania, Insurarea saŭ cununia şi Maslul, acéstea să cuvin ale face şi ale déistvui popiĭ cu popor; ĭar sfinţirea sfântuluĭ Mir şi Hirotonia, acéstea se cuvin Episcopilor, ĭar tu n'aĭ trébă, că apoĭ veĭ greşi pĕcat de mórte şi veĭ cădea în cazna munceĭ de vécĭ.

G. T.

MEMORIU

De starea bisericelor și a parohiilor orthodoxe din Judeţul Bacăŭ.

(Urmare, vedĭ anul al XIV-lea, No. 5, pag. 382).

2) *Ilieștĭ*, cu o populaţie de 42 contribuabilĭ ortodoxĭ. Biserica de aici este de lemn tencuita, şi în cea maı miserabila stare, făcuta la anul 1807 după cum arata veleatul scris de-asupra uşeĭ. Pe uşă afară e zugrăvită mórtea cu o cósă în mâna drépta, ĭar cu stânga arată spre biserică şi pronunţa aceste cuvinte: „De eştı ĭubitor de biserica in„tră bucurându-te pre acésta uşa, ĭar de eştı de pizmaş şi „viclean nu veĭ afla loc de odihnă în mijlocul caseĭ mele, „fugı, fugĭ, departeaza-te, fiı curat, curat". La partea „stânga: „Omule, ıeţĭ sama maĭ întêıu, ca acésta este casa „luĭ Dumnedeu". Maı jos: „Intra prin acésta uşă şi te veı „mântui". La piciórе jos: „Cu mórte toţĭ veţı muri".

Reposatul Busuıoc fundatorul bisericeĭ, a lasat prin testament Judeţuluı Bacau moşia Ilieştı, de venitul caria să se întreţina câte-va paturĭ de bolnavı la Spitalul din Bacăŭ şi tot-odata să se întreţină şi biserica. Biserica însa este lipsita de orı-ce îngrijire şi aprópe deteriorata, din care causa s'a şi închis de vr'o cincı anĭ, ĭar obiectele sânţite câte le avea s'aŭ stramutat la biserica din Ardeónĭ; şi

3). *Hemeenĭ*, cu o populaţie de 7 contrib. ortod. Biserica de aicĭ este de lemn, adusă în acest sat în anul 1843, după

cum se vede din o notiţa scrisă pe icóna Sf. Nicolaĭ. Asupra fundareĭ eĭ însă nu este nicĭ un veleat; aspectul însa o arată a fi maĭ veche de 100 anĭ.

Parohul celor două sate şi bisericĭ de la început, este Ioan Soroceanu (Sem. gr. I), ĭar la a 3-a biserică serveşte un preot din Com. Băhăşenĭ.

De la Ardeónĭ venind pe şosea spre Bacăŭ, intri în reşedinţa:

Comuneĭ Scorţenĭ, compusă din rezeşĭ bogaţĭ pe la casele lor, însă saracĭ şi sgârciţĭ la casa luĭ Dumnedeu. Biserica lor este de lemn, în stare próstă, facută la anul 1799, după cum arată pomelnicul ctitorilor, ĭar la anul 1844 s'a prefăcut, despre care dovedeşte veleatul scris deasupra uşeĭ, afară.

Poporěniĭ acesteĭ bisericĭ próste sunt 209 contribuabilĭ la numěr, ĭar preotul lor e Ión Theodorescu (Sem. gr. I).

Venind de la Scorţenĭ spre Bacaŭ, la departare ca de cincĭ chilometrĭ intri în *satul Grigorenĭ*, care face parte tot din acéstă comună. Biserica de aice e tot de lemn, în stare próstă şi neglijată, facută de 70—80 de anĭ în urmă, fară veleat.

Preotul de parohie se numeşte Ilie Borcea (curs catihetic), ĭar poporěnĭ are 121 contribuabilĭ ortodoxĭ.

Aprópe de Ardeónĭ, partea de sud-vest, la imbucatura Tazlăuluĭ Sarat cu Tazlaul Mare se găseşte reşedinţa:

Com. Teţĭcanĭ, cu o populaţie de 100 contrib. orthod. Biserica de aice, aşezata lângă curtea proprietaruluĭ Dl. Roseti Teţĭcanu, este de zid, în stare buna şi bine întreţinuta de proprietarul moşieĭ. Nu are nicĭ un veleat, cu tóte acestea după arhitectura eĭ se crede a fi făcuta pe la începutul secoluluĭ trecut. Lângă strana arhierésca este o strana veche lucrată cu óre-care arta; pe dênsa se vede trecut în relief veleatul 7260 (1752); la alta strană partea opusă se vede trecut veleatul 7251 (1743). Fundatorul bisericeĭ, cred, că va fi vr'un străbun de al D-luĭ Roseti Teţĭcanu.

Preotul comuneĭ este Ioan Caprióra (curs catihetic).

De la Teţıcanĭ mergênd la vale pe apa Tazlauluĭ se desfaşóră o privelişte placuta. Comunele sunt aşezate de o parte şi de alta a Tazlauluĭ, pe două şirurı de dealurĭ ce merg paralel pană în dreptul comuneĭ Oneştĭ. Varietatea locurilor cu deosebire 'ţĭ atrage curiositatea; de-oparte a Tazlauluĭ şi anume partea dréptă, vedı munţı acoperiţĭ cu bradĭ saŭ şi goĭ pe unele locurĭ; şesul Tazlăuluı este fertil în cereale şi maı cu sama popuşoĭ (porumb), ĭar pe culmea dealurilor din stânga găseştı multe viı, posiţia şi terenul fiind favorabile cultureĭ viilor.

Cea întaĭu comună ce întimpinĭ se numeşte:

Comuna Bereştĭ, aşezată pe malul drept al Tazlăuluı. Biserica din *Strâmba*, reşedinţa comuneĭ, este de lemn, în stare bună, facuta la anul 1819, după cum se vede din veleatul scris pe icóna hramuluı Sf. Nicolaı.

Poporul de aicĭ este de 193 contrib. avênd preot pe Gh. Dospinescu (Sem. gr. I)

Intre satul ace ta şi Teţĭcanĭ este *satul Româneştĭ*, cu o populaţie de 39 contrib. Biserica este de zid, în stare buna, cladită la anul 1851, după cum arată veleatul scris pe icóna Maıceĭ Domnuluĭ.

In dreptul satuluĭ Strâmba pe laturea stângă a Tazlauluĭ, se afla *satul Prisaca*, cu o populaţie de 56 ortodoxĭ. Biserica de aicĭ este de lemn, veche, adusă din satul Racila, comuna Gărlenĭ şi sânţita de mine în anul 1883.

Preot la aceste doua sate şi bisericĭ este Ioan Procopie (Sem. gr. I).

Lânga Prisaca este *satul Enăcheştĭ*, reşedinţa:

Com. Boşotenĭ, cu o populaţie de 80 contrib. orthodoxĭ. Biserica parohieĭ este de lemn, prefăcută în anul 1883, şi sânţita la 1884.

Spre nord-vest de aice este *satul Boşotenĭ*, cu o populaţie de 40 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica este fundată cu vr'o 35 de anĭ în urma de familia Rafailă. Construcţiunea este de zid, în stare bună, afară numaĭ că tencuĭala nu se ţine pe păreţĭ, din causă că pĭatra pusă în zid este sarată. Veleat nu are nicăire.

Ambele bisericĭ şi popóre se cauta de preotul Ión Ionescu (Sem. gr. I).

Spre nord de Boşotenĭ se începe:

Comuna Nadişa, carea se compune din patru cotune şi anume:

1) *Nadişa*, reşedinţa comuneĭ, cu o populaţie de 140 contribuabilĭ.

In centrul satuluĭ se gaseşte biserica acestuĭ popor, de lemn, în stare próstа, facută la anul 1772, dupĕ cum dovedeşte veleatul săpat de-asupra uşeĭ, 7280;

2) *Strugarĭ (Nasoeştĭ)* cu o populaţie de 82 orthodoxĭ. Biserica de aice este tot de lemn, în stare próstă, facuta la anul 1765, dupĕ cum probéză veleatul sapat în pragul uşeĭ (7273);

3) *Cetăţuĭa*, cu o populaţie de 44 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica satuluĭ este de zid, în stare bună, aşezata la o posiţie prea frumósă, dar neglijata; este fundată la anul 1823, dupĕ cum se póte vedea din veleatul sapat în uşorul uşeĭ; şi

4) *Rachitiş*, cu 70 contribuabilĭ. Biserica lor e de zid, în stare bunişóră, facută în anul 1863 de poporĕnĭ, fara veleat.

Preoţĭ în acéstă comună sunt doĭ şi anume: C. Merica (Sem. gr. I) servitor la bisericele din Nadişa şi Cetaţuĭa, şi Ioan Boşteog (fără curs) la satele Strugarĭ şi Rachitiş.

Lângă comuna Bereştĭ, spre miază-ḑi, se găseşte:

Comuna Săndulenĭ. Pe marginea şoseleĭ ce merge spre Orâşa este o biserica de zid, deteriorata; acésta este biserica întregeĭ comunĭ pentru moment. Asupra fundareĭ eĭ se găseşte numaĭ o notiţă scrisă în Triod de reposatul Iancu Gheorghiu Budu, din carea reesă că acésta biserică este fundata şi sânţită la anul 1868.

Populaţia comuneĭ Sandulenĭ, carea se rîdică la cifra de 215 contribuabilĭ este maĭ tóta aşezată în *satul Verşeştĭ*, pe malul drept al Tazlăuluĭ, şi aşa fiind se simte nevoe de biserică în acest sat. Dupĕ permisiunea dată de

P. S. Episcop poporĕnii de aice s'aŭ şı apucat a face o biserică.

Apróçe de Sanduleni, partea de miază-ḑi, se începe:

Comuna Valea-rea, compusa din treĭ sate cu bısericĭ, şi anume:

1) *Orâşa-Mare*, cu o populaţie de 84 contribuabilĭ. Biserica parohieĭ este de zid, în stare buna, aşezata chiar pe marginea şoseleĭ. Atât pomelnicul ctitorilor cât şi la catapeteasma se vĕd însemnaţĭ aniĭ 1800, carĭ negreşit arata data fundareĭ. Fundatorĭul se crede a fi fost Stefan Roset, proprietarĭul moşieĭ pe acele timpurĭ;

2) *Balăneasa*, cu o populaţie de 47 orthodoxĭ. Biserica este tot de zid, în stare buna, facuta la anul 1853 de catra proprietarıul moşiei, Gheorghie Condopulo cu soţia sa Sofia, ambiĭ decedaţı. La intrare, partea drépta, se vede portretul fundatorilor lucrat pe pânza în mărime naturala şi ţinênd biserica pe mânĭ.

Preot servitor la intaĭa biserică este Th. Ionescu (fară curs), ĭar la a doua serveşte un preot din Dragugeştĭ; şi

3) *Poeana* pe malul drept al Tazlauluĭ, cu o populaţie de 93 contribuabilĭ orthodoxĭ. Beierica de parohie este de lemn, în stare próstа, facută de poporĕnĭ cu vr'o 80 anı în urma, fära veleat.

Parohul respectiv este Ioan Crăcıun (Sem. gr. I).

In dreptul Orâşaĭ, pe maluĭ drept al Tazlauluĭ, se începe:

Comuna Berzunţ. Cel intaĭu sat se numeşte *Morenĭ* cu o populaţie orthodoxa de 69 contribuabilĭ. Biserica poporuluĭ este de zid, în stare buna, facută la anul 1837 de catra Arhimandritul Grec Macarie Lavriotis, Egumenul Mănastireĭ Berzunţ, a caruıa posa se vede în mărime naturală pe pĕretele de la uşa.

Mergênd puţin maı departe intri în *satul Berzunţ*, reşedinţa comuneĭ, cu o populaţie de 294 contribuabilĭ orthodoxı. Biserica de aicĭ este de zid, în stare bună, întreţinută de Stat. Asupra fundăreı eĭ nu se póte afla nimica positiv. Daca s'ar pune temeĭu pe pomelnicul ctitorilor ar

resulta că acéstă biserică este clădită pe la 1774 de către neamul Vărnaveştilor de la Botoşenĭ, carĭ sunt trecuţĭ ca ctitorĭ.

Reproduc scrierea din frontispiciul pomelniculuĭ: „Po-„melnicul a ctitorilor carĭ se pomenesc la biserica Ador-„mirea Maĭceĭ Domnuluĭ numita St. Mănăstire Berzunţ, „care este închinata la Marea Lavră a Sfântuluĭ Munte „Athonul, Acest pomelnic se urméza din leatul 1774, De-„cembre 20".

Urméză apoĭ numele ctitorilor.

Dupĕ cât se vede, la M-rea Berzunţ a fost o frumósă gospodarie pe timpul grecilor. Livada de lângă biserică, în marime ca de şépte falcĭ, este maĭ tótă plantată cu pomĭ roditorĭ. In curtea bisericeĭ sunt în fiinţă două case bune de zid, în una şade îngrijitoriul ĭar în ceea-l-alta preotul al II-le.

Statul salariaza doĭ preoţı şi anume: Alexandru Vladénu îngrijitor şi C. Curpan (ambiĭ Sem. gr. I), doĭ cântareţĭ şi un paraclisiarh.

In dreptul Berzunţuluĭ, partea de sud-est, se începe:

Comuna Bersăneştĭ. Cel întaĭu sat aşezat între munţı se numeşte *Albile*, cı o populaţie de 50 contribuabilĭ orthodoxĭ, cautaţĭ la necesităţile lor religióse de preotul din reşedinţa comuneĭ. Biserica de aicĭ este de zid, în stare buna, făcuta la anul 1857 de Arhimandritul Veniamin Lavriotis, Egumenul Mănăstireĭ Berzunţ. De-asupra uşeĭ, afara, sunt zugravıţĭ Arhangheliĭ Mihail şi Gavriil—patroniĭ bisericeĭ —ţinênd în doua mânĭ un sul de hârtie, ĭar în cele-l-alte doua mânĭ câte o sabie. Pe acel simulacru de hârtie staŭ scrise aceste cuvinte: „Cel ce va intra pe acéstă uşă nevrednic fiind, cu acéstă sabie se va tăĭa".

La picıórele lor este inscripţia bisericeĭ în următórea cuprindere: „Acest sfânt locaş cu hramul Sf. Voevodĭ, în-„chinat Sfântuluĭ Munte a Mareĭ Lavre a Athonuluı, aŭ „cladit'o cu cheltueala şi pre osteneala Arhimandrituluĭ Ve-„niamin Lavriotu, 1857".

Din satul Albile trecênd peste nişte dealurĭ acoperite cu pădurĭ şi fâneţe, daĭ în *satul Brăteştĭ*, cu o populaţie de 72 orthodoxĭ. La marginea satuluĭ, sub pólele unuĭ munte, se găseşte biserica de parohie de zid, în stare bună, făcută la leat 7272 (1764), după cum arata pomelnicul ctitorilor, ïar în 1882 s'a reparat.

Din pomelnicul ctitorilor, din diferite notiţe scrise pe filele cărţilor de serviciŭ şi din diferite nume de monahĭ sĕpate pe spatarele stranelor, se vede ca aicĭ a fost odinióră un schit de calugărĭ, insă când anume s'a desfiinţat nimenĭ nu ştie. Biserica are ca proprietate un munte acoperit cu pădure mica, faneţe şi ïamaş de vite, în mărime aproximativă ca la 100 falcĭ. care produc un venit de aprópe 600 leĭ, de unde se întreţine biserica şi clerul servitor.

Preotul respectiv este Al. Anastasiu (Sem. gr. I).

Spre sud-est de Brăteştĭ se găseşte *satul Caraclăŭ*, care face parte tot din acéstă comună. Populaţia din sat se compune din 124 orthodoxĭ, ómeni avuţĭ şi cuprinşĭ, ocupându-se maĭ toţĭ cu negoţul de vite. Biserica din Caraclaŭ este cam la marginea satuluĭ, de lemn tencuită, făcută la anul 1771 de Căminariul C. Crupenschi. Acésta se póte vedea din următórea inscripţie de pe o placa de lemn cuadrata atarnata pe pĕrete înlauntru: „Acest sfânt şi „Dumneḑeesc lŏcaş s'a zidit (?) în cinstea Adormireĭ Năs„cĕtórei de Dumneḑeŭ, de Dumnealuĭ Cuconu Costache „Crupenschi Caminariŭ, la anul 1771, ïar acum din noŭ „prefăcêndu-se catapeteasma precum şi alte odóre trebui„tóre în acest sf. lŏcaş s'a facut de Dumneaiĭ Maria Vor„niceasa. cucóna Anastasia Crupenschi şi fiul sĕŭ Costache „Crupenschi, spre a lor vécĭnica pomenire, la anul 1844, „precum şi a celor ce vor maĭ ajuta pe acest sf. lŏcaş în „viitor. Scrisu s'aŭ platit de Vatavu Dumitru şi soţia sa „Vasâlca, anul 1877“.

Preot de parohie este Stefan Gavriliu (Sem. gr. I).

In *reşedinta comuneĭ Bersăneştĭ* se găseşte a 4-a bise-

rică de lemn, în stare próstă, facută de poporĕnĭ la 1817. Acésta eŭ am conchis'o din veleatul ce se gaseşte sapat într'o bârnă afară la altariŭ; de altminterea chiar aspectul eĭ o arată a nu fi maĭ veche.

Populaţia de aicĭ se urcă la cifra de 147 contribuabilĭ, carĭ aŭ de paroh pe V. Hanganu (Sem. gr. I).

In dreptul Bersaneştilor, pe laturea opusa a Tazlauluĭ se întinde:

Comuna Bratila, cu treĭ sate şi treĭ bisericĭ, şi anume:

1) *Bratila de jos*, cu o populaţie de 77 contribuabilĭ. Biserica este de bârne tencuită pe ambele părţĭ, facută de locuitorĭ la anul 1775 după cum arata pomelnicul ctitorilor;

2) *Bratila de mijloc*, cu 40 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica de aicĭ este de lemn, în stare próstă, durată la lét 7300 de la Adam după cum se vede sapat în pragul uşeĭ, adecă anul 1792.

Inlăuntru bisericeĭ se găseşte o pĭatră mormêntala cu data de 7197 a căria scriere de şi pare a fi Românéasca, nu se póte însa ceti fiind róse literile; am înţeles numaĭ că aicĭ este înmormêntată o femee Maria. Ambele date, aceea a bisericeĭ de 1792 şi aceea de pe pĭatră mormêntală, carea în tot casul ar fi trebuit sa fie posterióră fundăreĭ bisericeĭ, ĭar nu cu 100 anı maĭ înainte (7197 represintă anul 1689), presintă óre-care dificultaţĭ.

Preot liturghisitor la ambele bisericı este Atanasie Stoica (fară curs); şi

3) *Bratila de sus*, cu o populaţie de 78 orthodoxĭ. Biserica parohieĭ este de lemn tencuită, facută de poporĕnĭ cu vr'o 50 anĭ în urmă, fară veleat.

Preotul de aicĭ se numeşte V. Juncu (Sem. gr. I).

Intre Bratila şi Orâşa este cea de pe urma comuna din plasa Tazlaul de jos, numita:

Comuna Dragugeştĭ, compusă din treĭ sate cu treĭ bisericĭ, şi anume:

1) *Helegiu*, reşedinţa comuneĭ, cu o populaţie de 88 contribuabilĭ. Biserica este de lemn tencuită, facută la a-

nul 1822, după cum probéză veleatul scris pe uşorul dinafară.

Preotul satuluĭ este Milea Popescu (Sem. gr. I);

2) *Delenĭ*, spre răsărit de Helegiŭ, cu o populaţie de 190 contribuabilĭ.

Biserica parohieĭ este de lemn, făcută în anul 1763 după cum arată veleatul de la Adam 7271 scris de-asupra uşeĭ, ĭar în anul 1886 s'a reparat radical.

Parohul satuluĭ este Gh. Miron (fără curs); şi

3) *Drăgugeştĭ*, cu o populaţie de 140 contribuabilĭ. Biserica din acest sat este făcută de lemn, de maĭ bine 100 anĭ; de va fi avut vr'un veleat unde va s'a astupat cu facerea reparaţiunelor din anul 1883.

Preot servitor este Ioan Ionescu (Sem. gr. I).

Comuna Urbană Târgul-Ocna.

In acest oraş, unde populaţia orthodoxă de abea se rîdică la cifra de 600 contribuabilĭ, sunt 13 bisericĭ în fiinţa, dintre care 11 sunt parohiale, 1 este ca Paraclis la Penitenciar şi 1 este a Schituluĭ Măgura.

1) *Adormirea Maiceĭ Domnuluĭ* (Precista) întreţinută de Stat. Acésta biserica măreaţa, zidita din pĭatra cuadrata cĭoplită, este facută maĭ 'nainte de anul 1860. La frontispicĭul pridvoruluĭ este o inscripţie în limba greaca cu data din 1860, unde se spune ca biserica s'a cladit sub Egumenatul Arhimandrituluĭ Damaschin Iviritul din Muntele Athos. Cu tóte acestea, se ḑice că adevĕratul ctitor al bisericeĭ ar fi Visternicul Ursache Buhuş.

Preoţĭ servitorĭ sunt treĭ şi anume: Arghir Gógă, Ingrijitor (Sem. gr. I); C. Vasilĭŭ Grumezescu (curs catihet), şi Ioan Loghin (Sem. gr. I). Pe lângă aceştia Statul maĭ plăteşte un diacon, doĭ cântareţĭ şi un paraclisiarh.

Poporĕnĭ la acéstă biserică sunt 25 contrib. orthod.

2) *Buna-Vestire* (Răducanu) întreţinută ĭaraşĭ de Stat. Biserica acésta aşezată la o posiţie prea frumósă pe malul

stâng al rîuluĭ Trotuş, este de zid, în stare buna. Ea este clădită la anul 1762 de către Radu Racoviţa Vel Logofăt. Iată inscripţia de-asupra uşeĭ dinafara: Veleat 6271. Maĭca „prea dulceluĭ Hristos, robiĭ tĕĭ ceĭ credincioşĭ, Locaşul teŭ „aŭ zidit, fórte l'aŭ împodobit. Lumina dar acea cerească, „prin mila ta se moştenească. Radu Racoviţa Vel Logofat. „cu a luĭ soţie Maria ctitorĭ sunt cu fiica lor Elenca la a- „césta biserică Preasfânta. P. W".

Urméza apoĭ în limba Francesa următórele rândurı, ce le daŭ întocmaĭ: „Après avoir reglé le fortunes publiques „ges donne des leçons aux plus grads politiques". Maĭu 20. Aniĭ de Hristos 1762.

Pe stâlpı maı jos se vĕd aceste litere în relief: К. К. И. pe un stâlp, ĭar pe cela l-alt în aceıaşĭ direcţie sunt: К. С. Х.

Preoţĭ servitorĭ la acéstă biserică sunt: Ieromonahul Damaschin Ciocarlan, Ingrijitor (fara curs); Grigore Gógă; şi Diaconescu (ambii Sem. gr. I); pe lângă aceştia Statul maĭ plăteşte doĭ cântăreţĭ şi un paraclisiarh.

Numĕrul poporĕnilor este de 15 contribuabilĭ.

3) *Sf. Voevodĭ*, în apropiere de biserica Răducanu. Biserica acésta de zid în stare bună este fundată la anul 1849, după cum arata veleatul scris pe pĕrete afara.

4) *Sf. Ioan* în partea de rĕsarit a oraşuluĭ, de zid, în stare mediocra, este fundată la anul 1800 de Preotul Ioan şi cu Ieromonahul Calinic; veleat însă nu este nicăire.

Poporĕnĭ la ambele bisericĭ sunt 196 orthodoxĭ carĭ aŭ ca paroh pe Ioan Nica (Sem. gr. I).

5) *Sf. Nicolaĭ*, în centrul oraşuluĭ, biserică în stare bună, de zid, fundată cu vr'o 100 anĭ în urmă, fără veleat. Acéstă biserică a funcţionat până pe la anul 1860, când autoritatea comunala aşezênd în turnul eĭ observatoriul de foc, s'a închis serviciuluĭ divin şi a stat aşa până în anul 1883, când comuna îşĭ a facut un observator de foc. In anul acela biserica reparându-se radical a fost sânţită din noŭ şi s'a redeschis serviciuluĭ Dumnedeesc.

Poporĕnĭ aicĭ sunt 25 contribuabilĭ orthodoxĭ.

6) *Cuviósa Parascheva* (Domneasca), de lemn, în stare mediocra. Asupra fundareĭ acesteĭ bisericĭ se gasesçte următórea inscripţie sapată în uşoriĭ uşeĭ dinafară: „Acéstă „sfânta Biserica s'a prefăcut în ḑilele Măriei Sale Ió Mihaĭ „Racoviţă V. V. 3-lea an în Domnie. cu cheltuiala Dumi- „sale Dediul Vel Spatariŭ, şi Jupâneasa Dumisale Ruc- „sanda, parinţiĭ Dumneiĭ (?)“, de unde se vede că biserica este clădita maĭ 'nainte de anul 1725 (veleatul sapat este 7233), ĭar la acéstă dată s'a prefăcut.

Poporul de aicĭ se compune din 50 contribuabilĭ.

De la Saline pe vale, partea nordică, în mahalaua numita Valcelele se gaseşte biserica:

7) *Sf. Apostolĭ*, de lemn, tencuită pe ambele părţĭ şi în stare mediocră. In anul 1832, Preotul Chiriac Manciu a facut acésta biserică, dupĕ cum probéza inscripţia de pe catapeteasma.

Numĕrul poporĕnilor se urcă la 96 contribuabilĭ.

Lânga Penitenciar se gaseşte o biserică bună, de zid, numita:

8) *Sf. Impĕraţĭ*, cladită în anul 1824, dupĕ cum arata veleatul sapat în uşorul uşeĭ de afară.

Poporĕniĭ respectivĭ sunt în numĕr de 29 contribuabilĭ.

9) *Sf. Grigorie Theologul*, un mic paraclis la castel, făcut odată cu Penitenciarul de Domnul Moldoveĭ, Grigorie Ghica. Cu vr'o 17 anĭ în urmă acest paraclis a ars şi numaĭ dupĕ necontenitele stăruinţĭ a confesorului de pe atuncĭ—Protosinghelul Dionisie, decedat—s'a restaurat, sânţindu-se în anul 1879.

Confesorul actual al Penitenciaruluĭ este Preot. Arghir Góga.

Partea dréptă a Trotuşuluĭ, cam în dreptul Raducanuluĭ este biserica:

10) *Sf. Gheorghie* din mahalaua Tiseştĭ, de lemn, în stare prostuţă, fara nicĭ o inscripţie saŭ veleat: aspectul eĭ însă nu o arată a fi maĭ veche de vr'o 70 anĭ.

Parohienĭ aicĭ sunt 75 contribuabilĭ.

La gura părâuluĭ Slanic, pe drumul ce merge la băile Slaniculuĭ, sub pólele munteluĭ Măgura, se află biserica:

11) *Sf. Trieme* de zid, în stare bună. Fundatorul acesteĭ bisericĭ se crede a fi Arhimandritul Iacob, al caruia portret este înlăuntru, lucrat pe muşama în mărime naturală şi purtând data din 1820. Alt veleat n'am gasit şi nicĭ am putut lua de la cine-va informaţiĭ positive despre data fundăr ĭ eĭ.

Poporĕnĭ sunt 114 contribuabilĭ orthodoxĭ.

Tot la pólele munteluĭ Măgura, partea de nord-est este biserica:

12) *Schimbarea la Faţa*, în mahalaua numită Mosórele. Biserica acésta este clădită la anul 1844, dată scrisă pe piatra din mijloc, de fraţii Spiridon şi Sandu Chiriţa.

Poporĕnĭ aicĭ sunt 40 orthodoxĭ.

Bisericele şi popórele respective, începênd de la No. 5 inclusiv se cauta de preoţiĭ parohiilor Precista şi Raducanu.

In vârful munteluĭ Magura din faţa urbeĭ Ocna se gaseşte biserica:

13) *Schitul Măgura*, de zid, în stare buna şi bine întreţinuta de Epitropia generală a Sfântului Spiridon din Iaşĭ. Biserica actuala este fundată cam pe la anul 1750 de către Voevodul Constantin Racoviţa, al căruia nume figurează în fruntea pomelniculuı ctitoresc, însă nu este nici o inscripţie care se certifice acésta. Pe clopotul cel mare este trecut anul 1815, ĭar pe cel mic anul 1757 însoţit de acésta inscripţie: „Acest clopot s'au făcut de Dumneluĭ „Tóder Vtori Pitariu".

Posiţiunea acestuĭ schit e din cele maĭ frumóse. Aşezat pe un platoŭ de-asupra munteluĭ, în mărime ca de 20—30 falcĭ, biserica şi chiliile monahilor sunt puse la marginea platouluĭ despre Târgul-Ocna, aşa că ochiĭ privitoriuluĭ nu se satura în deajuns uĭtându-se în oraşul Ocna, care se represinta ca o adevĕrată panoramă; seara maı ales când va fi timpul frumos e o privelişte din cele maı placute vederea oraşuluĭ.

La schitul acesta în timpurile de demult a fost, se vede, o gospodarie prea frumósă, însă din căusa negligenţeĭ diferiţilor Ingrijitorĭ ce s'au succedat se deteriorase maĭ totul. In timpul de faţă Epitropia pune maĭ mult înteres pentru schit, ĭar Ingrijitorĭul respectiv înca îşĭ dă silinţă pentru buna stare morală şi materială a schituluĭ.

Epitropia salariază doĭ preoţĭ şi anume: Ieromonahul Grigorie Stoenescu Ingrijitor şi Ieromonahul Gherasim Stoenescu, doĭ cântareţĭ, un diacon şi un paraclisiarh, toţĭ monahĭ.

Din Târgul-Ocna mergênd spre rĕsărit pe şoseaua Ocna-Adjud, la departare ca de patru chilometrĭ, se găseşte reşedinţa:

Comuneĭ Târgul Trotuş, din *Plasa Trotuşuluĭ*, cu a caria descriere încep acum.

In *reşedinţa comuneĭ Târgu-Trotuş*, ḑic, se găseşte o biserica de zid, în stare buna şi bine întreţinuta, mulţemită activităţeĭ preotuluĭ fost al parohieĭ Arghir Gógă. Biserica acésta pare a fi fórte veche, caci când intri în ea trebue sa scoborĭ vr'o doua trepte în jos, de unde se vede ca afară prin prejurul eĭ s'aŭ depus în decursul vremeĭ maĭ multe straturĭ de pămênt, aşa ca pardoseala bisericeĭ a rĕmas mult maĭ jos de cât nivelul cimitiruluĭ. Pomelnicul ctitorilor arata ca biserica este zidita la leat 7240 (1732) şi sânţita la 1800 de Episcopul de Roman Veniamin. Pe pĕretele din fund la intrare sunt zugravițĭ fundatoriĭ ţinênd biserica pe mânĭ; eĭ pórtă titlul de Jupânĭ: „Jupân Anastasie, Jupâneasa Aniţa, Jupân Vasilie etc." Pe acelaşĭ pĕrete se vede trecut veleatul de 1333 în cifre arabice. Care din aceste două date póte să fie adevĕrata? Iata întrebarea la carea nu se póte respunde cu siguranţă. Dacă veleatul de 1732, de pe pomelnic este adevĕrat, cum de s'a sânţit dupĕ trecere de 68 anĭ, adeca la 1800? Ce s'a petrecut cu biserica în acest interval? Să fie decĭ adevĕrat veleatul de pe pĕrete de 1333? Dar nu este nicĭ un act care sa autentifice acésta. Indoĭala devine cu atât maĭ

mare, ca pe acele timpurı să scria cu cifre chirilice şi nu arabice, şi în fină că Voevodul Bogdan Dragoş a descalecat în Moldova la 1351, adeca cu 18 anĭ maı în urmă de fundarea bisericeĭ.

In Târgul-Trotuş sunt 81 contribuabilı orthodoxĭ.

De la reşedinţa comuneĭ Târgu-Trotuş, distanţa ca de treĭ chilometri partea despre nord-est se găseşte *satul Viişóra.*

Biserica satuluĭ este de zid, în stare buna, facuta în anul 1793, despre care probeaza o notiţa de pe icóna Maĭceĭ Domnuluĭ In mijlocul bisericeĭ este o pĭatra pe carea este scris ceva, dar atât scrierea cât şi veleatul s'aŭ ros de picĭóre; cred însa ca a fost versetul obicĭnuit: „In mijlocul bisericeı te voıu lauda Dómne".

Poporĕnĭ în acest sat sunt 83 orthodoxı.

In dreptul Târguluĭ Trotuş. pe malul drept al Trotuşuluĭ este satul *Părâul Boghi*, cu o populaţie de 42 contribuabilĭ orthodoxı. Biserica de aicĭ este de lemn, în stare mijlocie, durată la anul 1813. Veleatul acesta se găseşte trecut pe o icóna din rândul icónelor Impĕrateştĭ.

De la Târgul Ocna, apucĕnd spre méza-ḑi printre munţı, departare ca la 23 chilometri se află:

Baile Slaniculuĭ, cele maĭ renumite baĭ din ţară, proprietatea Epitropieı Sf. Spiridon din Iaşĭ. Frumuseţa loculuĭ nu mĕ voĭu încerca a o descrie, cacĭ ar fi a trece peste limitele ce de la început încă 'mı-am impus în acésta scriere, atâta numaĭ voıu ḑice ca la Baile Slăniculuĭ natura s'a aratat cât se póte de darnica. Biserica de aice, este de zid în stare buna, aşezată în gradina din mijlocul stabilimentelor, este facută la anul 1847, de către Preotul Gavriil Manciu, ajutorat la acéstă de pioşiĭ creştinĭ. Acum cu ocasia facereĭ stabilimentelor dupĕ planul întocmit, se spune ca Epitropia va strica biserica actuală şi va face alta în sat.

Populaţia orthodoxı de aicĭ este de vr'o patru familiĭ, ıar restul e compusă din Ungurı.

Parohia comuneı Târgu-Trotuş în present este vacantă de preot titular, ıar poporeniĭ sunt cautaţĭ de preoţı din ve-

cinatate. De la Târgu-Trotuş venind spre sud-est, cale de vr'o cincĭ chilometrĭ, se găseşte *satul Oneştĭ*, reşedinţa:

Comuna Oneştĭ, unde sunt 139 contribuabilĭ orthodoxĭ. Biserica de aicĭ este de zid, facută în anul 1843, de fostul proprietar Alecu Aslan, ĭar acéstа se vede la fereasta din Altar, unde atât anul cât şi iniţialele fundatorĭuluĭ sunt în gratiele de fer ale ferestreĭ. Cu ocasia împropietăririreĭ ţĕranilor biserica rĕmanênd pe comptul lor, neglijase cu desĕvêrşire de ea, aşa că era aprópe a se deteriora. Rĕposatul propietar Iordache Iuraşcu a reparat'o radical în anul 1883 cu care ocasie a cheltuit suma de vr'o 4000 leı.

Preot de parohie este Gh. Suraeanu (Sem. gr. I).

In dreptul Oneştilor, partea despre miază-ḑi, pe deal este:

Satul Răcauţĭ, cu o populaţie de 98 contribuabilĭ. In mijlocul satuluĭ se gaseşte biserica de zid, în stare bună, clădită în anul 1880 şi sânţita la 27 Martie 1881.

Tot pe dealul Răcauţilor este *satul Bucĭumĭ* cu doua bisericĭ, la care sunt 181 contribuabilĭ orthodoxĭ. 1) Sf. Voevoḑĭ (Bucĭumiĭ de jos) biserica de lemn, în stare próstа, durată la anul 1866, dupĕ cum arată veleatul săpat în uşorul uşeĭ; şi Sf. Nicolaĭ, (Bucĭumiĭ de sus) tot de lemn, în stare próstă, făcuta la 1846; fară veleat.

Parohul acestor treĭ bisericĭ este Gh. Ghioldum (Sem. gr. I).

De la Oneştĭ spre apus este *satul Filipeştĭ*, cu 62 contribuabilĭ orthodoxĭ.

Biserica poporuluĭ este de zid, în stare buna, clădită la anul 1870 însa nu este nicăire vr'un veleat.

Preotul satuluĭ se numeşte Gh. Hangauu (Sem. gr. I).

Spre apus de Oneştĭ se deschid două văĭ în direcţiı opuse, una este valea Oituzuluĭ şi ceea-l-alta valea Caşinuluĭ.

Mergênd pe apa Oituzuluĭ în sus se desfaşóră o privelişte prea plăcută cu posiţie şi cu însemnate amintirĭ istorice. In adevĕr, cine trece pe acea vale fară să-şĭ întórcă amintirea la diferitele evenimente întâmplate pe acolo? Cine mergênd pe aicĭ nu-şĭ va aminti de anul 1467?......

Mathiaş Corvin Regele Ungarieĭ avu plăcerea de a înfrânge pe Voevodul Moldoveĭ; trece cu armata numerósă pe valea Oituzuluĭ, arde în drumul sĕu Târgu-Trotuş, Bacăul, Romanul etc., şi credêndu-se deplin stĕpân pe ţéră se aşază în cetatea Baia cu tótă armata sa; spre ḑiua de 16 Decembre, nóptea, Marele Ştefan porunceşte de se dă foc cetăţeĭ din patru părţĭ; armata luı Ştefan năvăleşte în cetate şi se încinge o sfăşiere selbatecă; în invalmaşala cea mare Ungurii se ucideau uniĭ pe alţiĭ, însuşĭ Regele lor Mathiaş a căpatat o rană în spate şi în definitiv aceştı mosafirĭ ne poftiţı aŭ fost alungaţı de Ştefan în téra lor, tot pe valea Oituzuluı pe unde avusese îndrăsneala a veni în Moldova.

Dar lasând la o parte impresiunele mele ce le am orĭ de câte orĭ calatoresc pe valea Oituzuluĭ, carea de ar avea graĭu ar spune multe, eŭ revin la şirul scriereĭ mele.

De la satul Filipeştĭ spre apus, departare de 4 chilom. este:

Comuna Bogdaneştĭ, compusă din 240 contrib. orthod. Biserica de parohie este de zid, în stare buna, facută înainte de anul 1778, căcĭ la acésta data a fost sânţita. Iata inscripţia de afară: „Acéstă sfânta şi Dumneḑeiască biserica s'a facut cu tóta osârdia şi cheltuıala Dumisale Cucónei Ruseto Baneasa, Jupâneasa Dumisale rĕposatul Ştefan Roset, fiica Dumisale Hatmanuluĭ Vasile Roset, şi s'a sânţit de Prea Sânţia Sa Episcop de Roman Kir Leon la leat 1778".

Preoţĭ servitorĭ sunt: Ilie Mârza (patru clase ghimn.) şi Andreĭ Mârza (Sem. gr. I).

Tot în sus pe Oituz, departe de Bogdăneştĭ ca la patru chilometri să gaseşte:

Comuna Grozeştĭ, cu o populaţie orthodoxă de 294 contribuabili. Biserica orthodoxă a acesteĭ comuni este de lemn tencuita pe ambele părţĭ. Asupra fundăreĭ eĭ nu se gaseşte nimica positiv, ci numaĭ în Altar scrise pe uşa despre miaza-nópte aceste cuvinte: „Aceste icóne s'a făcut de „Gheorghe Munteanu, care a fost vataf, 1799". La anul

1867, preotul parohieĭ de atuncĭ, Sachelariul Gheorghie Bucur, a facut pridvorul de la uşa bisericeĭ, despre care probézĭ inscripţia de afară.

Preotul de aicĭ se numeşte C. Gheţu (Sem. gr. I).

De la Grozeştı înainte, distanţa ca la 16 chilometrĭ este:

Comuna Hârja, chiar lângă granița despre Transilvania. Biserica de aicĭ este de lemn tencuita, în stare mijlocie. In privinţa fundăreĭ eĭ am găsit pe icóna Maĭceĭ Domnuluı următórea inscripţie: „Mâna luĭ Daniil Zugrav, leat 7264“, adeca anul mântuireı 1756. Reproduc întocmaĭ pomelnicul ctitorilor: „Pomeneşte Dómne întru împĕrăţia Ta ctitori „svântul Lŏcaşul acest: Ctitori marĭ, Ion Cantacuzino vel „Spatariu i Cneghine ego Marie Racoviţa, i Vtoria Cne-„ghine ego tij Maria Rusatina, i ciadi ih Mıhaĭ, Radu Ra-„coviţa vel Logofat, i Cnéghine ego Maria, i ciadi ih Ste-„fan, Ilinca, Marie, Nastasiĭca, i ciadi ih, Tóder Cantacu-„zino vel Stolnic, i Cnéghine ego Ileana, i ciadi ih Maru, „Ion, Safta, Safta, Ilie, Tóder, i ciadi ih“.

Sunt în acéstă comună 136 contrib. orthodoxĭ, ĭar preot este N. Ponta (curs gimnasial în Transilvania).

Intorcêndu-ne ıaraşĭ la comuna Oneştĭ şi apucând pe valea Caşinuluĭ la departare ca de 6 chilometrĭ se află maı întaĭu.

Comuna Caşin, localitate renumita pentru ıarmarocul (balciul) ce se face în fie care an la 15 August. Bisericĭ sunt treĭ:

1) *Sf. Dimitrie*, de zid în stare bună, cladită la anul 1842; fără veleat;

2) *Adormirea Maĭceĭ Domnuluĭ*, de zid în stare bună. Asupra fundareı eĭ să gaseşte o mică notiţa în Altar, scrisă în dosul icónelor care represintă praznicele împĕrăteştĭ, unde se arată numele zugravilor ce aŭ lucrat catapeteasma, purtând data de 1794.

Preot lıturghisitor la ambele bisericĭ este I. Păslariu tĕnêrul (Sem. gr. I), ĭar poporĕnĭ sub ascultarea sa are 147.

3) *Sf. Voivoḑı*, Biserică de lemn, în stare bunişóra, fă-

cută la anul 1796, după cum arată veleatul scris pe icóna Sf. Voevodı.

Poporĕnii acestei bisericĭ sunt în numĕr de 72 contribuabilĭ, iar preot aŭ pe Ión Pâslariu bĕtrânul, (fără curs).

Tot în comuna Caşin este şi *satul Curiţa*, cu o populaţie de 100 contribuabilĭ. Biserica este de lemn tencuita pe dinlauntru şi pe dinafara; nu are nicĭ un veleat, după spunerea bĕtrânilor însa, ar fi de maĭ bine de 150 anı. Să spune ca aice odinióra ar fi fost schit de calugărĭ, dar după cât îmĭ amintesc, în arhiva S-teı Episcopiı nu se găseşte nicı o urmă despre esistenţa schituluĭ Curıţa.

Parohul respectiv este Ión Ioniţescu (Sem. gr. 1).

Mergênd înainte, departare ca la şépte chilometrĭ intri în:

Comuna M-rea Caşin. Biserica din acéstă comuna, întreţinuta de Stat, este cea maĭ maıestósa, cea maı solida şi cea maı frumósă din cuprinsul judeţuluı Bacau. In ograda M-reĭ pană cu vr'o 15 anĭ în urma esista o casa cu doua caturĭ, în stare buna, şi în condiţiĭ de locuit, dar diferiţiĭ Ingrijitorĭ ce s'au succedat au escelat unul maı mult de cât altul prin neglijenţă, cacı astă-dĭ privitorul vede în locul caselor o grămada de caramıdı amestecate cu parţĭ din acoperemênt; la odaile din catul I sa maĭ vede icĭ-colea câte o feréstra, câte o uşa, carĭ par a se sbuciuma contra pustiireĭ. Tot în ograda M-reı spre nord maı este un rând de case bune, în care este instalata şcóla comunala. Partea despre miaza-dı a bisericeĭ tot în ogradă este un beciu mare, avênd deasupra la intrare marca tĕreı (un cap de bou) sapată în pĭatră. Jur împrejurul M-reı este un zid de pĭatra înalt de aprópe doĭ stânjinĭ, facut la anul 1820—1830. Iata inscripţia de pe zid: „Acest zid, din temelie s'au facut de Isaia „Ţarigradeanul şi Egumen acesteĭ sfinte Manastirĭ. S'aŭ în„ceput la anul 1820, şi din întâmplarea Zavereĭ ce au fost „la anul 1821 au rĕmas pănă la 1828 şi s'aŭ sĕvêrşit la „1830, care s'aŭ facut cu însuşĭ cheltuĭala fericiţilor ctitorĭ. „Iulie 21".

Asupra fundăreĭ bisericeĭ M-rea Caşin nu esistă nicĭ o inscripţie şi nicĭ macar vr'un veleat, cu tóte acestea nimenĭ nu se îndoeşte ca fundatorul eĭ n'ar fi Gheorghie Stefan Domnul Moldoveĭ, carele o a zidit pe la anul 1654. Moşia M-rea Caşin a fost propietatea Voevoduluĭ Gheorghie Stefan şi se vede ca el şedea adese-orĭ la ţară, de vreme ce în biserică lângă strana Arhierééscă este şi o strană Domnéscă.

O legenda populară spune, că Gheorghie Stefan fiind urmarit de oștile luĭ Gheorghie Ghica, succesorul seŭ la tron, a scapat prin o subterana, ce respundea din fundul beciuluĭ pe sub apa Cașinuluĭ în munțĭ; pe aicĭ el fugênd spre Ardeal ĭ-a venit fóme; servitorii ce erau cu dênsul 'ĭ-a așezat mâncarea pe o lespede mare de piatra, carea și asta-dĭ ar fi existând în munțĭ, sub denumirea de Masa Domnéscă. Dar acésta nu póte fi adevĕrat, 1) că prin fundul beciuluĭ nu a existat nicĭ o subterană, căcĭ orĭ cât, s'ar cunóște ceva urme și 2) că în privința fugeĭ luĭ Gheorghie Stefan chiar Cronicariĭ se contradic; unia susțin că el a fugit în țara Leșasca și nu în Ardeal.

Poporenĭ în acésta comuna sunt 570 contrib. orthodoxĭ, avênd ca parohĭ pe preoțiĭ: D. Marcu Ingrijitor și Gheorghie Beloiu (ambiĭ Sem. gr. I), pe lânga carĭ Statul maĭ plateşte doĭ cântareţĭ şi un paraclisiarh.

De la comuna Oneștĭ mergênd cine-va spre Târgul Adjud vede maĭ multe comunĭ de-oparte și de alta a rîuluĭ Trotuș. Incepênd cu cele din partea drépta, imediat de la Oneștĭ se gasește lânga șosea o bisericuța în *Satul Crucea de pĭatra*, din:

Comuna Rîpile. Biserica acésta este de lemn tentuita peste tot; nu are nicĭ un veleat relativ la cladirea eĭ, cu tóte acestea dupĕ aparența i se póte da o vechime de 80—90 anĭ.

La pórta bisericeĭ este o cruce mare de pĭatră înfiptă în pamênt și cu următórea inscripție pe ambele laturĭ: „Cu bine-cuvêntarea Tataluĭ și harul Fiuluĭ și cu lumina-„rea Sf. Duh, s'a rîdicat acésta sfântă și Dumnedeeasca „Cruce, în dilele prea Inalțatuluĭ Domnitoruluĭ nostru Gri-„gorie Ión Calimah Voevod (leat 7276 Mesița 25 Decem-„bre) de robul luĭ Dumnedeu Spatariul Radu....“ Urmézâ apoĭ câte-va nume propiĭ pe care nu am putut să le descifrez. Așa dar acésta cruce e de la anul 1768. Eu cred ca de aicĭ și vine numirea satuluĭ *Crucea de pĭatra.*

Lângă acest sat, partea de miazà-dĭ este *satul Borzeștĭ.*

Biserica de aicĭ este zidită de Stefan cel Mare la anul 1493, despre care adeverește inscripția slavona de la ușa, tradusă de Prea Sânțitul Episcop Melchisedec și care are urmatórea cuprindere: „Ion Stefan Voevoda cu mila luĭ „Dumnedeŭ Domnitoriŭ țĕreĭ Moldavieĭ și cu prea ĭubitul „sĕu fiu Alexandru au zidit acest Templu, carele este la

„Borzeştĭ pe Totruşĭ, Adormirea Sânteĭ Născĕtóreĭ de D-ḑeŭ, „întru rugă şie şi spre pomenirea reposaţilor întru santi-„tate stramoşilor şi parinţilor lor, carele a început a se „zidi în anul 7001, luna Iulie 9 (1493) şi s'a sĕvêrşit în a-„nul 7002, iar al Domnieĭ luĭ al 38-lea curgĕtor, luna Oc-„tombre 12". (Notiţe istorice şi arhiologice, pagina 125). Inlauntru bisericeĭ în partea despre nord, aprópe de uşa, este o piatra mormêntala purtând pe ea la capatul de-asupra anul 17†16, Februare 7, şi cu acésta inscripţie: „Aice „se odihneşte róba luĭ Dumneḑeu Irina Rusatina, Jupâ-„neasa Dumisale luĭ Manolache Ruset vel Vornic, fiica luĭ „Neculai Buhuş vel Logofĕt, vleat 7221, Februarie 7". Nu pricep de ce nu corespund aceste doua date, cacĭ 7221 arata aniĭ de la Christos 1713 iar nu 1716.

O legenda populara spune împrejurarile sub care Stefan cel Mare a zidit acésta biserica. Să ḑice că satul Borzeştĭ a fost locul natal a luĭ Stefan. Inca din copilarie el avea aplecarĭ resboinice. Aşa, într'una din ḑile împreună cu alţĭ bieţi din curtenii tatăluĭ sĕu şi din sat, aŭ înscenat un simulacru de resboiŭ. Doua armate s'aŭ pus faţa în faţă, iar în fruntea uneia era ca comandant Stefan. Condiţiunele între combatanţĭ aŭ fost, ca comandantul armateĭ rĕmasa învinsă sa fie spânzurat. Intâmplarea, s'au póte tactica lui Stefan, a facut ca armata luĭ sa iasă învingĕtóre. Atuncĭ, conform condiţiunelor stipulate de la început, baetul care comandase armata învinsa, fara multa vorbă a fost spânzurat de-al-binele de craca unuĭ copac. Când micul Stefan a devenit Marele Stefan Domnitor al ţĕreĭ, atât in amintirea părinţilor luĭ cât şi în amintirea acesteĭ întâmplari din copilarie a zidit biserica din Borzeşti chiar pe locul unde fusese acel copac!

Pe la început secoluluĭ present s'aŭ facut pe dinafară la ambele părţĭ ale bisericeĭ câte două piciórе de piatra, spre a înpedeca crápaturele ce începuse a se deschide la bolta şi care chiar asta-ḑĭ se pot observa. Alta reparaţie nu i s'a mai făcut, şi numaĭ graţie solidităţeĭ eĭ ca nu s'a ruinat pană acum, ci purtând cu ea 400 de anĭ şi luptându-se cu saracia cea maĭ mare a putut în fine să ajungă pană astă-ḑi! Lipsita de cărţi, lipsită de vestminte, câte-o-data descoperita şi desgradita, iar vitele locuitorilor să reazimă de pĕreţiĭ eĭ! Iată biserica luĭ Stefan cel Mare, iata biserica din Borzeştĭ locul sĕu natal, iata monumentul istoric, care póртă

cu sine amintirea unor timpurĭ glorióse şi însemnate pentru naţiunea nóstră Româna!!...

De alt-feliu Dumneḑeeasca Liturghie se oficiază în ea la a doua sĕrbătóre de preotul C. Pavĕl (Sem. gr. I) paroh la ambele biserici de maĭ sus, avêod un numĕr de 60 orth.

In dreptul Borzeştilor pe malul stâng al Trotuşuluı este:

Satul Patraşcanĭ, cu o populaţie de 55 orthodoxĭ.

Biserica de aicĭ este de zid, măréţa, însa neglijata cu desĕvêrşire. Ea este clădita maĭ înainte de anul 1769, cacĭ cu data acésta se găseşte înlăuntru, la intrare, o pĭatră mormêntala cu acésta inscripţie: „Sub acésta pĭatra odihneşte robul luĭ Dumneḑeŭ Stefan Ruset Vel Ba, fiul Lu„misale Iordache Vel Medelniceriŭ, vleat 7277“. Cred că chiar persóna acésta a fost fundatorul bisericeĭ.

Auḑiam multe versiuni relative la clopotul cel mare de aicĭ, ce încânta valea Trotuşuluĭ cu glasul sĕu cel armonios; mi se spunea că la 1821 a fost adus de Turcı de la M-rea Neamţuluĭ şi vêndut la biserica dın Patraşcanĭ. Observênd inscripţia de pe dênsul, eu am putut ceti pe dênsul următórele cuvinte, pe care le reproduc întocmaĭ:

† ΚΑΛΙΜ'ΑΧΗΣ ΜΕ ΣΚΑΡΑ'ΑΤΟΣ ΜΟΛΔΑΒ'ΙΑΣ ΚΡ'ΑΝΤΟΡ, ΣΜΑΡ'ΑΓΔΑ Τ'Ε ΥΣΕΒ'ΗΣ ΚΟΙΝ'Η Δ'ΟΜΝΑ, ΘΑΛΛΟΙΣ ΣΥΗΑΜΑ Μ'ΗΝΜΑ; 'ΑΝΘΕΣΑΝ Φ'ΙΛΟΙΣ 'ΕΝ ΤΩ 'ΑΘΩΝΟΕ ΠΑΝΣ'ΕΠΤΩ ΚΟΙΝΩΒΙΩΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟ'Υ ΠΑΝΤΑΒ'ΗΜΟΝΟΣ ΠΟΘΩ, 1819.

Calimah Scarlat Domnul Moldavieı şi Smaragda evsiviósa Dómna a tuturor îı acopere împreuna mormêntul. Au înflorit ıubiţilor în respectatul Chinoviŭ din Athon dupĕ dorinţa făcĕtoruluı de minunı Panteteimon, 1819.

Al doilea clopot are cuvintele: „Adormirea Precisteĭ“ 1821, Marca ţĕreı şi de ambele parţı iniţialele: Stef. Ro. Acest clopot e facut de vr'o ruda a fundatoruluĭ Stefan Ruset şi s'a aşezat la acésta biserica în amintirea luĭ. Clopotul cel mic are ın limba latina aceste cuvinte: „Gloria „tibi Deo, anno 1706“.

De la Patraşcanı, partea nordică, departare de 1 chilometru este *satul Rîpile de jos*, reşedinţa comuneĭ. Biserica este de lemn, în stare bunişóră, clădită la anul 1781; veleatul acesta sa găseşte săpat pe o bârnă afara.

Puţin spre nord de aicĭ este *satul Rîpile de sus*. Biserica parohieĭ e tot de lemn, în stare próstă, fară veleat, se crede însă a fi facuta de maı bine de 100 anĭ.

Preot la aceste treĭ bisericĭ este C. Gógă (Sem. gr. I), populaţia în cele doua sate de pe urmă sa rîdică la cifra de 326 orthodoxĭ.

Alăturea de Rîpile de sus, chiar la îmbucatura Tazlăuluĭ cu Trotuşul, este satul *Slobodia Meluluĭ*. Biserica de parohie e de zid în stare bună, facută cam pe la anul 1800. Veleat nu are, ci numaĭ pe o strana din pridvor se vede trecut anul 1801

Populaţia satuluĭ este de 127 orthodoxĭ fiind căutaţĭ de preotul din Oneştĭ.

Spre rĕsărit de Patraşcanĭ să găseşte.

Comuna Gropile. Numele comuneĭ este fórte potrivit cu localitatea. Intre nişte dealurĭ, ce stau gata a cadea unul peste altul, să afla cele două sate principale şi anume: 1) *Gropile*, cu o populaţie de 170 contribuabilĭ. Biserica este de lemn, tencuită pe ambele părţĭ, cladită de aprópe 100 anĭ, fară însa a avea vr'un veleat, ci numaĭ după spunerea preotuluĭ şi a bĕtrânilor; 2) *Oana*, cu o populaţie de 70 orthodoxı. Biserica de aicĭ este parte de lemn, parte de zid, facuta de locuitorĭ la anul 1846, dupĕ cum am vĕdut dintr'o notiţă scrisa pe Octoihul bisericeı, la fila 276.

Parohul comuneĭ este bĕtrânul preot C. Savin (fără curs).

De la Patraşcanĭ cale de cincı chilometrĭ, tot aceeaşĭ parte a Trotuşuluĭ, este:

Comuna Javrenĭ, renumita prin vinul cel bun si delicıos ce se face în viile din localitate. In centrul satuluĭ este o biserică de zid, carea în anul 1883 pe timpul uneı ploĭ torenţiale a fost stricată de trăsnit, parohienii însă aŭ o altă biserica în *satul Micloşóea*, de lemn, tencuita pe ambele părţı. De vr'o 25 de anĭ acéstă biserica nu maı funcţiona, însa dupĕ ce s'a stricat acea din Jávrenĭ eĭ au reparat'o, ĭar în anul 1884 s'a sânţit. Nu are nicı un veleat, cu tóte acestea nu cred că ar fi maĭ veche de 60 anĭ.

Poporĕnĭ în satul Jávrenĭ sunt 95 contribuabilı.

La vale tot aceeaşĭ lature a Trotuşuluĭ, ca la 6 chilometrĭ, este *satul Heltiu*. Biserica de aicĭ este de lemn, în stare próstă, durată la anul 1795, dupĕ cum arată veleatul scris pe pĕrete înlauntru. In aniĭ din urmă taindu-se pădurile de pe dealurĭ, pâraele neavênd nicĭ o pedeca aŭ năvalit asupra bisericeĭ şi a mâlit'o până în dreptul ferestelor, aşa că numaĭ jumĕtate din biserica este afară, ĭar ceeal-altă jumĕtate este îngropată în prund.

La treĭ chilometrĭ de aicĭ este *sasul Boiștea.* Biserica poporuluĭ este de bârne, facută de poporĕnĭ cu vr'o 75 anĭ în urmă. Nu se gasește nicĭ un veleat.

Populația orthodoxa din aceste două sate este de 106 contribuabilĭ, ĭar preot la întréga comună este N. Hanganu (Sem. gr. I).

In dreptul Boișteĭ, pe partea opusă a Trotușuluĭ este reședința:

Comuneĭ Căĭuț. Aicĭ este un mic tărgușor compus maĭ mult din evreĭ.

Biserica e așezată cam în centrul satuluĭ Căĭuț, care sa întinde pe ambele părțĭ a le pârâuluĭ cu acelașĭ nume. In anul 1884 s'a cladit acéstă biserică de parohienĭ, în locul alteia veche.

Poporĕnĭ în reședința comuneĭ sunt 80 contribuabilĭ.

De la Căĭuț mergênd pe șoseaua Adjuduluĭ, la departare de un chilometru este *satul Popenĭ.* Biserica este de lemn, tencuită, fara veleat, însă după aparență nu póte fi maĭ veche de 80 anĭ.

Poporĕnĭ aicĭ sunt 140 orthodoxĭ.

Mergênd de la Popenĭ spre apus, pe albia părâuluĭ Popenĭ, departare ca 14 chilometrĭ, să găsește *satul Pralea* cu o populație de 60 orthodoxĭ. Biserica este așezată pe un dâmb la marginea vestică a satuluĭ. Aicĭ cu vr'o 100 anĭ în urmă a ființat un schit de monahĭ; despre acésta dovedesc atât spunerile bĕtrânilor, cât și ruinele chiliilor din apropierea bisericeĭ. Biserica e de lemn, veche. In pridvor pe pĕrete sunt însemnate aceste câte-va cuvinte: „Lét „7279 de când s'aŭ făcut Manăstirea, după H........ (nedes„cifrabil) și am facut eŭ Vasile Tutuvin mazil cu totă chel„tuĭala me și cu ajutorĭul luĭ Dumnedeu“.

Așa dar acéstă biserică datează de la anul mântuireĭ 1771.

Paroh al acestor 3 sate și bisericĭ este N. Brailă (Sem. gr. I).

Din Târgușorul Căĭuț mergênd spre Târgu-Ocna, la departare ca de 6 chilometrĭ să gasește *satul Negoeștĭ,* cu 20 contribuabilĭ orthodoxĭ.

Biserica de aicĭ este de lemn, durată în anul 1806 de poporĕniĭ respectivĭ, după cum arată pomelnicul ctitorilor și o însemnare de pe icóna hramuluĭ de la catapeteasmă.

Intre Căĭuț și Negoeștĭ pe șoseaua Adjud-Ocna este un pod de pĭatră pe un părâŭ, care pod să dice a fi făcut de-

Stefan cel Mare. Am căutat să aflu vr'o inscripţie, carea să autentifice acésta, dar în zadar. Să vede că cu ocasia vre uneĭ reparaţiĭ s'a nimicit inscripţia, ce de sigur că era, dacă cu adevĕrat a fost fĕcut de Marele Stefan.

Intre Căiuţ şi Negoeştĭ să găseşte *satul Garbovanu,* din: *Comuna Bogdana.* Biserica satuluĭ e de lemn în stare próstă, făcuta de poporĕnĭ la anul 1817, după cum arată veleatul scris pe icóna hramuluĭ Sf. Voevoḑi.

Populaţia satuluĭ e de 55 orthodoxĭ, ĭar preot la ambele bisericĭ este Grigore Constantinescu (Sem. gr. I).

Cum mergĭ de la Negoeştĭ spre Târgu-Ocna, departare ca de un chilometru, se deschide în partea stângă o vale pe albia părâuluĭ Valea Saca, pe carea mergĕnd vr'o 5 chilometrĭ în sus, gaseştĭ *Manastirea Bogdana,* din comuna Bogdana. Biserica M-reĭ e de zid, în stare bună şi bine întreţinuta de Stat. Jur-împrejurul bisericeĭ îngraditura e de zid, ĭar chiliile monahilor sunt înlauntru, parte cu două caturĭ şi parte cu un cat. In privinţa fundareĭ Mănăstireĭ Bogdana, pĭatra mormĕntala ce este aşezată în biserică, partea dréptă, arată data fundareĭ şi numele fundatorĭuluĭ. Reproduc aicĭ inscripţia de pe acea pĭatră, tradusă de Prea Sânţitul Episcop Melchisedec: „Aicĭ zace evseviosul ctitor „şi ziditor al acestuĭ sfânt lŏcaş, milostivirea sa Panul Solomon Marele Logofĕt. A rĕposat în ḑilele Evseviosuluĭ „Ioan Antonie Voevod, în anul 7188 de la creaţia lumeĭ, „ĭar de la întrupare 1680, luna Martie".

Maĭ este în biserică o pĭatra mormĕntală pusă pe mormĕntul luĭ Ioan Cantacuzin, reposat în anul 1692. Epitaful e în versurĭ Române.

Lét 7201 (1693).

„Supt marmora acésta zac de tĕnâr fórte
„Pe carele m'a surupat nefaţarnica mórte,
„Eŭ ce mĕ numesc Ioan Cantacuzino, în tĕnârul meŭ stat
„Al doilea logofĕt într'a ţĕreĭ Moldoveĭ Sfat;
„Las acù mângâére dupĕ lacrămĭ obidite
„Dumilor-vóstre fraţilor dupĕ traĭurĭ nĕcăjite,
„Nu mĕ uĭtaţĭ din dragoste şi dintr'a mileĭ dare
„Vasilii Paharnice ce'mĭ eştĭ frate maĭ mare:
„Fieţĭ milă Ilie fratele meŭ ĭubit
„De săraciĭ meĭ ce s'aŭ osândit.
„Şi ţie Marie soţul mĭeŭ ĭubită
„Care din mila Domnuluĭ mi-aĭ fost rânduită.

„Eŭ de tine despărţindu-mĕ ĭată că mĕ duc
„De viaţa viacĭnică de acum m'apuc,
„Iar Domnul Christos carele m'aŭ primit
„Cu mila în locul meŭ ţi s'aŭ gĭuruit
„Şi vĕ aştept fraţilor ĭar să ne vedem
„La vinirea Domnuluĭ să ne adunăm,
„Să lăudăm şi noĭ pre Sfânta Troiţă
„O Dumneḑeire întreită şi într'una fiinţă.
„De două-ḑecĭ şi opt anĭ a fost când s'a pristăvit. Sept. 1".

Tot în Biserica partea stângă este mormêntul Capitanuluĭ Matheiŭ Lepadatul din ţéra Muntenéscă, pre carele l'a ucis tâlharii în anul 1684. Inscripţia în Greceşte, tradusă de Prea Sânţitul Melchisedec, sună ast-feliŭ: „Aice zace „robul luĭ Dumneḑeŭ Matheiŭ Capitanul, supranumit Le„padatul, ucis de tâlharĭ. Aprilie 23, 1684" (Notiţe istorice şi archiologice, pag. 119—121).

Mănăstirea Bogdana e singura M-re în tótă Eparhia Romanuluĭ. Personalul bisericesc se compune din treĭ preoţĭ, doĭ cântăreţĭ şi un paraeclisiarh, toţĭ monahĭ; ĭar în statul invaliḑilor sunt subvenţionaţĭ cincĭ monahĭ. Cu 30 anĭ în urmă la acéstă Mănăstire era o gospodărie prea frumósă. Din negligenţa diferiţilor Egumenĭ, carĭ s'aŭ succedat de la secularizare, grădinele Mănăstireĭ ajunseseră a fi în stĕpânirea posesorilor moşieĭ, ba încă după anul 1870 posesorul se aşezase chiar în casele egumeneştĭ şi numaĭ bieţiĭ călugărĭ pot mărturisi câte barbăriĭ aŭ avut a suferi de la dênsul. Actualul Egumen P. C. S. Arhimandritul Visarion, prin necontenitele sale stăruinţĭ a reuşit să scótă de la posesor grădinele şi să le ĭee pe sama Mănăstireĭ, aşa că posesorul nu maĭ are acum în M-re nicĭ un amestec.

Populaţia orthodoxă din Bogdana carea se urcă la 62 contribuabilĭ, neavênd altă biserică să folosesc de biserica M-reĭ şi se caută la trebuinţele religióse de preoţiĭ respectivĭ.

Spre nord de M-rea Bogdana, ca la 3 chilom. se găseşte:

Satul Gutinaş, cu o populaţie orthodoxă de 64 contribuabilĭ. Biserica parohieĭ este de zid, în stare bună, clădită la 1863. Următórĕa inscripţie de de-asupra uşeĭ afară, arată numele fundatoruluĭ şi data fundăreĭ: „Acéstă „biserică s'aŭ făcut de mine Teodor Gheorghiu posesor cu „soţia me Catinca, născută Pavĕl Gorgos, în aniĭ Domnieĭ „luĭ Alexandru Ión Cuza V. V. 1863".

Moşia Gutinaş a fost propietatea M-reĭ Bogdana şi po-

sesorul eĭ Dl. Theodor Gheorghiu, acum decedat, a avut ca condiţie în contractul de arendă ca să facă biserică.

Preot liturghisitor aicĭ este Gheorghie Susanu (fără curs).

Cu apropiere de Gutinaş să află:

Satul Rădeana, cu o populaţie de 82 contrib. orthod.

Biserica din acest sat este de zid, în stare bună, făcută în anul 1638 de Marele Logofĕt Dumitraşcu şi cu soţia sa Knéghina Zenica, după cum dovedeşte următórea inscripţie, tradusă din limba slavonă de Prea Sânţitul Episcop Melchisedec: Cu voinţa Tatăluĭ şi cu conlucrarea Fiuluĭ şi „cu sĕvêrşirea Sântuluĭ Duch. Acéstă sântă biserică o făcu „Panul Dumitraşcu Stefan Marele Logofĕt şi Knéghina luĭ „Maria Zenica şi fiiĭ lor, unde este serbarea Sântuluĭ Ar- „hanghel Mihail. In dilele Evseviosuluĭ şi ĭubitoriuluĭ de „Christos Ioan Miron Barnovski Moghila Voevoda Domni- „toriul ţĕreĭ Moldoveĭ. S'a început la anul 7136, Aprilie 4 „şi s'a sĕvêrşit în lucru Noembrie 8“ (Notiţe istorice istorice şi archiologice, pag. 124).

La intrare în biserică, în partea stângă, să găseşte o pĭatră mormêntală cu acéstă inscripţie: „Sub acéstă pĭatră să „odihnesc robiĭ luĭ Dumnedeŭ Iordache Ruseti şi cu Ju- „pâneasa Dumisale Maria, ce s'aŭ reposat în dilele prea „luminatuluĭ Domn Io Constantin Cehan Racoviţă Voevod, „la leat 7259. Aprilie 4, şi Jupâneasa Dumisale s'a pristă- „vit la leat 7260, Septembrie 15. şi au săpat acéstă pĭatră „meşterul Lupul Lun........“

Preot servitor aicĭ este Ioan (Nică) Savin (fără curs).

Pretoĭereul TH. ATANASIU.

Copie dupre adresa Comitetuluĭ Permanent al Judeţuluĭ Argeş comunicată Prea Sfinţieĭ Sale Episcopuluĭ, în cestiunea regulăreĭ lefelor preoţilor şi celuĭ l-alt personal bisericesc.

Prea Sfinte!

Comitetul Permanent în urma intervenirilor facute de Prea Sfinţia Vóstra a dispus a da legala satisfacţiune reclamaţiunilor slujbaşilor bisericeştı, cu privire la subvenţiunile ce au acordate prin bugetele comunelor lor respective, a învitat, pe de oparte fórte serios, pe D-niı Sub-Prefecţĭ a pune obligaţie Primarilor sa achite fara întârḑiere subvenţiunile neplatite dupe anul financiar 1889—90, cum şi pentru trimestrul espirat din eserciţiul curent; ĭar pe de alta, pentru viitor a regulat ca plata preoţilor şi a celor-l-alţı slujbaşı bisericeştĭ sa se faca trimistrial în modul cel maĭ regulat.

Sub-semnatul dar, are onóre a vě supune acésta la cunoştinţa Prea Sfinţieĭ Vóstre, rugându-ve tot de-odată, a disposa ca Parintele Protoĭereu al Judeţuluı, sa privigheze daca se îndeplinesc la timp aceste disposiţiunı şi în caz contrar sa ne încunoştiinţeze.

Bine-voiţı, vě rog, Prea Sfinte a primi încredinţarea prea osebiteĭ nóstre consideraţiunĭ şi stima ce vě pastrez.

Preşedinte (ss) I. PASCAL.

Secretar (ss) *G. N. Tâmpeanu.*

Copie dupre ordinul circular al D-luĭ Prefect de Argeş cu No. 6047, dat D-lor Sub-prefecţĭ de plăşĭ, în cestiunea regulăreĭ salarielor preoţilor şi a celuĭ-l-alt personal.

Domnule sub-prefect,

Am luat positive informaţiunĭ că clerul mirean din plasa D-vóstra, nu numaı că nu are sprijinul legal din partea autoritaţilor comunale, dar încă în unele localitaţĭ sunt chiar rěu trataţĭ.

O asemenea stare de lucrurĭ, lipsita cu totul de sentimente creştineşti, a'şi dori sa înceteze cu desĕvêrşire.

Ve învit dar, Domnule Sub-prefect, ca în inspecţiunile ce sunteţi datorĭ a face în circumscripţiunile ce ve sunt încredinţate, sa nu negligiaţi:

1). De a se da preoţilor respectul cuvenit;

2). Preoţii se gasească în D-vóstră şi în autorităţile puse sub juridicţiunea D-vóstra, protecţiunea cea dată de legĭ şi ceruta de morala creştina;

3). Ca mult puţin cât li se acorda preoţilor, diaconilor şi celor-l-alţi slujbaşi ai bisericeĭ, atât de enoriaşi cât şi de comuna sau alte autorităţi, fie în bani, fie prestaţiuni în natura, sa li se respunda în mod regulat şi exact.

Ori-ce abatere din partea cuĭ-va saŭ orĭ-ce nemulţamire întemeiata ar întimpina preotul, sau ver-un slujbaş bisericesc din partea comuneĭ sau ver unuĭ alt funcţionar, ve autoriz sa o semnalaţĭ Prefecturei, dresând chiar şi un proces-verbal pe care să mi-l înaintaţĭ de urgenţa.

Am adus despre acésta dispoziţiune la cunoştinţa Prea Sânţiei Sale Episcop de Argeş, cât şi D-lui Ministru Cultelor.

Prefect, (ss) VERA.

p. Director, (ss) *C. Bărbulescu.*

DONAŢIUNI.

Epitropia Bisericeĭ din comuna Gropenĭ plasa Balta Judeţul Braila aduce viĭ şi căldurόse mulţumirĭ locuitoruluĭ Petru Sanaploeanu, care a cumperat pentru sus ḑisa biserica un steag în valóre de 200 leĭ.

D na Lelia, soţia D-luĭ I. Oteteleşanu arendaşul moşieĭ Cuşmiru din Mehedinţi, lucrând şi daruind bisericei locale un Epetrahil de stofa de matase, garnitura în fir de aur, i se aduce viĭ şi caldurόse mulţemirĭ.

Dl. N. C. Ştefănescu proprietarul moşieĭ comuneĭ Zădariciu care a bine-voĭt, a înveli cu a sa cheltuıala Biserica din catunul Crevedia Mică, i se aduce mulţemirı prin publicitate.

Să aduce mulţemirĭ prin publicitate locuitorilor de maı jos din comuna Curcanı, plasa Olteniţa, Judeţul Ilfov, carĭ au bine-voit a contribui la cumperarea unuĭ garderob pentru conservarea veşmintelor preoţeştı şi o masa de lemn necesară bisericeı:

Grigorie M. Lungu, Ene Ciungu, Ana Ştefanescu, Anghel Odăıaşu, Grigore Bornoc, Dumitru Viziru, Ilie G. Şoagar, Vasile Furnica, Ión Tatu, Oprea G. Kirtu, Ioniţa Diniţa, Ión Zeamă-Négră, Radu Badila, Petre Filişon, Kirica Vasile, Preda Creţu, Marin Damian, Voıcu N. Berechet. C. Voıcu Gruian, Neacşu Gheorghe, Alecu Şurchila, Stancu Iordaghe, Ilie Neagu, Dumitru Sterian, Eftimi Dumitrescu, Ión Sinia.

Propietarul moşieı Folteştı, Plasa Prut, Judeţul Covuılui, Dl. Ilie D. Climescu a oferit Bisericeĭ din ḑisa comună cincı carţĭ noua ediţia S-luĭ Sinod în valóre de 45 leĭ noı 50 banı, nelegate. Primăria comuneĭ Folteştı a oferit bisericeı din fondul seŭ suma de 120 leı noı cu care s'a cumperat două rândurı veşminte preoţeştı de absolută necesitote. Andreĭ Bâleanu, comerciant din Folteştĭ a oferit bisericeĭ doı serafimĭ suflaţĭ cu aur în valóre de 150 leı. Aristomene I. Cumbare, comptabilul moşieı Folteştĭ, a oferit bisericeı cincı chilograme lumînarı de céră necesare la serviciul divin, în valóre de 25 leı. Tóder Badiu, comerciant din Folteţtı a oferit bisericeı două fânare şi una cristelniţă de tabla alba, tóte în valóre de 60 leĭ. Tóder Popa şi Tóder Pascalu, plugarı din Folteştı au oferit bisericeı, cel întaı un şfesnic ıar cel al doilea doua şfesnice purtative, tóte în valóre de 40 leı. Pentru aceste laudabile fapte demne de imitat şi de alţii, Epitropia li aduce viĭ şi caldurόse mulţemirı prin publicitate.

Marin Necşulescu comerciant şi Axente Stroescu învĕţator, din comuna Tataru, plasa Balta, Judeţul Braila, au cumpărat şi legat cu argint (12 probe) una Evanghelie dintre cele nuoı imprimate cu caractere, ediţiunea S-tuluı Sinod, în valóre de 200 leı. Ioan Caluşiţa comerciant, un Apostol, idem ediţiunea S-tuluĭ Sinod legat cu pıele marochin peste tot, colţurile şi copcile de argint, foile poleite pe marginı cu aur, valórea de 40 leĭ.— Radu Roman comerciant, una Liturghie, idem ediţiunea S-tuluı Sinod, legată cu pĭele marochin peste tot, foile poleite pe marginĭ cu aur, va-

lórea 25 leĭ.— Vasile Codreanu comerciant, un Orologiu, idem ediţiunea S-tuluĭ Sinod, legat cu pĭele şi pânḑa, colţurile şi copcile de argint, în valóre de 30 leı.— Şerban Stanescu paraclisier, un Penticostar, idem ediţiunea S-tuluĭ Sinod, legat cu pıele şi pânḑa, colţurile şi copcile de argint, în valóre de 18 leı.—Theodor Robescu cismar, una Psaltire, idem ediţiunea S-tuluı Sinod, legata cu pıele şi pânḑa, colţurı şi copcile de argint, în valóre de 17 leı.— Evhologiul s'a cumpărat cu o lista de subscripţie. şi legat cu banı din casa Epitropieı în condiţiunile Psaltireı, valórea de 17 leı.— Aghiasmatarul, idem ediţiunea S-tuluı Sinod, s'a cumparat de că-tra Dumitru Str. Oraşanu, cu preţ de 6 leı. Pentru biserica acesteı parohiı s'a procurat tóte carţile noı de serviciu, eşite de sub presa pana în present, şi legate tot-odata în condiţiunile cele maı bune.— Badea Neacşu, agricultor şi Niţă comerciant, au cumparat: S-tul Potir, Discul şi Steluţa de argint, poleite cu aur de câte doua orı, Potirul pe din launtru, Discul numaı partea superióra, ıar Steluţa peste tot, valórea de una suta leı, primul a contribuit cu 80, şi secundul cu 20 leı;— Theodora V. Popescu (preoteasa vaduva) a cumparat o cruce de chiparos, legata cu argint şi razele poleite cu aur, în valóre de 100 leı.— S-tul Sicriu (Chivotu) pentru conservarea S-telor Taıne, calitatea, de argint de China, pe dinlanntru poleit cu aur, şi de-asupra cu figura înviereı tot poleita, s'a cumparat cu preţul de 40 leı de catra Radu Ionescu.— Vasile Necşulescu comerciant, a cumparat doua sfeşnice de argint, în valóre de 60 leı, pentru Sf. Masa.— Elena M. Necşulescu a facut o îmbracaminte la sf. Masa şi alta asupra analoguluı, ambele în valóre de 30 leı; tuturor acestor pioşı donatorı li se aduce viı şi calduróse mulţemirı.

FAPTE LAUDABILE.

Invĕţătoriĭ primarĭ întrebuinţéză un mijloc demn de tótă lauda pentru a atrage ĭubirea poporuluĭ cătră şcólă şi cătră biserică. Eĭ, între altele, învaţă pe miciĭ lor şcolarĭ să execute cântărĭ religióse.— Lucrul acesta pare a fi fórte mic şi uşor de făcut, însă efectele ce produce asupra poporuluĭ sunt surprindĕtóre. Te simţeştĭ adânc mişcat când veḑĭ pe poporĕnĭ, în ḑile de sĕrbătóre, cum ĭes de la biserică veselĭ şi cu ochiĭ lăcrămând de bucurie că copilaşiĭ lor pot să laude pe D-ḑeŭ cu cântărĭ şi rugăcĭune pentru binele tuturor. Şi, de aceĭa eĭ merg cu drag la biserică în tóte sĕrbătorile spre a auḑi pe fiiĭ lor cântând şi cetind, ĭar în ḑilele de şcólă îĭ trimit cu tótă inima la învĕţătură şi ĭubesc pe Dl. învĕţător dându-ĭ tótă cinstea cuvenită.

Cu altă ocasiune vom arăta anume comunele unde sĕ petrec asemene fapte laudabile, atrăgĕnd atenţiune înaltelor autorităţĭ eclisiastice şi şcolare asupra învĕţătorilor zeloşĭ în îndeplini-

rea sacreĭ lor misiunĭ. De-o-cam-dată ne mărginim a îndemna pe toţĭ D-niĭ învĕţătorĭ să urmeze pe acéstă cale, asigurându-ĭ că zelul şi activitatea ce desfăşură pentru binele comun al neamuluĭ Românesc, vor găsi resunet puternic de mulţemirea din partea părinţilor de familiĭ. Consiliem asemene şi pe Sânţiţiĭ servitorĭ aĭ altaruluĭ, ca în unire cu D-niĭ învĕţătorĭ să stăruĭască pe lângă persónele cu dare de mână, care ĭubesc şcóla şi biserica, pentru a procura copiilor fără mijlóce manuale de cântărĭ religióse, fiind-că asemene manuale sunt de folos comun pentru toţĭ ceĭ ce merg la biserică, pentru întréga comună. Şi de aceĭa ne vom grăbi a da publicităţeĭ asemene fapte laudabile orĭ de unde le vom afla. Notăm cu plăcere în acest numĕr câte-va din aceste fapte şi vom continua şi în viitor:

1). Prea Sânţitul Episcop de Huşĭ D. D. Silvestru a dotat şcólele primare din Eparhia P. S. Sale cu 250 exemplare cântărĭ religióse, aprobate de S-tul Sinod şi de Onor. Ministru al Cultelor şi Instrucţiuneĭ publice, pentru şcólele primare din ţéră, lucrate de A. Podoleanu, profesor la liceul Sf. Sava din Capitală.

2). Dl. I. Calenderu a dotat şcólele de pe domeniile corónei cu 100 exemplare de aseminea cântărĭ religióse.

3). Dl. D. Marinescu Bragadiru a oferit şcolarilor de la ambele şcolĭ de pe proprietăţile D-sale 100 exemplare.

4). Dl. A. Podoleanu, autorul acestuĭ manual a oferit Ministerĭuluĭ Cultelor şi Instrucţiunĭ publice 1000 exemplare pentru dotarea şcólelor săteştĭ.

Noĭ, în înteresul înfrumuseţereĭ serviciuluĭ divin, rugăm pe toţĭ ceĭ ce ĭubesc şcóla şi Biserica nóstră naţională, să procure acest manual copiilor; nu numaĭ pentru că este aprobat şi recomandat de înaltele autorităţĭ bisericeştĭ şi şcolare, dar maĭ ales că: „cuprinde cântărĭ combinate în vederea forţelor „vocale de care dispune şcóla primară în genere“. Aceste cântărĭ sunt uşóre de învĕţat şi apropiate de gustul şi obicĭnuinţa poporuluĭ nostru şi costă numaĭ 35 banĭ, acordându-sĕ şi scădĕmênt 35 la sută comandelor ce trec peste 20 exemplare; ceea ce invederéză că şi D. autor este inspirat de aceeaşĭ dorinţă de care sunt animaţĭ şi D-niĭ învĕţătorĭ, pentru a deştepta şi a creşte în popor dragostea de şcólă şi de biserică.